

**UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA**

DIPLOMSKO DELO

SAŠO DŽAIĆ

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO
**EKONOMSKA IN POLITIČNA MOČ
RODBINE ROCKEFELLER**

Ljubljana, april 2011

SAŠO DŽAIĆ

IZJAVA

Študent Sašo Džaić izjavljam, da sem avtor tega diplomskega dela, ki sem ga napisal pod mentorstvom prof. dr. Zarjana Fabjančiča, in da v skladu s 1. odstavkom 21. člena Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah dovolim njegovo objavo na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne 1.4.2011

Podpis:

KAZALO

UVOD	1
1 EKONOMSKA IN POLITIČNA MOČ	1
1.1 Ekonomska moč	2
1.2 Politična moč	2
2 EKONOMSKA MOČ RODBINE ROCKEFELLER	3
2.1 John D. Rockefeller in Standard Oil	3
2.1.1 Razvoj naftne industrije v ZDA	3
2.1.2 Standard Oil	5
2.2 Čas za človekoljubnost	8
2.3 Bančni imperij	10
2.4 Rockefellerjeva podjetja	12
3 STIČIŠČE EKONOMSKE MOČI IN POLITIČNE IDEOLOGIJE	13
3.1 Standard Oil in druga svetovna vojna	13
4 TEMELJI POLITIČNE MOČI RODBINE ROCKEFELLER	15
4.1 Svet za odnose s tujino	15
4.2 Skupina Bilderberg	18
5. EKONOMSKA IN POLITIČNA MOČ SLEDEČIH GENERACIJ	19
5.1 John D. Rockefeller mlajši (1874–1960)	19
5.2 Internacionalisti tretje generacije	22
5.2.1 Nelson Rockefeller (1908–1979)	22
5.2.2 David Rockefeller (1915)	26
5.2.2.1 David Rockefeller in Chase–Manhattan Bank	27
5.2.2.2 Davidov internacionalizem	28
5.2.2.3 Trilateralna komisija	33
5.2.2.4 Nelson proti Davidu	37
5.2.3 John D. Rockefeller III. (1906–1978)	38
5.2.3.1 Asia Society	38
5.2.3.2 Populacijski svet in populacijska politika	39
5.2.3.3 Vizija Johna D. Rockefellerja III.	41
5.2.4 Laurance Rockefeller (1910–2004)	42
SKLEP	43
LITERATURA IN VIRI	45

UVOD

Splošna javnost rodbino Rockefeller danes šteje med pionirje naftnih in, v nekaterih primerih, tudi bančnih poslov. Vsekakor pa, kot bo razvidno, tega v mnogih primerih ne gre pripisati le njihovi izjemni ekonomski učinkovitosti in produktivnosti, saj se v ozadju rodbine skriva več kot le tisto, kar je očem vidno. Sama tematika presega okvir običajne diplomske naloge, uokvirjanje množice podatkov v smiselno objektivno obliko pa se je izkazalo kot precej težko opravilo. Bibliografija je temu ustrezno široka ter poleg ostalih knjig zajema množstvo uradnih in neuradnih biografij in objav, člankov in publikacij, časovno pa poskuša pokrivati večino pomembnejšega ekonomskega in političnega udejstvovanje treh generacij.

Oprelitev ekonomske moči temelji na analizi mogočnega naftnega imperija Johna D. Rockefellerja ter njegovega trusta Standard Oil. Ta je dal primerno osnovo marsikateremu kasnejšemu udejstvovanju tako na ekonomskem kot na političnem področju. Prehod med ekonomsko močjo in politično ideologijo sem poskušal prikazati z opisom vloge skupine Standard Oil v pripravah predvojne Nemčije na vojskovanje druge svetovne vojne. Politično ekonomski poudarek pa je predvsem na tretji generaciji rodbine, saj je le ta naftni dediščini svojega dedka dodala svojevrstno politično noto. Skozi množstvo aktivnosti in navidezno nepovezanih dejavnosti, je tretja generacija temeljno oblikovala in standardizirala mnoga področja javne in zasebne sfere. Oprelitev moči rodbine, tako ekonomske kot politične, je zasnovana na preddefinirani utemeljitvi obeh pojmov in samo analizo le teh skozi primere naloge.

Namen diplomske naloge je preprost. Gre za poskus prikaza zavidajoče zmožnosti rodbine, da skozi leta, kljub dokaj skriti javni podobi, samovoljno in velikokrat brez soglasja javnosti ohranja visok mednarodni položaj ter razpolaga z velikansko mero ekonomske in politične moči. Cilj naloge je prikaz analize konkretne ekonomske in politične dejavnosti rodbine in njenih vidnih predstavnikov, njihove udeležbe ter prispevka k celotni svetovni mreži moči. Ti so vseskozi, poleg zagovarjanja pristno ekonomskih ciljev, postopoma in previdno vtkali svoje interese v številna vladna, nevladna ter nadvladna področja, skozi katera so imeli možnost neopazno in nedolžno vplivati na marsikatero svetovno strateško politično odločitev. Nedvomno gre tu za svojevrsten princip, nekaj kar je že veliki industrialec Carnegie poimenoval kot moralno obvezo premožnih, da delujejo v vlogi oskrbnikov družbe. Rockefellerji so to moralno obvezo usmerjanja in vodenja družbe namenili oblikovanju svoje svetovne korporativne vizije, »novega svetovnega reda«.

1 EKONOMSKA IN POLITIČNA MOČ

Z namenom uokvirjanja tematike diplomske naloge najprej potrebujemo okvirno definicijo ekonomske in politične moči kot referenco za nadaljnjo obravnavo.

1.1 Ekonomska moč

Morda najbolj ustrezen opis ekonomske moči poda avtorica Ayn Rand (1986, str. 47): »Kaj je ekonomska moč? To je moč proizvodjanja in trgovanja s proizvedenim. V svobodnem gospodarstvu, kjer noben človek oz. skupina ljudi ne more uporabiti fizične prisile naproti ostalim, je ekonomsko moč lahko doseči le s prostovoljnimi sredstvi, torej s prostovoljno izbiro in dogovorom vseh sodelujočih v procesu proizvodnje in trgovanja. Na prostem trgu so vse cene, plače in dobiček določeni, ne s strani poljubne muhavosti bogatih ali revnih, niti s strani »pohlepa« ali potrebe kogarkoli, temveč po zakonih ponudbe in povpraševanja. Mehanizem prostega trga odraža in povzema vse ekonomske izbire in odločitve vseh udeležencev. Ljudje trgujejo z dobrinami in storitvami z medsebojnim soglasjem in v skupno korist, skladno s svojimi neodvisnimi in neprisiljenimi odločitvami. Človek se tako lahko obogati samo če lahko ponudi boljšo vrednost, torej boljše proizvode ali storitve po nižji ceni, kot lahko ponudijo ostali. Bogastvo na prostem trgu je doseženo s prostim, splošnim in demokratskim glasom, s prodajo in nakupi vsakega posameznika, ki je del ekonomskega življenja države. Ko raje kupimo en proizvod namesto drugega, glasujemo za uspeh določenega proizvajalca. V tovrstnem načinu glasovanja vsak človek glasuje le o tistih stvareh o katerih je kvalificiran soditi na osnovi svojih preferenc, interesov in potreb. Tako nihče nima moči imenovati samega sebe kot »glas ljudstva« in pustiti množice brez glasu«.

1.2 Politična moč

Politična moč je sposobnost oblikovanja in nadzora političnega obnašanja drugih ter vodenja in usmerjanja njihovega obnašanja v smeri zaželeni s strani osebe, skupine oseb ali institucije, ki gospodari s politično močjo. Je moč s sposobnostjo vplivanja, pogojevanja, oblikovanja in nadzora človeškega vedenja za doseganje političnih ciljev. Torej, politična moč je sposobnost vpliva enega političnega akterja, npr. posameznega državljana, družine, interesne skupine, političnega odbora, politične stranke ali vlade, na zaželeno spremembo obnašanja ostalih političnih akterjev, s prepričevanjem ali prisilo, da delujejo na način, kakor ne bi ravnali v odsotnosti vpliva na položaj. Akter A ima politično moč nad akterjem B do stopnje, kjer je sposoben motivirati, navdihovati in spodbujati, ali kako drugače spremeniti politično obnašanje akterja B v korist akterja A. Politična moč akterja A prav tako vključuje možnost sprožanja akterja B za nadaljevanje nekega dejanja, kar bi le ta prekinil v odsotnosti sprožilca. (Way, 2010).

Definirajmo razliko med ekonomsko in politično močjo. Ekonomska moč se izvaja s pomočjo pozitivnega, s ponujanjem nagrad, spodbud, plačil in vrednosti, medtem ko se politična moč izvaja s pomočjo negativnega, z grožnjo kazni, poškodb, zapora in uničenja. Poslovneževo orodje je vrednost, medtem ko je birokratovo strah (Rand, 1986, str. 47).

2 EKONOMSKA MOČ RODBINE ROCKEFELLER

2.1 John D. Rockefeller in Standard Oil

Ključnega pomena v analizi ekonomskega in političnega vpliva rodbine Rockefeller je obravnavanje njihove prvotne naftne dejavnosti. Izvor vpliva in bogastva rodbine danes pretežno sloni na uspehih Johna D. Rockefellerja in njegovega naftnega poslanstva. Čeprav se diplomsko delo ne osredotoča na ta časovni pas, je ključen vsaj osnoven oris mreže, ki je bila popolna osnova kasnejše akumulacije tako politične kot ekonomske moči rodbine.

Izjemno pomembnost patriarha rodbine Rockefeller najbolje opiše Henry H. Klein (1914, str. 16,17): »Standard Oil v korist svojih delničarjev vsako leto proizvede 150 milijonov dolarjev in ta denar se stalno reinvestira. V nekaj letih sedanje stopnje dobička, bodo imeli v lasti vse, kar je vrednega v ZDA. Že sedaj si lastijo večino. Vsaka od vsaj dvajsetih družb Standard Oila je vredna več kot 25 milijonov dolarjev, pridobljenih v preteklih tridesetih letih, nekatere izmed njih pa imajo od 50 do 250 milijonov dolarjev. Zasebno premoženje Johna D. Rockefellerja je ocenjeno na 900 milijonov dolarjev in bi polno določeno lahko preseglo 1000 milijonov dolarjev. To je največje bogastvo kadarkoli zbrano s strani posameznika za časa življenja in njegova moč je večja od vladne. Skupni znesek denarja v obtoku v tej državi je nič več kot 3,5 milijarde dolarjev in osebno premoženje Johna D. Rockefellerja je približno dve sedmini te vsote«.

2.1.1 Razvoj naftne industrije v ZDA

V anarhiji druge polovice 19. stoletja so bile odkrite čudovite lastnosti tekočine, znane že od antike. Leta 1855 je Benjamin Sillian, profesor kemije na univerzi Yale, odkril, da po preprosti destilaciji lahko iz mineralne tekočine pridobi maziva in čudovit, čist vir svetlobe, veliko cenejši od kitove masti ali naravnega plina. Profesor je ustanovil podjetje in začel z vrtanjem. Leta 1859 je njegov vrelec proizvajal že več kot 1000 galon¹ na dan. Novica o osupljivem odkritju je nemudoma privedla do razcveta naftnih regij in množične mrzlice primerljive le z zlato. V enem letu je bilo zvrtno več kot 2000 novih vrtin, v vsaki za več kot 1000 sodčkov nafte na dan. Rodila se je nova industrija. Naftna industrija je, za razliko od ostalih panog, vsaj v začetku poznala le malo vstopnih ovir. Proizvajalci surove nafte in rafinerije so lahko z minimalnim vložkom začeli podjetje, ki je neposredno konkuriralo že dolgo uveljavljenim podjetjem. Sprememba načina rafiniranja okoli leta 1875 je povečala minimalno velikost učinkovite rafinerije, kar je omogočilo izrabo ekonomij obsega velikih rafinerij. Kapitalne potrebe so se hitro povečale in kmalu se je oblikovala industrija z velikimi začetnimi investicijami in majhnimi mejnimi stroški, kot jo poznamo danes. Struktura naftne industrije tistega časa je bila razdeljena na proizvajalce surove nafte, prevoznike, rafinerije ter trgovce na drobno (Francois Micheloud, 2010).

¹ 1 galona = 3,78 litra.

Dobički proizvajalcev surove nafte so bili na začetku velikanski in 100 % donos na vloženi kapital ni bil nenavaden. Oprema za delo in konkuriranje obstoječim proizvajalcem je bila preprosta. Neodvisni kopači, »wildcatters«, so za začetek zbirali svoje in družinske prihranke ter si izposojali sredstva. V mestih, ki so rastle v ozadju naftnih polj, se je pogajalo o koncesijah in z malo sreče je skromna oprema lahko obrodila ogromna bogastva. Naravni konkurenti, razpršeni drobni proizvajalci, so se združevali le ob soočenju z večjimi težavami ter se po »nevihti« znova razdruževali. Tako vsi karteli, odbori in združenja niso nikoli zaživel več kot le za nekaj let. V tistem času so neverjetno moč nad proizvajalci imeli prevozniki. Ker so bila naftna polja pogosto razpršena po odročnih regijah, so bili kopači za prodajo nafte primorani le to prepeljati od vrelca do rafinerije ter končno do trgovine na drobno. Proizvedena količina je bila tako velika in nepredvidljiva, da je bilo zaradi pomanjkanja skladiščnega prostora ali transportnih kapacitet izlivanje nafte na terenu pogosto. V začetni evforiji so tako nafto prevažali ročno v sodih, nato s konji ali vozički, z vlaki, ladjami in na koncu po cevovodih. Vsaka sprememba transporta je prinesla ustrezno zmanjšanje stroškov. Ko je bila nafta pripeljana do rafinerije, so jo tam vliвали v velikanske kovinske kotle, ki so jih nato segrevali, da je tekočina začela hlapeti. Hlape so nato vodili po bakrenih ceveh, kjer so se shladili in glede na različna vrelišča ločeno padli v emajlirana korita, kjer se jih je potem še kemično očistilo. Z metodo kreking² se je na prelomu stoletja proces rafiniranja spremenil in donos destilacije se je precej dvignil. Nafta predelana v uporabne izdelke pa je končno morala najti tudi kupce. Nekaterе rafinerije so tako imele svoje trgovine na drobno, večina pa je uporabljala trgovce na debelo, ki so dobavljali petrolej in mazivo trgovinam (Francois Micheloud, 2010).

Toda kmalu je prvotno anarhično tekmovanje počasi nadomestila neizprosna organizacija, ki je kot skrivnostno podjetje pospravila rafinerije, cevovode in prevoznike ter združila celotno industrijo v gladko tekoči stroj. To je bil čas industrijske koncentracije in nafta ni bila nikakršna izjema. Pod močnim in neupogljivim vodstvom Johna D. Rockefellerja je vseprisotni Standard Oil (v nadaljevanju SO) postopno pospravil skoraj celotno naftno industrijo, nadzorujoč leta 1900 okoli 90 % celotne proizvodnje rafinirane nafte v ZDA. Odpor proti tej trgovinski zaroti je bil močan, a neurejen, saj naftni možje niso bili sposobni dolgoročne skupne akcije, ki bi uničila SO. Stališče neodvisnih proizvajalcev je podpiralo *laissez-faire* individualizem kot nasprotno viziji SO o zmanjšanju konkurence, ki naj bi le škodila proizvajalcem. Z namenom izognitve dušenja trga se je počasi organiziral odpor, saj je 40 let sojenj ustvarjalo mnenje, da SO očitno ni razbojnik temveč usoda sama. Leta 1911 je učinkovita razveljavitev tega giganta končno uspela. Velikan je bil ubit in iz njegovih ostankov je vzniknilo 34 neodvisnih, konkurenčnih podjetij. Tako je živel prvi veliki industrijski monopol, na njegovem še vedno toplem telesu pa se je razcvetelo stoletje močnega protimonopolnega boja, tako tujega »ameriškeму snu« (Francois Micheloud, 2010).

² Kreking je cepitev dolgih alkanov na manjše alkane in alkene.

2.1.2 Standard Oil

»Konkurenca je greh.« - John D. Rockefeller (Allen, 1976, str. 14)

Mladi Rockefeller je leta 1863 s partnerjema³ ustanovil majhno rafinerijo v Clevelandu (Micheloud, 2010). Leta 1865 je kupil delež enega izmed partnerjev in ustanovil Rockefeller & Andrews Oil Company (Standard Oil Company, 2011). Podjetje je leta 1870 reorganiziral in ustanovil SO Company. Leto kasneje je nekaj rafinerij razpravljalo o možnosti sklenitve zavezništva za prepričanje železnic v posebne popuste za prevoz nafte. Išočoč obstoječo družbo z lastnim imenom in statutom so na Jugu našli družbo South Improvement Company. Sodelujoči ljudje v tej družbi so stali le za 10 % celotne ameriške panoge rafiniranja, medtem ko so pri železnicah veljali za večino. SO je bil glavni delničar in je vodil vse operacije. Johnu D. Rockefellerju je tako že na začetku od železnic uspelo izsiliti dogovor, ki mu je dal precejšnjo prednost v primerjavi s konkurenti, prednostne popuste. Hkrati so se železnice zavezale, da obveščajo SO o vsakem koraku njegovih konkurentov ter so tako sodelovale v cenovni vojni z zviševanjem cene prevoza na določenem območju. Kot največja stranka je SO od železnic pridobil izjemno ugodne pogoje. Za vsak cilj je bila objavljena javna tarifa, ki pa skoraj nikoli ni bila v uporabi. Člani sheme SO so tako od železnic lahko dobili znaten popust, od 30-50 % javne tarife. Podjetja zunaj te sheme so morala plačati polno ceno, 2,56 dolarja na sodček, ko je njihov konkurent plačeval le po 1,56 dolarja, železnice pa so se še obvezale plačevati Rockefellerju razliko do javne tarife, v tem primeru 1 dolar. Ta posel je zadušil konkurente, ki so morali zavoljo napihnjenih stroškov prevoza nadoknaditi drugje. Železnicam je velik obseg naročil dal zadosten finančni vzvod za dodeljevanje znatnih popustov in tako so mali konkurenti eden za drugim prodajali svoje rafinerije Rockefellerju (Francois Micheloud, 2010).

V začetku leta 1872 so se preko naftnih področij razširile govorice o veliki shemi med železnicami in rafinerijami za nadziranje nakupa in prevoza surove nafte. Bes proizvajalcev je nemudoma privedel do demonstracij, medijske kampanje v naftnem mestu Derrick in peticij zakonodajnim telesom Pennsylvanije in Washingtona. Proizvajalci so se odločili, da ne dajo niti kapljice nafte več in SO je moral zaradi tehnične nezaposlenosti zapreti svoje rafinerije ter potrpežljivo čakati, da pohlep in lakota zlomita sovražnika. Ko je raziskava pred Kongresom dokazala prednostne popuste železnic, je sodišče odredilo enotno stopnjo. Kdo drug bi prepustil zmago jezi in preziru, vendar ne Rockefeller, ki je ponovno šel prosit za prednostne popuste. Edino, kar se je tokrat spremenilo, je bila jasnost ohranjanja teh poslov skrivnost. Naftna vojna se je lepo končala za g. Rockefellerja, a še vedno je ostalo preveč rafinerij, ki so mu onemogočale postaviti monopolno ceno (Francois Micheloud, 2010).

Konec leta 1872 se je 80 % ameriških rafinerij združilo pod predsedstvom Rockefellerja v National Refiners Association. Ko so to izvedeli proizvajalci, so se v oligopolni želji združili v proti-zavezništvo, znano kot Petroleum Producer's Agency (v nadaljevanju PPA). Evforični

³ Maurice Clark in Samuel Andrews.

pogoji prvega leta so proizvajalčeve pričakovane donose na vloženi kapital postavili na nič manj kot 50 % raven in samo sod nafte po 5 dolarjev bi jim omogočil tovrstne dobičke. Za takšno ceno se je bilo potrebno združiti in prvič v zgodovini (100 let pred OPEC) omejiti proizvodnjo. John D. Rockefeller se je namesto zavrnitve zavezal, da bo kupoval nafto po tej ceni dokler bodo proizvajalci omejevali svojo proizvodnjo. S tem je v očeh javnosti pokazal svojo dobro voljo in pripravljenost zavezništva za dobro gospodarske panoge. Le nekaj mesecev zatem je SO napovedal, da od PPA, zaradi nezadostne omejitve proizvodnje, ne bo več kupoval nafte. Ta odziv je presenetil proizvajalce, ki se niso odzvali učinkovito. Mnogi so bili globoko v dolgovih in so morali prodajati nafto, da bi se izognili stečaju. Trajna zamrznitev proizvodnje je tako bila nemogoča. SO je spet narekoval pogoje in po 10 mesecih zavezništva je PPA izginila (Francois Micheloud, 2010).

Med leti 1875 in 1879 je Rockefeller potoval po ZDA s kampanjo prepričevanja rafinerij v priključitev družbi SO. Zainteresiranim je pojasnil skriven načrt, da bo SO edini dobavitelj, ki bo postopno nadzoroval vse rafinerije v ZDA ter posledično narekoval pogoje železnicam. Uspelo mu je združiti 15 največjih rafinerij v državi in dominirati v 80 % celotne zmogljivosti. V manjših rafinerijah so bile uporabljene druge metode izvajanja pritiskov različnih vrst. Te so vključevale od popolne prekinitve dobave surovin določenim proizvajalcem pa vse do industrijskih sabotаж. Ostali so se vdali, ko je SO na njihovih trgih prodajal pod ceno, kajti nihče ni imel dovolj rezerve za uspešen upor cenovni vojni, ki je lahko trajala tudi mesece. Stare in slabo postavljene rafinerije so zaprli, najbolj učinkovite pa razširili. Vsi nakupi, pogajanja z železnicami in prodaja končnih izdelkov so tako bili pod Rockefellerjevim vodstvom. Leta 1879 je po intenzivnih pravnih bitkah porota okrožja Clarion označila Johna D. Rockefellerja in več direktorjev njegovih podjetij kot zarotnike v izgradnji monopola nakupa in prodaje nafte na način, ki je drugim onemogočal opravljanje istega posla z dobičkom. Rockefeller je predlagal izvensodno poravnavo, v kateri so proizvajalci sprejeli končanje prednostnega sistema popustov, ustavitve vseh diskriminacij cevovodnega transporta ter znesek za plačilo pristojbine odvetnika. Rockefeller je spet zmagal in ušel javni jezi na račun šibke potrpežljivosti proizvajalcev in težavnosti njihovega združevanja (Francois Micheloud, 2010).

Zatem, ko je že poskušal uničiti več plinovodnih gradenj, je Rockefeller uvidel, da so mnogo bolj učinkovito sredstvo za prevažanja nafte. 0,40 dolarja na sodček je stal transport do železnic, ki pa so SO stale 0,85 dolarja (naproti uradni ceni 1,30 dolarja), medtem ko je transport po cevovodu stal le 0,16 dolarja na sodček. Uspeh prvih poskusov s cevovodi je doseglo podjetje Tidewater Company, ki je že imelo svojo mrežo rafinerij. Rockefeller je poskusil vse mogoče za nadzor nad družbo, od vpletanja vlade, kupovanja zemlje po kateri naj bi tekli cevovodi, podkupovanja direktorjev in širjenje lažnih govoric z namenom nakupa delnic po najnižji ceni. Medtem so njegovi možje skrivoma kupovali delnice podjetja in šele leta 1882 je Rockefeller končno prevzel nadzor nad le tem. Na plinovodih je uporabil isto uspešno metodo kot pri rafinerijah. Leta 1872 je kupil United Pipe Lines, štiri leta kasneje je že imel pod nadzorom polovico obstoječih plinovodov, do konca leta 1879 pa je nadziral skoraj vse plinovode, ki so v ZDA povezovali naftne vrelce s transportnimi točkami (Francois Micheloud, 2010).

Cilj Johna D. Rockefellerja je bil prevzem celotnega poslovanja z nafto. Še vedno pa ni nadziral mreže prodajalcev na drobno, ki so prodajali petrolej gospodinjstvom in maziva tovarnam. A že kmalu je bilo celotno ozemlje ZDA prekrito z lokalnimi trgovci, ki so delali pod strogim nadzorom sedeža SO. Zaposleni informatorji so bili zadolženi za vohunjenje in poročanje o vsaki potezi konkurentov. Če je na primer trgovec naročil nafto od neodvisne rafinerije, je z njim navezal stik zastopnik SO in ponudil cenejšo nafto. Če iz nekega razloga trgovec ni želel poslovati s SO, je bil nato obiskan s strani psevdo-neodvisne rafinerije, ki je ponujala posebne cene. Ko so bili vsi neodvisni proizvajalci nafte v nekaj mesecih cenovne vojne pregnani z lokalnega trga, se je cena v regiji spet povišala na začetno raven, a ne previsoko, saj bi s tem pritegnili tako pozornost javnosti kot novih konkurentov (Francois Micheloud, 2010).

Do leta 1881 je štirideset podjetij pod nadzorom Johna D. Rockefellerja in njegovih partnerjev postalo goreče zavezništvo, varjeno s križnim lastništvom deležev. Samuel Dodd, pravnik družbe SO, je predlagal združitev zavezništva v trust. Delničarji podjetij rafiniranja, pridobivanja, trgovanja in prodaje na drobno, bi predali delovanje devetim zaupnikom v zameno za certifikat. Zaupniki bi potem postali direktorji vseh družb v sistemu in nadzirali vse operacije, delničarjem trusta pa bi se izplačevale dividende. Projekt je bil uresničen in SO je zgradil svoj sedež na 26 Broadway v New Yorku. Leta 1888 je SO trust preiskoval New Yorški senator. Preiskovalce je zanimalo ali 90 % nadzor ameriškega trga ni zgolj posledica posebnih ugodnosti, kot recimo popusta železnic. SO si je takrat lastil za 150 milijonov kapitala, ki ga je upravljalo devet ljudi. Soočeni s tveganjem sodnega naloga za likvidacijo trusta, so se odločili ga likvidirati kar sami ter zamenjati certifikat s stalnim deležem vrednostnih papirjev v vsakem od 20-ih dotičnih podjetij. John D. Rockefeller je od likvidacije kartela osebno prejel 250 tisoč od 970 tisočih delnic. SO je znova ohranil monopolno moč in izplačeval dividende delničarjem (Francois Micheloud, 2010).

Sherman Antitrust Act (v nadaljevanju SAA) je zakon, ki ga je sprejel Kongres leta 1890 in je vir vseh ameriških protimonopolnih zakonov. Zakon je prepovedoval vsako pogodbo, shemo, dogovor ali zaroto omejevanja poslovanja in zagotovitev panožnega monopolnega položaja. SO se je še enkrat preoblikoval v krovno družbo SO Company (New Jersey), ki je koordinirala celotno mrežo 70-ih podjetij in 23-ih rafinerij in je leta 1899 nadzirala 84 % surove nafte, rafinirane v ZDA. Theodore Roosevelt se je leta 1901 in za časa obeh njegovih mandatov zavezal k močni protimonopolni vojni ter leta 1906 sprožil zvezno tožbo proti SO zaradi diskriminatorne tržne prakse, zlorabe moči ter prekomernega nadzora ameriške naftne industrije. Leta 1911 je Vrhovno sodišče po SAA spoznalo SO kot krivega prevelikih omejitev trgovine, zlasti prakse odkupa malih neodvisnih rafinerij ter nižanja cen v določeni regiji in s tem siljenje konkurentov v stečaj. Sodišče je odredilo naj SO Company (New Jersey) demontira 33 najpomembnejših podružnic ter izda delnice delničarjem in ne novemu trustu. Iz tega so kasneje prišli potomci kot so Exxon, Mobil, Chevron, American, Esso, itd. Celoten spisak družb naslednic se nahaja v prilogi št. 2. To je bil mejnik odločanja v gospodarski zgodovini ZDA in osnova nove doktrine ameriške protimonopolne politike, imenovane pravilo razumne presoje. Potreba po trdnejši pravni podlagi pa je leta 1914 privedla do zakona imenovanega Clayton

Antitrust Act, ki je izrecno obsojal poslovne prakse, kot so cenovna diskriminacija, izključni trgovski odnosi, odkup konkurentov ter incestni odbori (Francois Micheloud, 2010).

Če se nam trgovske metode Rockefellerja danes zdijo šokantne, je treba opomniti, da so bile del celine in del stoletja. Prav tako je treba omeniti, da so muzeji, ustanove, univerze, štipendije in profesure, ki danes živijo od zdaj že pozabljenega izvora premoženja, bili ustvarjeni s strani baronov kot so Frick, Astor, Vanderbilt, Carnegie, Hearst in Rockefeller. Ti so brezobzirno vodili svoja podjetja, uničevali šibkejša ter pogosto izvajali posle oboroženih rok. Pomislimo še na zakone, ki danes vladajo trgovini in finančnim trgov in so vzklili na osnovi danes nezakonitih dejanj, ki so te ljudi pripeljala do bogastva. Dejstvo je, da je večina naslednjih generacij, očaranih s palačami in previdno zapuščeno človekoljubno podobo, to pozabila.

2.2 Čas za človekoljubnost

Ob prelomu 20. stoletja so taktike, ki jih je John D. Rockefeller uporabljal za ustvarjanje SO monopola, postale sinonim za brezobzirno izkoriščanje. Bil je morda najbolj osovražen človek v ZDA. Za čiščenje svojega ugleda je John D. najel najbolj prestižnega oglaševalca v državi, Ivyja Leeja. Lee je predlagal, naj starajoči se gospod kompenzira svojo podobo skopuha z razdajanjem denarja. Svetoval mu je, naj denar razdeli v sklade, ki bi jih imel pod nadzorom in porabi ta denar na način, ki bi prinašal še več moči in dobička Rockefellerjevemu imperiju. John D. mlajši je to poimenoval kot »princip znanstvenega dajanja«. Prvotni sklad Rockefellerjev je bil ustanovljen leta 1901, imenoval pa se je Rockefellerjev inštitut za medicinske raziskave (angl. Rockefellers Institute for Medical Research, zdaj Univerza Rockefeller, angl. Rockefeller University). Ustanovljen je bil kot del Leejevega programa odnosov z javnostmi za čiščenje ugleda rodbine Rockefeller. Nedvomno je Rockefellerjev denar naredil veliko dobrega na področju javnega zdravja in znanstvenih raziskav. Dejstvo pa je, da so mnogokrat sredstva bila uporabljena v namene degradacije naravnega preprečevanja bolezni z vitamini in zdravo hrano ter za spodbujanje uporabe zdravil. Zdravila so bila v glavnem izdelana iz derivatov premogovnega katrana, družina pa je poleg tega, da je bila prisotna v naftnem poslu, že desetletja vlagala v velike koncerne proizvajalcev zdravil (Allen, 1976, str. 28-29).

Do leta 1910 so zvezne države ena za drugo priznavale 16. amandma, ki je predvideval progresivni davek na dohodek. John D. Rockefeller je v svojem globoko zarotniškem značaju začel z izdelavo načrta za preprečitev posledic davka s skrivanjem svojega premoženja v Rockefellerjev sklad (angl. Rockefeller Foundation). Dejstvo je, da so mnogi najbogatejši Američani podpirali ta davek, ker so že imeli načrt za trajno izognitev davku na dohodek in posledično davku na dediščino. To je bil klasičen primer, čemur knjigovodje pravijo »planiranje pred obdavčitvijo«. Najboljši način Rockefeller-Morgan⁴ »insajderjev« za odpravo vse večje konkurence je bil naložitev progresivnega davka tekmečem, hkrati pa poskrbeti za vgradnjo zasilnih pravnih loput za svoje potrebe. Do časa sprejema amandmaja s strani zveznih držav je

⁴ John Pierpont Morgan (1837-1913) je bil ameriški finančnik, bankir in zbiralec umetnin, ki je v svojem času dominiral področji korporativnih financ in industrijske konsolidacije.

bil Rockefellerjev sklad že v polnem delovanju. Izvzeti iz bremena naloženega tekmeccem, so Rockefellerji lahko delovali v svetu skoraj *laissez-faire* kapitalizma, medtem ko je bila masa socializma vse bolj vsiljena tekmeccem. John D. Rockefeller je imel v podpori progresivnemu davku še eno ugodnost. Ko je leta 1911 sodnik Kenesaw Landis naročil razpad SO monopola, se John D. z vzpostavitvijo davka oproščenih skladov ni samo izognil davkom, temveč jih je uporabljal tudi kot skladišče svojih odsvojenih interesov do različnih SO entitet. Rockefeller je napravil svoje premoženje neobdavčljivo, saj ga je želel prenašati skozi generacije brez pustošenja nepremičninskih davkov in davkov na darila, ki so jih vsi ostali morali plačevati. Vsako leto so tako Rockefellerji lahko odložili tudi do polovico svojih dohodkov v svoje sklade in donacijo odbili od svojega davka na dohodek. Nelson Rockefeller⁵ je na potrditvenem zaslišanju za podpredsednika ZDA priznal, da sklad ne plačuje davka na kapitalski dobiček in davka iz dobička, tako da se sredstva lahko še naprej množijo. Rockefellerji so imeli še dodatne ugodnosti od svojih skladov. Lahko so kupovali, prodajali ali imeli v lasti nepremičnine, delnice in druge vrednostne papirje. Pravi motiv večine zasebnih skladov je bilo v bistvu ohranjanje nadzora nad bogastvom. In prav Rockefellerji so upravljali to množstvo skladov, z najmočnejšimi skladi kot sta Carnegie Group in velikanski Fordov sklad (angl. Ford Foundation) pa so si delili medsebojno povezan nadzor. Vodilni upravljavci Carnegievih in Fordovih skladov so že desetletja bili člani Sveta za odnose s tujino⁶ (angl. Council on Foreign Relations), temelja Rockefellerjevega ustroja, ter člani Rockefellerjevih finančnih institucij in skladov (Allen, 1976, str. 29-31).

Prvi od kongresnih odborov, ki je preiskoval delo človekoljubnih organizacij, je bil Coxov odbor, ustanovljen leta 1952 pod vodstvom Eugena E. Coxa iz Georgie. Uradni namen tega odbora je bil določitev skladov in organizacij, ki so uporabljali sredstva za druge namene, kot tiste za katere so bili ustanovljeni ter ugotoviti, ali se sredstva uporabljajo za ne-ameriške in subverzivne dejavnosti in namene, ki niso v skladu z interesi ali tradicijo ZDA. Preiskava se je končala z hudo boleznijo in smrtjo kongresnika Coxa, poročilo njegovega odbora pa je ostalo prikrito. Član tega odbora, ki je zavrnil sodelovanje v prikrivanju resnice, je bil kongresnik Carroll Reece⁷ iz Tennesseeja, ki je nemudoma zahteval novo preiskavo. Poslanska zbornica in vsi njeni odbori so bili pod nadzorom republikancev, Reece pa je bil ugleden in pomemben republikanec. Toda, ko je bil za vodenje preiskave imenovan odbor petih članov, je g. Reece ugotovil, da so poleg njega in izbranih štirih, trije iz poslanske zbornice, ki se že glasovali proti preiskavi. Omejen čas, število zaposlenih in denarna sredstva so tako prisilili Reeceov odbor, naj se osredotoči le na preiskavo raznovrstnih Rockefellerjevih, Carnegievih ter Fordovih skladov (Allen, 1976, str. 32-33). Temu primerno je Reeceov odbor zaključil, da čeprav so glavne človekoljubne organizacije podpirale globalističen program, ki je imel intelektualne vezi s komunizmom, niso bile del namerne, zavestne zarote. Kako poimenovati nekaj, kar se je zgodilo

⁵ Nelson Aldrich Rockefeller (1908-1979) je bil sin Johna D. Rockefellerja ml., vnuk Johna D. Rockefellerja st., leta 1974 pa je postal 41. podpredsednik ZDA.

⁶ Svet za odnose s tujino bo obravnavan v posebnem poglavju.

⁷ Carol Reece je bil bivši predsednik Republikanskega nacionalnega odbora in eden izmed vodij predsedniške kampanje Roberta Tafta.

in se zdi kot prava zarota skupine prepoznavnih posameznikov, še danes bega mnoge z obeh strani političnega spektra (Knight, 2003, str. 814).

Toda kaj bi lahko spodbujalo Rockefellerje k financiranju kolektivističnih prizadevanj, ki se zdijo tako povsem v nasprotju z njihovimi interesi. Že John D. Rockefeller se je bahal s tem, da sovraži konkurenco in je, kadarkoli je lahko, uporabljal moč vlade za spodbujanje njegovih lastnih interesov ter oviranje njegovih konkurentov. Monopolni kapitalizem je nemogoč brez vlade, ki ima moč zadušiti bodoče konkurente. Najlažji način za nadzor in odpravljanje konkurentov ni premoč na trgu, temveč uporaba vladne moči v izključitvi le teh iz trga. »Če želiš nadzorovati trgovino, bančništvo, transport in naravne vire na državni ravni, moraš nadzorovati zvezno vlado. Če bi želel vzpostaviti svetovni monopol, potem je treba nadzirati svetovno vlado«. Rockefellerji niso humanitarna rodbina, temveč rodbina, ki zasleduje moč. La ta uporablja svoje lažno človekoljubje kot krinko za zaseg moči na ravni, ki bi še starega Johna D. naredila ponosnega (Allen, 1976, str. 37).

Spisek Rockefellerjevih človekoljubnih podvigov lahko najdemo v povzetku publikacije Rockefellerjevega arhiva v prilogi št. 3.

2.3 Bančni imperij

Kljub vsemu pa nafta ni bila največji posel Rockefellerjev. Ta čast je bila rezervirana za mednarodno bančništvo. Banki družine Rockefeller sta bili First National City Bank (danes Citigroup Inc.) in Chase Manhattan Bank (danes JPMorgan Chase & Co.). Chase Manhattan Bank je nastala z združitvijo Rockefellerjeve Chase Bank in Kuhn Loebve Manhattan Bank. Združitev je bila velik uspeh za obe družini in tako si je leta 1971 Chase Manhattan že lastila za 36 milijard sredstev. Vendar večji del njihovega poslovanja preko povezanih čezmorskih bank ni bil konsolidiran v bilanci stanja, Chase Manhattan Bank je namreč imela 28 svojih tujih podružnic, še pomembnejša pa je bila svetovna mreža 50 tisočih korespondenčnih bančnih uradov. Po vseh standardih je Chase Manhattan postala skoraj suverena država, zaposlovala pa je celo stalnega odposlanca v Združenih narodih. Predsednik družbe David Rockefeller⁸ se je na primer leta 1973 srečal s kar 27-timi voditelji držav, vključno z voditelji Rusije in Kitajske, kot še z mnogo nižjimi dostojanstveniki. Med zaslišanjem pred Senatom ob potrditvi za podpredsednika leta 1974, je Nelson Rockefeller zatrdil, da nima v lasti delnic banke Chase Manhattan. Vsekakor pa je pozabil omeniti, da je njegova družina posedovala 623 tisoč delnic, oziroma 2,54 % delnic družbe. Prav tako je priročno spregledal dejstvo, da je imel Sklad bratov Rockefeller (angl. Rockefeller Brothers Fund) v lasti še 148 tisoč in Univerza Rockefeller še 81.296 delnic. Leta 1974 so torej Rockefellerji in njihove institucije imeli v banki Chase Manhattan v lasti kontrolni delež ocenjen na več kot 4 %. Letno poročilo iz leta 1974 je poročalo o skupku sredstev družbe Chase Manhattan Corporation v vrednosti 42.532.003.302 dolarjev od katerega je bilo čistega dobička v istem letu 180.801.382 dolarjev (Allen, 1976, str. 20-22).

⁸ David Rockefeller je najmlajši sin Johna D. Rockefellerja mlajšega in Abby Aldrich Rockefeller ter vnuk Johna D. Rockefellerja starejšega; David Rockefeller bo obravnavan v posebnem poglavju.

Lastništvo bank je skrbno varovana skrivnost. Tudi, ko se je od bank zahtevalo razkritje največjih delničarjev, so bila uporabljena njihova tako imenovana »ulčna imena«. Ta imena so bila v celoti izmišljena in niso imela nobene podobnosti z dejanskim upravičencem ali zaupnikom. V primeru Chase Manhattan Bank je bilo, na primer, od dvajsetih največjih delničarjev v letu 1962, kar petnajst ulčnih imen (npr. Dudd & Co, Don & Co, Atwell & Co...) (Knowles, 1973, str. 8).

Vendar Chase Manhattan ni bila edina velika banka Rockefellerjevega imperija. Prva banka v katero je bila rodbina neposredno vključena, je bila National City Bank of New York (danes Citigroup Inc.). Njen bivši predsednik James Stillman je postal tesni sodelavec Williama, brata Johna D. Rockefellerja, ki je v tistem času upravljal velikanski trust SO. William Rockefeller je bančne posle družbe SO nagnil v Stillmanovo smer in tako je National City postala največja banka New York Cityja. Finančni zakon je bil utrjen z zakonsko zvezo dveh sinov Williama Rockefellerja s hčerkama Stillman. Vse do svoje upokojitve leta 1967, je bil James Stillman Rockefeller⁹ predsednik odbora banke First National City. Pred tem je James Stillman Rockefeller okrepil družinske in finančne vezi Rockefellerjev v poroki z Nancy Carnegie iz izjemno bogate družine Carnegie (Allen, 1976, str. 22-23).

Tretja velika New Yorška banka Rockefellerjev je bila Chemical Bank (danes JPMorgan Chase & Co.), ki je bila pod nadzorom družine Harkness. Edvard Harkness je bil eden od najbližjih poslovnih partnerjev Johna D. Rockefellerja v SO trustu, družina Harkness pa je bila do leta 1939 poleg Rockefellerjev največji lastnik delnic skupine SO (Allen, 1976, str. 23).

Tesno povezane z Rockefellerjevimi bankami so bile tudi velikanske zavarovalnice s svojimi investicijskimi skladi v vrednosti več sto milijonov dolarjev. Življenjske zavarovalnice so igrale pomembno vlogo v financiranju, saj so bile glavni dobavitelji dolgoročnih kreditov, medtem ko so banke v glavnem sodelovale s kratkoročnimi in srednjeročnimi posojili. Rockefellerjeva skupina bank je bila močno povezana z odbori treh od štirih največjih podjetij za življenjsko zavarovanje: Metropolitan Life, Equitable Life in New York Life. Vsota sredstev teh treh zavarovalnih velikanov je leta 1969 znašala več kot 113 milijard dolarjev. Banke skupine Rockefeller so tako predstavljale okrog 25 % vseh sredstev petdesetih največjih poslovnih bank v državi in približno 30 % vseh sredstev petdesetih največjih podjetij za življenjsko zavarovanje (Allen, 1976, str. 23).

Pomembno vlogo so imeli tudi oddelki za zaupniško, fiduciarno upravljanje premoženja Rockefellerjevih bank. Že v sredini 1960-ih so sredstva oddelkov komercialnih bank za upravljanja premoženja znašala 253 milijard dolarjev, kar je bilo za skoraj 100 milijard dolarjev več kot vse vzajemne hranilnice ter hranilno-kreditne družbe skupaj. Oddelki teh bank so izvrševali izključno glasovalno pravico nad delnicami v lasti, kar je bila osnova za vpliv na korporacijsko vodstvo in posledično učinkovit nadzor nad levjim deležem ameriškega

⁹ James Stillman Rockefeller je bil sin Williama Goodsella Rockefellerja (sina Williama Rockefellerja) in Elsie Stillman (hčerke Jamesa Stillmana).

gospodarstva. Leta 1967 so oddelki Rockefellerjevih bank imeli skupno za 35 milijard dolarjev sredstev, kar je bilo skoraj 14 % nacionalne vsote, od tega pa je bilo za 22,5 milijard dolarjev v delnicah. Oddelek upravljanja premoženja banke Chase Manhattan je skupaj z bančnim oddelkom upravljanja z naložbami družbe nadzoroval največji posamični paket delnic v 21-ih večjih ameriških podjetjih. Ta pomeni, da so bili United Air Lines (danes del United Continental Holdings, Inc.), Northwest Airlines (danes združeno z Delta Air Lines Inc.), Long Island Lighting (danes Long Island Power Authority), Atlantic Richfield Oil (danes hčerinsko podjetje British Petroleum America, Inc.), National Air lines (združeno v Pan American World Airways, ki je prenehalo z delovanjem leta 1991) ter 16 ostalih večmilijonskih podjetij prav tako pod Rockefellerjevim palcem (Allen, 1976, str. 24).

John D. starejši nikoli ni finančnim kapitalistom dovolil pridobitve večjih deležev njegove lastnine. Čeprav ni želel biti žrtev posojil Wall Streeta, je sam aktivno zasledoval kariero posojilodajalca. Približno 80 % kreditnega portfelja banke Chase (takrat največji portfelj v ZDA) je predstavljalo posojila velikim podjetjem. Rockefellerjeve banke so izdajale manj kreditov, prejemale pa so jih velikani industrije. Udeležba Rockefellerjeve skupine na kapitalskem trgu je bila večja, kot le za višino sredstev bančne in zavarovalne dejavnosti. Še dandanes, ko banka odobri veliko posojilo družbi, je v položaju, da zahteva glas pri sprejemanju odločitev le te. To se pogosto izrazi z imenovanjem nekoga v odbor direktorjev družbe posojilojemalca (Allen, 1976, str. 25).

2.4 Rockefellerjeva podjetja

Rockefellerjeva skupina je nadzirala obsežen del gospodarstva na več načinov. Eden je bil preko delniške udeležbe rodbine. Leta 1974 se je 5 % lastništvo javne družbe štelo kot enakovredno nadzoru. Če upoštevamo družbe, v katerih so Rockefellerji imeli dvakrat toliko deleža ali pa so si lastili nadzorni delež ter dva ali več vodilnih položajev, lahko sestavimo spisek naslednjih družb, prikazanih v prilogi št. 5, v tabeli 3. Družbe, ki so preko lastništva deležev finančnih institucij, oddelkov za upravljanje premoženja ali skladov, bile prav tako pod nadzorom Rockefellerjev, so prikazane v tabeli 4. Pomemben način nadzora nad delom gospodarstva je tudi nadzor in vpliv v prevoznih družbah. Tovrstne družbe, na katere je vplivala rodbina Rockefeller, so prikazane v tabeli 5. Preostale večje družbe, v katerih so imeli Rockefellerji pomemben vpliv, bodisi posredno ali neposredno, vendar dovolj za izvajanje nadzora, so prikazane v tabeli 6. Eden izmed načinov gospodarskega nadzora so tudi medsebojno povezani direktorati, torej, ko član odbora ene izmed družb hkrati sedi tudi v odboru druge družbe. To je bilo s Clayton Act zakonom prepovedano, zakon pa pravi, da nihče ne sme kadarkoli biti direktor dveh ali več konkurenčnih družb. A vendar je kljub zakonu nadzor vseh medsebojnih povezav Rockefellerjeve mreže skoraj nemogoče opravilo. V tabeli 7 omenimo le nekaj glavnih družb Rockefellerjeve skupine, ki so imele medsebojno povezane direktorate (Allen, 1976, str. 23-26).

Če povzamem, je Rockefellerjeva mreža imela nadzor nad 37-timi od 100-ih najboljših industrijskih podjetij, 9-timi izmed 20-ih najboljših prevoznih podjetij, največjo javno službo,

tremi izmed štirih največjih zavarovalnih družb plus še mnogo manjših podjetij, ki so se ukvarjala s proizvodnjo, distribucijo, prodajo na drobno, posojili ali naložbami. Moč rodbine je še danes onstran izmere in predstavlja mrežo lastništva in vpliva, ki je večja od vsote njenih posameznih delov. Bistvo je, da so družinski interesi rodbine tako tesno povezani z zadevami družbene politike, tako domače kot tuje, da praktično vsaka pomembnejša vladna odločitev na nek način vpliva na Rockefellerjev imperij (Allen, 1976, str. 26-27).

3 STIČIŠČE EKONOMSKE MOČI IN POLITIČNE IDEOLOGIJE

Eden izmed dobrih primerov stičišča velikanske ekonomske moči in politične ideologije vključuje sodelovanje zapuščine Rockefellerjevega SO v pripravi predvojne Nemčije za mehanizirano vojskovanje druge svetovne vojne.

3.1 Standard Oil in druga svetovna vojna

Skupina podjetij SO, v katerih je Rockefellerjeva rodbina imela v lasti četrtnski in kontrolni delež¹⁰ (New York Times, 1935 v Sutton, 1976, str. 67), je bila ključna v pomoči nacistični Nemčiji v pripravah za drugo svetovno vojno. Pomoč vojaškim pripravam je nastala zaradi relativno majhne in za mehanizirano vojskovanje nezadostne zaloge surove nafte v Nemčiji. Rešitev, ki jo je sprejela nacistična Nemčija, je bila izdelava sintetičnega bencina iz precejšnjih domačih zalog premoga. Tako sta proces hidrogeniranja pri produkciji sintetičnega bencina in iso-oktanske lastnosti bencina tista, ki sta omogočila Nemčiji vstop v vojno leta 1940. Proces hidrogeniranja je bil razvit in financiran s strani SO laboratorijev v ZDA v sodelovanju z I.G. Farben (v nadaljevanju Farben) (Sutton, 1976, str. 67). Nemški kemični kompleks Farben je bil na predvečer druge svetovne vojne največja svetovna družba v kemični proizvodnji z izredno politično in gospodarsko močjo ter vplivom v Hitlerjevi nacistični Nemčiji. Temu primerno je bil opisan kot država v državi. Farben kartel je nastal leta 1925 v organizaciji Hermanna Schmitza in s pomočjo Wall Streeta iz šestih že velikih kemičnih družb: Badische Anilin, Bayer, Agfa, Hoechst, Weiler-ter-Meer, in Griesheim-Elektron. Te družbe so se združile in postale Internationale Farbenindustrie Gesellschaft AG (Sutton, 1976, str. 33). Dokazi predstavljeni po drugi svetovni vojni pred kongresnimi odbori Truman, Bone in Kilgore so potrdili, da je SO resno ogrožal vojne priprave ZDA. Dokumentirana dokazila, predstavljena pred tremi odbori, so pokazala, da se je pred drugo svetovno vojno SO dogovoril z Farbenom, v tako imenovanem Jasco dogovoru, da bo sintetična guma znotraj vpliva Farben, medtem, ko bo SO lahko imel absolutni monopol v ZDA, samo in le takrat, ko bo Farben dovolil razvoj sintetične gume v ZDA. Ugotovljeno je bilo, da je v skladu s tem SO v celoti izpolnjeval Farbenov namen preprečitve ameriške proizvodnje z odvrčanjem ameriških gumarskih podjetij od samostojnega raziskovanja procesov sintetične gume (Poročilo zaslišanja pred Senatom, 1945 v Sutton, 1976, str. 67). Standard Oil of New Jersey (v nadaljevanju SONJ) je bil med drugo svetovno vojno

¹⁰ Leta 1935 si je John D. Rockefeller ml. delniško lastil za 245 milijonov dolarjev v Standard Oil of New Jersey, Standard Oil of California in Socony-Vacuum Company.

obtožen izdajstva za predvojno zavezništvo s Farbenom, obtožbe izdaje pa je odločno zanikal. Eno od pomembnejših obramb je objavil R.T. Haslam, direktor podjetja SONJ, v *Petroleum Timesu* 25. decembra leta 1945 (Nürnberško vojaško sodišče, primer št. 6 v Sutton, 1976, str. 68).

Aprila 1929 ja Walter C. Teagle, predsednik SONJ, postal direktor novo organizirane American I.G. Farben. Walter Teagle je oznanil, da se skupno raziskovalno delo za proizvodnjo nafte iz premoga izvaja že nekaj časa in, da naj bi bil zato v ZDA ustanovljen raziskovalni laboratorij (*New York Times*, 1929 v Sutton, 1976, str. 68). Raziskovalno podjetje v skupni lasti SO in Farben je bilo pod upravo SONJ ustanovljeno novembra 1929, vse raziskave in patenti povezani s produkcijo nafte iz premoga pa so bili združeni. Predhodno sta v obdobju od leta 1926 do 1929 podjetji sodelovali pri razvoju procesa hidrogenizacije in v delovanje so bile postavljene poskusne tovarne tako v Nemčiji kot v ZDA. Tokrat je bila predlagana gradnja novih tovarn v ZDA, in sicer v Baywayu (New Jersey) in Baytownu (Teksas), kot dodatek k širitvi obstoječe poskusne tovarne v Baton Rouge. Decembra 1929 je nastalo novo podjetje, Standard I.G. Company, večinski delež v tem raziskovalnem podjetju pa je bil v lasti SO. Tehnično delo, razvojni delovni proces in izgradnja treh novih tovarn v ZDA za pridobivanje nafte iz premoga, so bili vročeni družbi SO Development Company, tehničnemu hčerinskemu podjetju SO. Razvojno delo pridobivanja nafte iz premoga je tako bilo opravljeno s strani SONJ znotraj ZDA, v SO tovarnah in z večinskim financiranjem in nadzorom s strani skupine SO. Rezultati raziskav so bili dani na razpolago Farbenu in so postali osnova Hitlerjevemu programu pridobivanja nafte iz premoga, ki je omogočil drugo svetovno vojno (Sutton, 1976, str. 68-69).

Še en pomemben primer pomoči nacistični Nemčiji s strani SO v sodelovanju z General Motors je bil v dobavi etil svinca. Etilna tekočina je spojina, ki se uporablja v letalskem in avtomobilskem gorivu za odpravo klenkanja in izboljšanje učinkovitosti motorja. Brez tovrstnih spojin bi bilo moderno mobilno vojskovanje nepraktično. Leta 1924 je bila v New Yorku, v skupnem lastništvu SONJ in General Motors Corporation, ustanovljena Ethyl Gasoline Corporation (v nadaljevanju EGC), namenjena nadzoru ter uporabi ameriških patentov za proizvodnjo in distribucijo tetraetilnega svinca in etilne tekočine v ZDA in tujini. Do leta 1935 se je proizvodnja tovrstnih izdelkov opravljala samo v ZDA, leta 1935 pa je EGC prenesel svoj *know-how* v Nemčijo za uporabo v nacističnem programu oborožitve. Ta prenos je bil opravljen kljub protestom vlade ZDA in EGC je tako podpisal sporazum o skupni proizvodnji s Farbenom v Nemčiji v obliki Ethyl G.m.b.H ter s fašistično Italijo v obliki Montecatini (Sutton, 1976, str. 73). Zaplenjeni dokumenti Farben po drugi svetovni vojni potrjujejo pomembnost tehničnega prenosa za nemško armado (nem. *Wehrmacht*) (*New York Times*, 1945 v Sutton, 1976, str. 74): »Od začetka vojne smo bili v položaju, da proizvajamo svinčeni tetraetil zgolj zato, ker so kratek čas pred izbruhom vojne Američani za nas ustanovili tovarne za produkcijo in nas zalagali z vsemi potrebnimi izkušnjami. Na ta način nam ni bilo treba opravljati težkega razvojnega dela, saj smo lahko začeli z proizvodnjo takoj, na podlagi vseh izkušenj, ki so jih Američani imeli že leta.« Ne samo, da je bil postopek za tetraetil prenesen v Farben, temveč je tako pozno kot leta 1939, SO hčerinska družba zgradila tovarno v Nemčiji, namenjeno proizvodnji letalskega goriva,

tetraetil pa so na zahtevo pošiljali nemški armadi (Sutton, 1976, str. 75). Leta 1938, ravno pred izbruhom vojne v Evropi, je nemško letalstvo (nem. *Luftwaffe*) nujno zahtevalo 500 ton svinčenega tetraetila. Teh 500 ton je bilo posojeno nemškemu Ethyl G.m.b.H. s strani podjetja Ethyl Export Corporation of New York v transakciji, ki so jo organizirali Zračno ministrstvo Rajha in direktor Farbena, Mueller-Cunradi (Sutton, 1976, str. 74).

Prenos tehnologije nacističnemu vojnemu stroju je bil ponovljen v primeru sintetične gume. Ni dvoma o tem, da je bila sposobnost nemške armade za boj v drugi svetovni vojni odvisna tako od sintetične gume kot od sintetične nafte. Ker pa Nemčija ni imela naravnega kavčuka, vojna ni bila mogoča brez Farbenove proizvodnje sintetične gume. Ta je imel monopolni položaj na tem področju ter program za proizvodnjo velikih količin financiran s strani Rajha. SONJ je bil tesno povezan z Farbenovo proizvodnjo sintetične gume. V poznih 1920-ih je nastala vrsta kartelnih dogovorov s ciljem monopoliziranja področja sintetične gume. Hitlerjev štiriletni plan je začel veljati leta 1937 in 1938. je SO oskrbel Farben z novim postopkom za butil gumo. Po drugi strani pa je SO znotraj ZDA skrival nemški postopek za izdelavo bune¹¹ in šele junija leta 1940 je bilo podjetjema Firestone in U.S. Rubber omogočeno sodelovanje v testiranju butil gume ter podeljena licenca za proizvodnjo bune. SONJ je tako, za časa direktorjev W.C. Teaglea in W.S. Farisha, dosledno nudil podporo nacističnemu vojnemu stroju, medtem ko je zavračal pomagati ZDA (Sutton, 1976, str. 74-75).

Nemška Deutsche-Amerikanische Petroleum A.G. (v nadaljevanju DAPAG) je bila družba v 94 % lasti SONJ. DAPAG je imel podružnice po vsej Nemčiji, rafinerijo v Bremnu in sedež v Hamburgu. Skozi DAPAG je bil SONJ zastopan v notranjih krogih nacizma, Kepplerjevega kroga in Himmlerjevega kroga prijateljev. Direktor družbe je bil Karl Lindemann, predsednik Mednarodne trgovinske zbornice v Nemčiji, kot tudi direktor več bank, vključno z Dresdner Bank, Deutsche Reichsbanke, zasebne nacistične banke C. Melchior & Company ter številnih družb, vključno z HAPAG (Hamburg-America line). Lindemann je bil član Kepplerjevega kroga prijateljev do leta 1944 in tako predstavnik v samem jedru nacizma. Še en član uprave DAPAG je bil Emil Helfrich, ki je bil prvotni član Kepplerjevega kroga. SONJ je tako imel v svoji hčerinski družbi, katere popolni lastnik je bil, kar dva člana Kepplerjevega kroga. Plačila krogu s strani te hčerinske družbe in direktorjev Lindemanna in Helfricha so se nadaljevala do leta 1944, leto pred koncem druge svetovne vojne (Sutton, 1976, str. 75).

4 TEMELJI POLITIČNE MOČI RODBINE ROCKEFELLER

4.1 Svet za odnose s tujino

Svet za odnose s tujino (CFR) je bil ustanovljen na ekskluzivnem srečanju v pariškem hotelu Majestic maja 1919, med potekom Versaillske mirovne konference. Na sestanku so bili prisotni vodilni ljudje iz banke J.P.Morgan, Rockefellerjeve družbe Standard Oil ter druge izbrane osebe,

¹¹ Buna je sintetična guma narejena s polimerizacijo butadiena in natrija.

vključno s polkovnikom Edwardom Housom, glavnim svetovalcem predsednika Woodrowa Wilsona. Prav tako so na srečanju prisostvovali izbrani britanski kolegi, povečini člani skrivnostnega omizja Cecila Rhodesa, da bi se dogovorili o ustanovitvi zasebne mreže inštitutov¹², ki bi njunima vladama svetovali zunanjo politiko (Engdahl, 2008, str. 103). Edward Mendell House je bil takrat oseba, ki naj bi vlekla vse niti v zakulisju Wilsonove administracije v obdobju od leta 1913 do 1921. Za časa mandata v Beli hiši se je zavzemal za centralno banko pod nadzorom države, pooblaščen za ustvarjanje ameriškega denarja. Kongres ZDA je nadzoroval ameriško valuto do leta 1913, ko je bil sprejet Federal Reserve Act, v skladu s katerim so bila pooblastila Kongresa prenesena na zasebno centralno banko. Prav tako je predlagal 16. amandma Ustave ZDA, kar je pomenilo uvedbo progresivnega davka na dohodek, ter sestavil program Lige narodov, ki je bil na Pariški konferenci leta 1919 predstavljen kot hvalevredni predlog predsednika Wilsona. Ob koncu Wilsonovega mandata leta 1921 so tako House in njegovi somišljeniki uradno ustanovili Svet za odnose s tujino (Estulin, 2009, str. 89).

Ta peščica vplivnih ameriških družb, ki so v času prve svetovne vojne začele poslovati v tujini, je bila maloštevilna. Svoje sedeže so po večini imele v New Yorku, na vzhodni obali ZDA, in zato so jih tudi imenovali »ustroj vzhodne obale«. Elitna skupina teh družb je že prej uspešno in legalno odprla vrata svojemu pohodu v tujino, tako da je v Kongresu lobirala za sprejetje vrste zakonov, s katerimi so bile njihove družbe izvzete iz protimonopolnega zakona in drugih protitrustovskih omejitev, ki jih je sicer uvedla ameriška vlada. Kongres je leta 1918 sprejel Webb-Pomereneov zakon, po katerem družbe niso bile podvržene protitrustovskim zakonom, kadar je bila njihova dejavnost usmerjena v spodbujanje izvoza. S tem zakonom je največ pridobila družba Standard Oil. Kongres je nato leta 1919 sprejel Edgov zakon, po katerem so se tudi ameriške izvozno usmerjene banke izognile protitrustovskim zakonom, če so podpirale izvoz blaga in kapitala. S tem so največ pridobile družbe Chase Bank, National City Bank in banka J.P. Morgan. Leta 1920 je ameriško Vrhovno sodišče v zadevi US Steel razsodilo, da združevanje družb, s katerimi te družbe dosežejo skoraj popoln nadzor nad tržiščem, ni nujno usmerjeno proti splošnemu interesu. V središču teh interesov v tujini so bile v 1920-ih letih vodilne banke in naftne družbe družin Rockefeller in Morgan (Engdahl, 2008, str. 104).

Začetna sredstva za delovanje Sveta so zagotovili najmočnejši ljudje tistega časa v ameriškem poslovnem svetu, kot so J. P. Morgan, John D. Rockefeller, finančniki Otto Kahn, Bernard Baruch, Jacob Schiff ter Paul Warburg (Engdahl, 2008, str. 104). V roku enega leta pa sta se Rockefellerjev sklad in Carnegijev sklad dogovorila o financiranju razvoja in programa dela Sveta. Sedež se nahaja v New Yorku, na vogalu Park Avenue in 68. ulice, štirikotni palači znani kot Harold Pratt House. Stavbo je Svetu v uporabo leta 1929 podarila vdova Charlesa Pratta, dediča bogastva Rockefellerjevega podjetja Standard Oil (Estulin, 2009, str. 90). Tekom 1950-ih so največji skladi še odločneje stopili v podporo in širitvi Sveta kot vodilne sile ameriške mednarodne ozaveščenosti. Rockefellerjev in Carnegijev sklad sta dala vsak po 500 tisoč dolarjev, Fordov sklad pa leta 1954 kar 1,5 milijona dolarjev (Grose, 2006, str. 29). V prvih

¹² Srečanje je na britanski strani leta 1920 obrodilo takratni British Institute of International Affairs (kasneje The Royal Institute of International Affairs – RIIA ali Chatham House).

petdesetih letih svojega obstoja se je Svet le redko pojavljal v medijih. Tovrstna anonimnost se morda zdi nenavadna glede na seznam članov, ki je ob mnogih drugih osebah iz področja medijev, vključeval generalne direktorje časopisov New York Times, Washington Post, Los Angeles Times, Wall Street Journal, Time, Fortune, Business Week, U.S. News, World Report ter TV mreže NBC, CBS, ABC in FOX (Estulin, 2009, str. 90). Uradno poslanstvo Sveta (Council on Foreign Relations, 2010) pravi naslednje: »Svet za zunanje odnose je neodvisna, nestrankarska članska organizacija, možganski trust in založnik namenjen kot vir svojim članom, vladnim uradnikom, menedžerjem, novinarjem, profesorjem in študentom, državljskim in verskim voditeljem ter drugim zainteresiranim državljanom, v pomoč k boljšemu razumevanju sveta in zunanjepolitičnih odločitev, s katerimi se soočajo ZDA in druge države.«

Septembra 1939, ob napadu Nemčije na Poljsko, so se predstavniki Sveta srečali s pomočnikom zunanjega ministra, Georgom S. Messersmithom. Predlagali so diskreten program neodvisnih analiz in študij, ki bi vodile ameriško zunanjo politiko v prihodnjih vojnih letih ter času po vojni. Projekt je postal znan kot »War and Peace Studies« in označen kot strogo zaupen, saj bi celoten načrt morali zavreči, če bi postalo splošno znano, da ministrstvo zunanjih zadev ZDA deluje v sodelovanju z zunanjo skupino. Za financiranje projekta so se dogovorili z Rockefellerjevim skladom, ki je primaknil skoraj 350 tisoč dolarjev. V prihodnjih petih letih je skoraj 100 ljudi na 250-ih srečanjih izdelalo 682 memorandumov za zunanje ministrstvo. Ti so bili označeni kot tajni in krožili med temu ustreznimi vladnimi službami. (Grose, 2006, str. 23).

Že od leta 1940 je vsak ameriški državni tajnik (z izjemo Jamesa Byrnesa, ki je kasneje postal guverner Južne Karoline) bil član Sveta in/ali njegove podružnice Trilateralne komisije¹³(angl. Trilateral Commission). V istem času je bil gotovo vsak obrambni minister, zadnjih 80 let pa praktično vsak ključni svetovalec za nacionalno varnost in zunanjo politiko, član Sveta. Gotovo vsi vodilni generali in admirali, vključujoč načelnike združenega poveljstva ameriških oboroženih sil ter mnogi linijski uslužbenci, so ali so bili člani Sveta za odnose s tujino (Estulin, 2009, str. 121-122). Popisi v prilogi št. 6 vključujejo tako zdajšnje kot bivše člane. Priloga št. 7 pa vključuje še popis korporativnega članstva Sveta.

David Rockefeller, vodja banke Chase Manhattan in takrat že 30 let aktivni član Sveta, je postal predsednik odbora leta 1970, nasledil pa je Johna J. McCloya, ki je 17 let zasedal to mesto. David je kot aktivni predsednik Sveta deloval do leta 1985, njega pa je nasledil naložbeni bankir in nekdanji minister za trgovino ZDA, Peter G. Peterson. David je v svoji karieri zasedal mesto direktorja (1949-1985), predsednika odbora (1970-1985), podpredsednika (1950-1970) (Grose, 2006, str. 56, 62, 69, 72), še danes pa zaseda mesto častnega predsednika Sveta. Osrednje vlogi Sveta je tudi delo študijskega programa Davida Rockefellerja, nekakšen možganski trust organizacije. Ugledne in financirane profesure in štipendije pomagajo pritegniti vodilne svetovne učenjake in ohranjati intelektualno strog in neodvisen raziskovalni program. Sestavljen je iz 50-ih polno zaposlenih učenjakov in praktikantov, »fellows«, kot tudi desetih rezidenčnih

¹³ Trilateralna komisija bo obravnavana v posebnem poglavju.

prejemnikov celoletne štipendije. Ti pokrivajo večje regije in pomembna vprašanja oblikovanja današnjega mednarodnega programa ter tako prispevajo k zunanjepolitični razpravi. Ostali člani Rockefellerjeve rodbine, ki so danes člani Sveta so David Rockefeller ml.¹⁴, John D. »Jay« Rockefeller IV.¹⁵, Nicholas Rockefeller in Steven C. Rockefeller¹⁶ (Council on foreign relations, 2010).

4.2 Skupina Bilderberg

Organizacija s tradicijo skrivnostnosti, ki je povezana s Svetom za odnose s tujino in za katero se zdi, da igra vlogo spodbujanja neformalne mednarodne komunikacije, je tako imenovana Skupina Bilderberg, ki je ime dobila po hotelu, v katerem se je odvila prva seja (Shoup & Minter, 1977, str. 80). Leta 1954 so se najmočnejši možje sveta prvič sestali pod okriljem nizozemske krone in družine Rockefeller v luksuznem hotelu Bilderberg v majhnem nizozemskem mestu Oosterbeek (Estulin, 2009, str. 13). To pionirsko srečanje je domnevno zrastle iz zaskrbljenosti vodilnih državljanz obeh strani Atlantika, da zahodna Evropa in severna Amerika ne delujeta dovolj usklajeno glede skupnih problemov ključnega pomena. Zdelo se je, da bo redna, neuradna razprava pomagala ustvariti boljše razumevanje kompleksnih sil ter glavnih trendov, ki so zadevale zahodne države v težkem obdobju po drugi svetovni vojni (Bilderberg press release 2009, 2010). Njihovi sestanki zagotavljajo možnost neformalne, spontane in neuradne izmenjave idej o svetovnih zadevah. Medtem ko so sestanki varovani pred javnostjo in o njihovi vsebini ni na voljo nikakršnih informacij, so udeleženci znani. Udeleženci predstavljajo skupino voditeljev zahodne Evrope in severne Amerike pod vodstvom Davida Rockefellerja ter (pokojnega) nizozemskega princa Bernharda (Shoup & Minter, 1977, str. 80).

Njegova kraljeva visokost, princ Bernhard z Nizozemske, je oseba, ki je ustvarila Skupino Bilderberg. Princ je bil pomembna osebnost v Royal Dutch Petroleum (Shell Oil) in Societe General de Belgique (danes Tractebel Engineering), ogromnemu konglomeratnemu kartelu z lastništvom po vsem svetu. Skupina se sestaja enkrat, včasih dvakrat letno, princ Bernhard pa ni skrival dejstva, da je temeljni cilj skupine svetovno vodstvo ter usklajevanje prizadevanj evropskih in ameriških elit (Allen & Abraham, 1971, str. 62). Kot je sam dal vedeti (Estulin, 2009, str. 17): »Težko je prevzgojiti ljudi odrasle na nacionalizmu ter jih prepričati, naj prepustijo del svoje neodvisnosti nadnacionalnemu telesu«. Ekvivalent princu Bernhardu med ameriškiimi Bilderbergerji je bil David Rockefeller, predsednik odbora Sveta za odnose s tujino (danes častni predsednik odbora), katerega gospodarska osnova sta bila giganta Chase Manhattan Bank (danes JPMorgan Chase & Co.) in Standard Oil (danes ExxonMobil Corporation). Med ostalimi iz sveta financ so bili člani še baron rodbine Rothschild, Edmund de Rothschild, C. Douglas Dillon (CFR) iz Dillon Read & Co. (danes UBS AG), Robert McNamara iz Svetovne banke, Sir Eric Roll iz S.G. Warburg & Co., Ltd. (danes UBS AG), Pierce Paul Schweitzer iz

¹⁴ David Rockefeller ml. je najstarejši sin Davida Rockefellerja in Margaret McGrath.

¹⁵ John D. Rockefeller IV je sin Johna D. Rockefellerja III. in Blanchette Ferry Hooker.

¹⁶ Steven C. Rockefeller je drugi najstarejši sin Nelsona A. Rockefellerja in Marry Todhunter Clark.

Mednarodnega denarnega sklada in George Ball (CFR) iz (bivše) družbe Lehman Brothers (Allen & Abraham, 1971, str. 62).

S koncem hladne vojne se je v vseh pogledih pojavilo še več skupnih problemov, od trgovine do delovnih mest, od monetarne politike do naložb, od ekoloških izzivov do spodbujanja mednarodne varnosti. Koncepta evropsko-ameriškega foruma čas ni prehitel, dialog med obema regijama pa teče še vedno in še bolj kritično. Bistvo foruma Bilderberg je širok prerez državljani zbranih za tri dni neformalnih in neuradnih razprav o temah področij zunanjih zadev in mednarodnega gospodarstva. Letne konference se odvijajo že od leta 1954, do sedaj pa jih je bilo že 57. Udeleženci so izbrani na podlagi njihovih izkušenj, znanja in slovesa, vsi udeleženci konference pa so tam zasebno in ne po uradni dolžnosti (Bilderberg press release 2009, 2010). Dandanes med izbrane člane štejejo ljudje kot so Bill Clinton, Paul Wolfowitz, Henry Kissinger, Zbigniew Brzezinski, Tony Blair in mnogi drugi predsedniki vlad, poslovneži, politiki, bančniki in novinarji vsega sveta. A vendar vseh petdeset in več let, odkar se odvijajo sestanki, predstavnikom tiska nikoli ni bilo dovoljeno spremljanje, nikoli ni bilo izdano niti eno uradno sporočilo za javnost s sklepi prisotnih, niti ni bil kadarkoli objavljen dnevni red skupine. Ta popolna cenzura obstaja kljub dejstvu, da na sestankih vsako leto sodelujejo predsedniki Mednarodnega denarnega sklada, Svetovne banke, Zveznih rezerv, predsedniki uprav stotine najmočnejših svetovnih korporacij kot so Daimler Chrysler (danes Daimler AG), Coca Cola, British Petroleum, Chase Manhattan Bank (danes JPMorgan Chase & Co.), American Express, Goldman Sachs in Microsoft, podpredsedniki ZDA, direktorji CIE in FBI-ja, glavni tajniki NATA, ameriški senatorji in člani Kongresa, evropski premierji in voditelji opozicijskih strank ter glavni uredniki in glavni izvršilni direktorji vodilnih svetovnih časopisov (Estulin, 2009, str. 13,14). Dolgoletni raziskovalec Skupine, raziskovalni novinar Daniel Estulin, kot cilje Bilderbergov med drugimi navaja ustvarjanje enotne mednarodne identitete, centraliziranega nadzora prebivalstva, centraliziranega nadzora celotnega izobraževanja ter celotne notranje in zunanje politike. Prav tako se zavzemajo za okrepitev vloge Združenih narodov, širitev NATA, ustvarjanje zahodnega trgovinskega bloka ter edinstvenega pravnega sistema, kot elemente družbe z nično stopnjo rasti v stanju neprestanega neravnotežja (Estulin, 2009, str. 53).

5. EKONOMSKA IN POLITIČNA MOČ SLEDEČIH GENERACIJ

5.1 John D. Rockefeller mlajši (1874–1960)

John D. Rockefeller mlajši (v nadaljevanju Junior) je temeljito spremenil identiteto rodbine in učinek njene zapuščine. Poskušal jo je prikazati kot sinonim za človekoljubje in družbene cilje v času, ko ji je bilo javno mnenje vse prej kot naklonjeno. Samokritičen in zadržan, vendar tudi nepopustljiv in odločen, je posebej velike protislovij, ki so bila značilna za zasebno in javno življenje Rockefellerjev. Rodil se je v Clevelandu (Ohio), 29. januarja 1874, kot najmlajši od štirih in edini sin Johna D. starejšega. Leta 1884 so se Rockefellerji preselili v New York, kjer je Junior začel svoje šolanje. Na univerzi Brown v Providencu (Rhode Island) je leta 1893 prišel v stik z novimi teorijami uporabe znanstvenih spoznanj pri reševanju gospodarskih in socialnih

težav, prav tako pa je nanj vplival duh reform, ki je takrat prevladoval v univerzitetnem naselju (The Rockefellers, 2010). Po zaključku šolanja se je 1. oktobra 1897 pridružil očetovemu poslu v novoustanovljenem sedežu družbe Standard Oil na ulici 26 Broadway. Postal je direktor podjetja, kasneje pa tudi direktor podjetja US Steel, ki je bilo ustanovljeno leta 1901 (danes United States Steel Corporation). Po škandalu, ki je vključeval takratnega vodjo Standard Oila, Johna Dustina Archbolda (naslednika Johna D. Rockefellerja), in podkupninam danim dvema uglednima kongresnikoma, je Junior odstopil iz obeh podjetij v poskusu očiščenja svojih tekočih človekoljubnih interesov od trgovskih in finančnih (Chernow, 1998, str. 548-551).

Ne dolgo pred svojo odločenostjo, da spremeni javno podobo svoje rodbine, se je zgodil »pokol Ludlow«. Aprila 1914, ko se je po dolgem obdobju industrijskih nemirov zgodil incident v premogovniškem podjetju Colorado Fuel and Iron, je John D. Rockefeller starejši (v nadaljevanju Senior) imel v lasti večino deleža v podjetju, Junior pa je zasedal mesto v odboru kot odsotni direktor. Ko je bila stavka nasilno zatrta, se je javno mnenje zasukalo proti Juniorju obsojajoč ga za smrt dvajsetih mož, dveh žena in enajstih otrok, ki so umrli v incidentu. Junior je bil posledično januarja 1915 poklican na pričanje pred US Commission on Industrial Relations. Kot svetovalca je takrat zaposloval Williama Lyon MacKenzie Kinga ter pionirja odnosov z javnostjo Ivyja Leeja (Chernow, 1998, str. 571-586). S pomočjo Kinga, ki je bil strokovnjak za delo, se je soočil s krizo in se postopoma lotil nekaterih rudarskih vprašanj. Juniorjeva prizadevanja so dosegla vrhunec z njegovim dodobra oglaševanim obiskom Ludlowa in novim delovnim sporazumom, ki je deloma izboljšal razmere rudnika v Coloradu (The Rockefellers, 2010).

Leta 1901 je v sodelovanju z očetom ustanovil Rockefellerjev inštitut za medicinske raziskave (zdaj Univerza Rockefeller), enega izmed prvih medicinskih raziskovalnih institucij v državi. Leto kasneje je ustanovil Splošni odbor za izobraževanje (angl. General Board of Education), namenjen izboljšanju izobraževalnega sistema na jugu ZDA (The Rockefellers, 2010).

Leta 1921 je od svojega očeta prejel okoli 10 % delnic banke Equitable Trust Company in tako postal največji delničar te družbe. Ta se je leta 1930 združila z Chase National Bank in postala takrat največja banka na svetu. Čeprav je bilo njegovo lastništvo po združitvi zmanjšano na 4 %, je bil še vedno največji delničar banke, ki je postala znana kot »Rockefellerjeva banka«. Leta 1960 je rodbina še vedno hranila približno 1 % delnic banke (takrat že Chase-Manhattan Bank), do takrat pa je Juniorjev sin David že postal predsednik družbe (Rockefeller, 2002, str. 124-125).

Od leta 1930 do leta 1939 je z gradnjo Centra Rockefeller spremenil ureditev mesta New York. Sredi velike ekonomske depresije je v celoti razvil in bil edini financer obsežnega 14 stavbnega nepremičninskega kompleksa v centru Manhattana, s čimer se je vpisal med največje lastnike nepremičnin New Yorka. Bil je vpliven v pridobivanju vodečih »blue chip« družb¹⁷ kot najemnike v kompleksu, vključno z družbo General Electric in njenimi takratnimi podružnicami

¹⁷ Termin »blue chip« v borznem žargonu pomeni delnice znanih in uveljavljenih delniških družb na najpomembnejših svetovnih borzah.

RCA, NBC in RKO, kot tudi SONJ (Esso), Associated Press, Time Inc., kakor tudi podružnice takratne Chase National Bank, ki je zdaj JP Morgan Chase & Co (John D. Rockefeller jr., 2010).

Leta 1947 je njegov sin JDR III. v imenu očeta podaril 8,5 milijonov dolarjev generalnemu sekretarju Združenih narodov, Trygvu Liu, kot človekoljubno darilo za nakup zemljišča v New Yorku, ki bi služilo kot sedež Združenim narodom (Barrett, 1947). Njegova celokupna človekoljubna darila so po nekaterih ocenah znašala 537 milijonov dolarjev, pri čemer je največji delež bil dan splošnim skladom, cerkvam in religioznim organizacijam, spomeniškem varstvu in obnovi, kolidžem ter univerzam, parkom in varovanju okolja ter knjižnicam in muzejem (v tem vrsten redu). V povojnih letih, leta 1948, je prodal Rockefellerjev center svojim petim sinovom ter jim skozi številna finančna darila predal nekaj svojega premoženja. Umrl je v Tusconu (Arizona) leta 1960, star 86 let (The Rockefellers, 2010).

Zgodba o Rockefellerjevem sprejetju internacionalizma se ne začne s špekulativnim in brezkompromisnim patriarhom Johnom D. Rockefellerjem starejšim, temveč z Johnom D. Rockefellerjem mlajšim, ki je nadzoroval Rockefellerjevo bogastvo v prvi polovici 20. stoletja (Banyan, 2003a, str. 20).

V sredini 1890-ih se je Rockefeller starejši postopno umaknil iz javnega vodenja Standard Oila ter vložil precejšen del svojega bogastva v Rockefellerjev sklad in ostale človekoljubne sklade. Leta 1915 je svoje preostalo bogastvo prepustil svojemu edinemu sinu in imenovanemu dediču Juniorju. Za razliko od svojega iznajdljivega in neusmiljenega očeta, je bil Junior sramežljiv, trpinčen zaradi sovraštva do sebe in očitno obremenjen s težo očetovih pričakovanj, naj vodi posle in človekoljubne zadeve rodbine Rockefeller. Za obvladovanje te mogočne naloge je Junior leta 1920 zaposlil odvetnika Raymonda B. Fosdicka¹⁸ za enega od svojih strateških svetovalcev (Chernow, 1998, str. 638). Kot eden izmed najbližjih zaupnikov Juniorja, kot tudi zaupnik (1921–1948) in kasneje direktor (1936–1948) Rockefellerjevega sklada, je Fosdick imel osrednjo vlogo, saj je bil on ta, ki je Juniorja prvi pozval k sprejetju liberalno-internacionalističnega prepričanja predsednika Wilsona. Wilsonova vizija »novega svetovnega reda« je bila sestavljena iz štirih komponent: 1). Lige narodov, 2). proste svetovne trgovine, 3). regionalne integracije tako na politični kot na ekonomski ravni in 4). svetovnega vodstva ZDA (Banyan, 2003a, str. 20-21). V tem slogu je Fosdick (1958, str. 224-225, 227) zagovarjal, da če naj bi narodi sobivali brez konflikta potem: »...moramo imeti nek centraliziran mehanizem, nekakšen uveljavljen postopek, s katerim bi lahko določili razumevanja in pravila skupnega življenja [...] Izjava o absolutni neodvisnosti države je v današnjem času postala skrajno anarhična.« Največji adut Fosdickovega zavzemanja za pritegnitev ZDA v Wilsonovo shemo svetovnega reda je bil John D. Rockefeller mlajši. Zvest predsodkom svojega očeta, je Junior kot republikanec zavračal vizijo tako Wilsona, kot Lige narodov, a ga je pokol prve svetovne vojne privedel do razmišljanja o ideji mednarodnega sodelovanja. Junior je skozi prigovarjanje Fosdicka postal bolj zainteresiran v podporo Društvu narodov. To je bilo razvidno iz usmeritve

¹⁸ Raymond B. Fosdick (1910-1971).

Rockefellerjevega sklada k dodelitvi denarja organizaciji Health Organization of the League of Nations ter kasneje dveh milijonov dolarjev lastnih sredstev za vzpostavitev knjižnice Lige. V 1920-ih je prav tako prispeval 1500 dolarjev letno Svetu za donose s tujino, kjer so takrat prevladovali podporniki Wilsona, leta 1929 pa je prispeval še dodatnih 50 tisoč dolarjev za novi sedež Sveta v Harold Pratt House 21 v New Yorku (Banyan, 2003a, str. 22). Trajni vpliv Fosdickovega in Wilsonovega internacionalizma se je pokazal tudi v Juniorjevem nagovoru leta 1938, v katerem je podal številne opazke o vplivu tehnoloških sprememb in rastoče soodvisnosti (Rockefeller v Fosdick, 1958, str. 397-398): »Z vsakim dnem, vsakim novim izumom, ki povečuje hitrost potovanja in enostavnost komunikacije, sodelovanje med ljudmi in narodi postaja vse bolj pomembno. Narodi sveta so postali soodvisni, kot še nikoli doslej. Kazalci ure se ne morejo več obrniti nazaj. Stari red geografske izolacije ali osebne in narodne samozadostnosti se ne more nikoli vrniti. Prihodnost civilizacije bo določena s stopnjo uspeha, s katero se ljudje in narodi učijo sodelovanja, živeti skupaj in pustiti živeti.« Verjetno največja zapuščina Juniorja je vpliv njegovega novo pridobljenega svetovnega nazora na njegove otroke. Imel je 6 otrok, hči Abby in pet sinov, Johna, Nelsona, Lauranca, Winthropa ter Davida, od katerih so štirje nadaljevali igranje aktivne vloge pri ustanavljanju »novega svetovnega reda« (Banyan, 2003a, str. 22).

5.2 Internacionalisti tretje generacije

5.2.1 Nelson Rockefeller (1908–1979)

V nasprotju z njegovimi bolj zadržanimi brati in družinskimi pričakovanji, je Nelson agresivno zasledoval kariero na najvišjih ravneh vlade ZDA, najprej kot uradnik in pozneje kot politik. Imel je veliko željo po moči in prizadeval si je, da bi bil splošno znan kot močan posameznik. To je odstopalo od tradicije rodbine, ki je ohranjala nizek javni profil in s tem blažila strahove javnosti pred močjo Rockefellerjev. Nelson je brez zadržkov izkoriščal ime rodbine, ki mu je odprlo marsikatera vrata, a pot njegove obsežne vladne kariere je bila vse prej kot lahka. Deloval je v zunanjepolitičnih pozicijah Rooseveltove, Trumanove in Eisenhowerjeve administracije. Za časa predsednika Franklina D. Roosevelta je služil kot koordinator v Office of Inter-American Affairs (1940–1944), bil je predsednik v Inter-American Development Commission (1940-1947) in pomočnik zunanjega ministra za Latinsko Ameriko (1944-1945). Pod Trumanovim predsedstvom je bil Nelson, na vztrajanje novega zunanjega ministra Deana Achesona, odpuščen iz ministrstva za zunanje zadeve, domnevno zaradi prizadevanja za vključitev Argentine v Združene narode. Nelson se je nato umaknil v človekoljubje, s premorom v letih 1950 in 1951, ko je sprejel imenovanje za predsednika v International Development Board (Banyan, 2003b, str. 27). Pod Dwightom Eisenhowerjem je služil kot predsednikov posebni pomočnik za zunanjo politiko (1954–1955) in kot vodja tajnega »Forty Comitee«, zadolženega za nadzor tajnih operacij CIE. Nelson je bil na robu zagotovitve visokega položaja na Ministrstvu za obrambo, a ko je usklajena opozicija ostalih članov kabineta pravilno prepričala Eisenhowerja o Nelsonovi nameri množičnega povečanja obrambnega proračuna, se je njegova kariera državnega uradnika nenadno končala (Banyan, 2003b, str. 27-28).

Toda Nelson ni bil zadovoljen le z delovanjem v ozadju kot njegovi bratje, niti ni bil pripravljen prenesti še več ponižanja kot zgolj funkcionar (Banyan, 2003b, str. 28). Ščasoma je spoznal, da obstaja samo en način za tako bogatega človeka kot je on, da doseže tisto, kar si je vedno želel, resnično politično moč in oblast, in ta je, da kandidira (Alsop, 1960, str. 80). Politična kandidatura, ki si jo je Nelson tako želel, pa je bila za predsednika ZDA. Leta 1958, je sklicujoč se na svojo obsežno dediščino, začel svojo politično kariero z zmago nad W. Averellom Harrimanom v »bitki milijonarjev« za guvernerja New Yorka, položaj ki ga je obdržal do leta 1973. Pričakujoč, da bo mesto guvernerja odskočna deska za predsedstvo, se je Nelson potegoval na republikanskih predsedniških kandidaturah v letih 1960, 1964 in 1968 ter vsakič izgubil, dvakrat na račun Nixona. Ironično je v luči škandala »Watergate« ter Nixonovega odstopa, Nelson končno vstopil v Belo hišo, a le kot imenovani podpredsednik imenovanemu predsedniku Fordu. Preživetje dveh poskusov umora predsednika Forda je pomenilo, da je bil Nelson izjemno blizu predsedstvu (Banyan, 2003b, str. 28). Ali kot pravi Vankin (1992, str. 259): »Če ne bi bilo tistih nekaj zataknjenih pištol, bi se Nelsonu Rockefellerju izpolnile sanje, da postane predsednik brez enega samega glasovanja«.

Za čas Nelsonove politične kariere obstajata dve konkurenčni razlagi njegove vizije zunanje politike. Prva je ta, da je bil goreči anti-komunist, druga pa, v nasprotju s prejšnjo predstavlja Nelsona kot »vodilnega v akciji potopitve ameriške neodvisnosti v svetovno super-državo« (Banyan, 2003b, str. 28, Allen, 1976, str. 38). A vendar ta protislovna karikiranja ne zajemajo pravega bistva njegove strategije svetovne ureditve. Ta je bila kratkoročno usmerjena v polno ameriško vojaško moč za poraz Sovjetskega komunizma, dolgoročno pa predvidevala vlogo ZDA kot status velesile pri ustvarjanju »novega svetovnega reda«, temelječega na svetovnem federalizmu, regionalnih blokih in prosti mednarodni trgovini. Vplivi na Nelsonov zunanjepolitični pogled so bili številni, od njegovega očeta in Fosdicka pa vse do obilja političnih in zunanjepolitičnih svetovalcev, ki jih je zaposloval. Od njegovega odhoda iz Eisenhowerjeve administracije leta 1955, je Nelson kot svojega zunanjepolitičnega svetovalca zaposlil dr. Henryja Kissingerja, ki je bil vir njegove kratkoročne anti-komunistične vizije. Kissinger je bil takrat vodilni zagovornik Realpolitike¹⁹ in vzhajajoča zvezda ustroja, njegova hladnokrvna vizija sveta, vzdrževana s protitežjo moči pa je Nelsonu popolnoma ustrezala (Banyan, 2003b, str. 28, Persico, 1982, str. 82). Nelsonov pogled na razmerje moči je izhajal iz njegovega refleksno anti-komunističnega odnosa, saj je Sovjetski blok označeval kot največjo grožnjo ZDA. V svojem dolgoročnem pogledu pa je Nelson nedvomno bil Wilsonov liberalni internacionalist (Banyan, 2003b, str. 28). Nezadovoljen s sistemom Združenih narodov, ki je vključeval Sovjete, ter odločen, da očisti Srednjo in Južno Ameriko tujega trgovinskega vpliva, je Nelson bil odločen zagovornik regionalizma, posebno cilja zahodne poloble združene pod ameriškim vodstvom (Collier & Horowitz, 1976, str. 230, 236-238). Za časa Eisenhowerjeve administracije je bil eden najmočnejših podpornikov Atlantske unije, kljub pokroviteljski odklonitvi njegovih pogledov kot prenagljenih, s strani zunanjega ministra Johna Fosterja Dullesa (Catlin, 1969, str. 49). Med koncem 1940-ih in začetkom 1950-ih je Nelson v podporo

¹⁹ Realpolitika se nanaša na politiko ali diplomacijo temelječo predvsem na moči ter na praktičnih in stvarnih dejavnikih in premislekih in ne na ideoloških pojmih ali moralnih in etičnih predpostavkah.

svojemu cilju spodbujanja enotnosti zahodne poloble, ali natančneje, ameriški gospodarski prevladi nad Latinsko Ameriko, ustanovil American International Association for Economic and Social Development (v nadaljevanju AIA) in International Basic Economy Corporation (v nadaljevanju IBEC). AIA je bila domnevno namenjena spodbujanju razvoja v Latinski Ameriki in boju proti revščini, bolezni in nepismenosti, medtem ko naj bi bil IBEC za spodbujanje kapitalskih naložb. A vendar je bil Nelson v resnici gnan s strani preprostejšega cilja premagovanja nacionalnih ovir za prodor ameriških podjetij v skladu s premikom Rockefellerjevega bogastva iz nafte na mednarodne bančne trge ter investicije v države tretjega sveta (Cook, 1981, str. 295-296).

Vsaj trije viri navdiha so vodili vizijo Nelsona v političnem obdobju potegovanja za predsedniško funkcijo od sredine 1950-ih vse do leta 1973. Prvi bistven vpliv je bilo poročilo Sklada bratov Rockefeller iz leta 1959, naslovljeno »Prospect of America«, ki je bilo posebej namenjeno njegovi predsedniški kampanji. Nelson se je močno opiral na podrobna priporočila dokumenta za ameriško vodstvo v vzpostavljanju regionalnih dogovorov, svetovne proste trgovine ter krepitev mednarodnih institucij. Drugi manj znan vpliv na Nelsona je imel Emmet John Hughes (1920-1982). Bil je liberalni-internacionalist, pisec govorov za Eisenhowerja, višji svetovalec za javne zadeve v Skladu bratov Rockefeller (1960–1963) ter vodja Nelsonove kampanje leta 1968. Tretji vpliv pa je bil tesen prijatelj in svetovalec Rockefellerjev, Adolf Berle (1895–1971), ki je tudi priskrbel veliko vložka v Nelsonov internacionalizem. Berle je verjel v kreposti mednarodnega gospodarskega povezovanja in razpravljal o odvečnosti nacionalne države v dinamičnem kapitalističnem gospodarstvu. Prav tako je prispeval k poročilu »Prospect of America«. Vrhunec teh vplivov je dejansko nekoliko posodobljena različica Wilson-Fosdickovega modela sveta, sestavljenega iz proste trgovine, regionalizma, nadnacionalnih institucij, ameriškega vodstva ter poraza komunizma. Nelson je voljno in večkrat podprl ta politični paket v svojem prizadevanju za vstop v Belo hišo. Osrednji Nelsonov program je tako povzemala trditev, da so svetovne spremembe, zlasti gospodarska soodvisnost, privedle do odvečnosti nacionalne države (Banyan, 2003b, str. 29).

Že leta 1951 je Nelson uporabil izraz soodvisnost za opis gospodarskih odnosov med zahodnimi državami in državami razvijajočega se sveta (Rockefeller, 1951, str. 527). Leta 1960 je v eseju časopisa Foreign Affairs izjavil: »osrednje dejstvo našega časa je razkroj političnega sistema 19. stoletja [...] velika priložnost našega časa ni ideja tekmovanja, temveč svetovnega sodelovanja« (Rockefeller, 1960, str. 383). Leta 1968 pa je zapisal, da so mednarodni odnosi postali resnično globalni in zahtevajo nov koncept odnosov med narodi (Rockefeller, 1968, str. 237-238).

Hkrati je bil Nelson v tistem času zelo kritičen do vloge Združenih narodov. Obtoževal je Sovjetsko zvezo in njene zaveznice slabenja vloge le teh. Med njegovo predizborno predsedniško kampanjo leta 1968 je bil Nelson že manj pesimističen glede Združenih narodov ter vztrajal, da mednarodna organizacija le ni tak neuspeh. Čeprav ZDA niso mogle upati na popoln nadzor nad Združenimi narodi, so le te še vedno lahko uporabile za delovanje v okviru

ameriškega nacionalnega interesa (običajno oznaka za poslovne interese) z ohranjanjem svetovnega reda in uporabe virov drugih držav članic (Banyan, 2003b, str. 30).

Svet, ki ga je Nelson imel v mislih in bi nadomestil obstoječi sistem nacionalnih držav, je bila v bistvu omejena svetovna federacija, ki bi združevala vse nekomunistične države (Banyan, 2003b, str. 30). Podpiral je idejo, da naj bi širjenje Evropske gospodarske skupnosti vključevalo tudi sprejemanje Severno-Atlantske skupnosti kot celote. Poleg tega je menil, da bi lahko s spodbujanjem podobnega razvoja v obeh Amerikah, ZDA prevzela vodilno vlogo pri oblikovanju »Pan-ameriške ekonomske unije«, kar bi imelo za posledico oblikovanje največjega območja proste trgovine na svetu. Nelson je prav tako zagovarjal argument, da morajo ZDA podpirati svetovno prosto trgovino za krepitev prostega podjetniškega sistema, in s tem povezovanje drugih nekomunističnih delov sveta. Podpiral je podaljšanje in širitev liberalne trgovinske politike, ki naj bi ne le pomagala državam v razvoju, ampak tudi koristila ZDA (Rockefeller, 1960, str. 383-384, 386). Ali kot je zapisal v časopisu *Foreign Affairs* leta 1960: »Regionalni dogovori v Evropi in (zahodni) polobli bi se morali uporabiti kot vzorci za gospodarsko organizacijo v ostalih delih sveta. Ključno dejstvo je, da noben narod ni sposoben uresničevati svojih prizadevanj z lastnimi naporji. Regionalne skupine, ki bi medsebojno sledile vse bolj liberalnim trgovinskim politikam, bi lahko bile korak v smeri sistema prostega svetovnega trgovanja« (Rockefeller, 1960, str. 386). Nelson je tudi podpiral oblikovanje svetovne centralne banke z namenom preprečevanja kriz in prispevanja k svetovnemu gospodarskemu napredku ter predlagal naj se vloga Mednarodnega denarnega sklada temu primerno razširi (Rockefeller, 1960, str. 386-387). Najbolj konsistentna tema v internacionalistični ideologiji Nelsona pa je bilo vodstvo ZDA, ki bi, kot je zagovarjal v številnih forumih, morale prevzeti vodilno vlogo pri izgradnji svetovne federacije (Banyan, 2003b, str. 31).

Čeprav so njegove želje za doseg Bele hiše do leta 1970 že zbledele, je Nelson še vedno iskal politično pomembnost s sprejemanjem zadnjega modnega krika varstva okolja ter vanj ponovno vstavil internacionalistični zasuk, ko je v svoji knjigi »Our environment can be saved« obudil očitne mednarodne politične implikacije okoljske degradacije (Rockefeller, 1970, str. 152-153).

Politično uničenje njegovega predhodnika Richarda Nixona je ponudilo Nelsonu nepričakovano nagrado in decembra leta 1974 je po dolgotrajnem in razkrivajočem potrditvenem procesu pred Kongresom postal podpredsednik v kratkotrajni Fordovi administraciji (Banyan, 2003b, str. 31). Kljub temu, da je bil Nelson naslednji v vrsti za predsedstvo, je bil njegov zunanjepolitični prispevek dokaj skop. Ker je Henry Kissinger poveljeval zunanji politiki kot zunanji minister, je Nelson pričakoval izvajanje nadzora nad notranjo politiko. Vendar je tu trčil z vodjo osebja Fordove administracije, Donaldom Rumsfeldom, ki je bil odločen obdržati podpredsednika nemočnega (Turner, 1982, str. 158-163). Čeprav je bil na koncu imenovan za podpredsednika v državnem organu Domestic Council, je Nelson bil v odločanju v veliki meri zapostavljen (Banyan, 2003b, str. 31). Njegov prispevek zunanji ter narodno-varstveni politiki je bil omejen na delo v Commission on the Organization of Government for the Conduct of Foreign Policy leta

1974 ter spornejš, kot predsednik v Commission on CIA Activities within the United States leta 1975 (Turner, 1982, str. 146-149).

Nelsonova obrobna vloga v Fordovi administraciji je sama po sebi bila brez posledic, kajti Wilsonov liberalno-internacionalistični program je bil vseeno sprejet s strani Forda in Kissingerja, čeprav je to bolj pripisovati mahinacijam Davida Rockefellerja pod okriljem Trilateralne komisije. Nelson je ironično, kljub temu, da je zasedal mesto podpredsednika, imel le obrobno vlogo, ki se je končala novembra leta 1975 ob vztrajanju Forda in Rumsfelda, naj Nelson umakne svojo kandidaturo za podpredsednika na predsedniških volitvah leta 1976. Njegova nezmožnost vstopa v Belo hišo ga je zaznamovala kot le publicista družine Rockefeller in njihove vizije »novega svetovnega reda«. Zavzemal se je za politiko svetovne vlade, a nikoli ni bil zmožen ukazati njene implementacije. Hkrati je bil v veliki meri ločen od človekoljubnih ustanov, zlasti Sklada bratov Rockefeller in Rockefellerjevega sklada, pravih virov moči rodbine. Konec je bil za Nelsona nenaden in temu ustrezno sporen, ko je 70 letni bivši politik domnevno umrl med spolnim zmenkom z eno od svojih ženskih sodelavk leta 1979 (Banyan, 2003b, str. 32).

5.2.2 David Rockefeller (1915)

»Že več kot stoletje ideološki skrajneži obeh koncev političnega spektra prežijo nad dobro oglaševanimi incidenti[...]za napad na družino Rockefeller zaradi prekomernega vpliva, ki trdijo da ga imamo nad ameriškimi političnimi in ekonomskimi institucijami. Nekateri celo menijo, da smo del skrivnostne združbe, ki deluje proti najboljšim interesom ZDA, označujoč mojo družino in mene kot »internacionaliste« in obtožujoč nas kovanja svetovne zarote za izgradnjo bolj integrirane, globalne politične strukture – en svet, če hočete. Če je to obtožnica, sem kriv in ponosen na to.« - David Rockefeller (Rockefeller, 2002, str. 405).

Ena izmed pogostejših ugotovitev življenjepiscev družine Rockefeller je, da je izmed vseh potomcev Johna D. Rockefellerja mlajšega, David, kljub temu, da je najmlajši, tisti, ki se je izkazal kot pravi dedič velikanske zaloge politične in ekonomske moči, zbrane s strani Johna D. Rockefellerja starejšega (Banyan, 2003c, str. 28). V nasprotju s svojimi brati in sestro je bil David tisti, ki je bil najbolj odločen in se najbolj zavedal svoje dedne pravice že od samega začetka (Collier & Horowitz, 1976, str. 222). Tudi Senior je imel občutek, da so se njegovi geni končno spet pojavili v obliki Davida in je do svojega najmlajšega vnuka izkazoval stopnjo naklonjenosti, ki je ni bil deležen niti njegov sin (Banyan, 2003c, str. 28).

V nasprotju z Nelsonom je ob pomanjkanju lakote po očitni javni moči Davidova poklicna pot ubrala nekoliko drugačno smer. Šolajoč se na Harvardu, londonski School of Economics ter univerzi v Chicagu, je David postal edini potomec Juniorja, ki je doktoriral. Predmet njegove disertacije je bil napad na vladno regulacijo poslovne dejavnosti z naslovom »Unused Resources and Economic Waste« (1940). Po končanem študiju, razmišljajoč o politični karieri, se je leta 1940 David vrnil v New York, kjer je delal kot sekretar pri New Yorškem županu Fiorellu La

Guardii. Sredi leta 1941 je David začel delati pri novem vladnem organu, Office of Defense, Health and Welfare Services, a le za kratek čas, saj se je z izbruhom vojne prijavil v ameriško vojsko in tam služil kot obveščevalni častnik v severni Afriki ter Franciji. Ob povratku v ZDA leta 1946 se je zaposlil v družinski banki Chase Manhattan (danes JPMorgan Chase & Co.). Začel je kot nižji uradnik, a se je zahvaljujoč nadzornem deležu rodbine Rockefeller hitro povzpel in do leta 1969 postal predsednik odbora ter glavni izvršilni direktor. David je vodil banko do svoje upokojitve leta 1981, a je obdržal vlogo predsednika Mednarodnega svetovalnega odbora banke (Banyan, 2003c, str. 28).

5.2.2.1 David Rockefeller in Chase–Manhattan Bank

David se je priključil banki Chase National po drugi svetovni vojni kot pomočnik direktorja oddelka za inozemstvo, do leta 1949 pa je že zasedal mesto podpredsednika oddelka. V zgodnjih 1950-ih je bil vodja metropolitanskega oddelka banke. Bank of the Manhattan in Chase National Bank sta se leta 1955 združili v Chase Manhattan Bank. David je bil tisti, ki je Aldrichu²⁰ predstavil koristi združitve bank, po opravljeni združitvi pa je bil imenovan za izvršilnega podpredsednika največje banke New York Cityja. Obenem je bil tudi imenovan za podpredsednika izvršilnega odbora. Predsednik odbora je postal leta 1969, istega leta kot je bila ustanovljena Chase Manhattan Corporation in je Chase Manhattan Bank postala njena hčerinska družba v polni lasti. Kot vodja banke je David kmalu postal velik posrednik mednarodne moči. Nikoli zares zainteresiran za dnevno poslovanje banke, je David potoval na srečanja s političnimi in poslovnimi voditelji vsega sveta. Tovrsten mednarodni status mu je omogočil, da je uporabljal banko za namene želene ameriške zunanje politike, kakršno si je zamislil sam. Ta tesna povezava med banko in prevladujočim ameriškim ustrojem je bila neizogibno sporna. Leta 1965 je odločitev banke za nakup pomembnega deleža v drugi največji banki Južne Afrike, ki je jasno podpirala režim apartheida, izzvala intenzivno kampanjo in ogorčenje skupin za človekove pravice. Leta 1966 pa so bili vsesplošni protesti usmerjeni k odločitvi o odprtju podružnice banke v Saigonu. David je kot močan podpornik ameriške vpletenosti v Vietnamsko vojno odpotoval v južni Vietnam na otvoritev stavbe, ki je bila zgrajena iz peščenjaka in načrtovana tako, da vzdrži napade minometov ter eksplozije min. Spornosti delovanja Rockefellerjev in Chase Manhattan banke so se nadaljevale tudi v 1970-ih. V tem času je bil iranski šah najboljša stranka banke z Bližnjega vzhoda. 2,5 milijarde naftnih depozitov Irana je znašalo približno 8 % vseh depozitov banke leta 1975. Ko je bila leta 1979 šahu odvzeta oblast, je David skupaj z Henryjem Kissingerjem, ki je v tistem času bil predsednik mednarodnega svetovalnega odbora banke, prepričal Carterjevo administracijo, naj omogoči šahov prihod v ZDA. Ko se je Iran hotel maščevati z umikom svojih sredstev iz banke, je David uspel prepričati vlado v zamrznitev vseh iranskih sredstev v bankah ZDA. Ta poteza je privedla do krize s talci na ameriškem veleposlaništvu v Teheranu, ki je trajala 444 dni (Chase Manhattan Bank, 2010).

²⁰ Winthrop Aldrich je bil Davidov stric, sin mogočnega senatorja Nelsona W. Aldricha ter brat Davidove matere Abby Aldrich.

1970-ta so bila težki časi za banke. Manjša odvisnost regionalnih bank od Chase Manhattana je povzročila izgubo pomembnega deleža domačih poslov. Poleg tega je Chase izgubila milijone dolarjev zaradi slabih posojil državam Latinske Amerike, zaradi česar se je znašla na seznamu Zveznih rezerv kot problematična banka. Čeprav se je dohodek banke v tujini povečal iz ene polovice na dve tretjini celotnega dohodka v tem času, za skoraj 4 milijarde dolarjev, je banka težko konkurirala agresivni širitvi družbe Citibank. Kljub temu je Chase ostala tretja največja banka države, z 226-timi podružnicami v New York Cityju ter 10-imi podružnicami in 34-timi hčerinskimi podjetji po svetu (Chase Manhattan Bank, 2010). David Rockefeller je imel leta 1980 v lasti 1,7 % delež in je bil največji delničar banke, vzdolž Wall Streeta znane kot »Davidova banka« (Time magazine, 2010). Leta 1981 je David Rockefeller odstopil s položaja banke, kot svojo zamenjavo pa je izbral Williama C. Butcherja. Chase Manhattan je ohranila visok profil v mednarodnih finančnih in nadaljevala s svojim svetovnim ugledom posrednika moči (Chase Manhattan Bank, 2010).

5.2.2.2 Davidov internacionalizem

David je velik del svoje internacionalistične gorečnosti pripisoval vplivu staršev, svojim prekomorskim popotnim izkušnjam ter spremenjenemu pogledu na svet po drugi svetovni vojni (Banyan, 2003c, str. 28). Pravi, da sta bila njegova starša prva, ki sta ga prepričala v pomembnost sveta onstran ZDA. Njegov oče je bil zvesti podpornik Društva narodov in je prek Rockefellerjevega sklada bil eden izmed glavnih financerjev zdravstvenega, izobraževalnega in kulturnega prizadevanja po vsem svetu (Rockefeller, 2002, str. 406). Vpliv na Davida je imelo tudi njegovo izobraževanje na Harvardski univerzi ter univerzi v Chicagu v 1930-ih, njegovo zgodnje članstvo v Svetu za odnose s tujino od leta 1949 ter Skupini Bilderberg od leta 1954. Na Harvardu je pod vodstvom profesorja Gottfrieda von Haberlerja prejel temeljito šolanje v korist proste trgovine. Na univerzi v Chicagu, kjer je Davida poučeval še en zagovornik svobodne trgovine, ekonomist Jacob Viner, pa so se njegova stališča le še okrepila. K Svetu za odnose s tujino se je pridružil leta 1949, njegov priimek pa mu je zagotovil izvolitev v nadzorni svet (Banyan, 2003c, str. 28-29). David kot svojo motivacijo za pridružitve Svetu navaja svojo odločnost igranja vloge v procesu zagotavljanja vodstva ZDA pri izgradnji nove mednarodne strukture po drugi svetovni vojni. Kot trajno vrednost Sveta šteje njegovo vlogo pri oblikovanju programov svetovnega reda v skladu z Wilsonovo vizijo (Rockefeller, 2002, str. 406). Leta 1954 ga je predsednik Eisenhower izbral kot enega od ustanovnih članov Skupine Bilderberg (Banyan, 2003c, str. 29). David vztraja o resnici Skupine Bilderberg, kot o nič več kot intenzivno zanimivi skupini za razprave, ki ne dosega soglasja. Kaj se v Skupini pogovarjajo David ne omenja in tajno združbo raje označuje kot edinstveno priložnost mreženja (Rockefeller, 2002, str. 410-411). To je le majhen vzorec vplivov na Davidov svetovni pogled, ki hkrati tudi ponazarja njegovo zanašanje na ideje drugih. Prisvaja si ideje, običajno akademikov in tehnokratov ustroja, ter jih vključuje v svojo globalno vizijo, ko le te ustrezajo njegovim namenom (Banyan, 2003c, str. 29). David priznava, da nikoli ni bil posebno dogmatičen v svojih političnih in ekonomskih prepričanjih ter prednostni podpora učinkovitih ljudi in praktičnih programov (Rockefeller, 2002, str. 486). Tako se lahko ideje ali varovanci zavržejo, ko njemu in njegovemu končnemu cilju,

bolj celovite svetovne politične in ekonomske strukture, niso več uporabni (Banyan, 2003c, str. 29).

Toda kaj je vir moči Davida? To ni le njegovo osebno bogastvo, ki je leta 2003 znašalo borih 2,5 milijarde dolarjev in je v primerjavi z 30-timi milijardami današnjih super bogatih, kot so Bill Gates ali Warren Buffet precej skromno. Eden izmed očitnih virov je vrsta izvršilnih položajev v banki Chase Manhattan (Banyan, 2003c, str. 30). Prvotna osnova moči Davida pa je vsekakor njegova dolgotrajna vloga direktorja obširnega Rockefellerjevega imperija in njegovo vodstvo Rockefellerjeve mreže industrijskih, finančnih, političnih, državljanskih in kulturnih institucij (Dye, 1976, str. 157). Središče te mreže predstavljajo ostanki obširnega bogastva prvotno zbranega s strani Johna D. Rockefellerja starejšega in kasneje razpršenega med obilico družinskih skladov in človekoljubnih organizacij. Te vključujejo Rockefellerjev sklad (tržna vrednost sredstev leta 2001 je bila 3,1 milijarde dolarjev) in Sklad bratov Rockefeller (tržna vrednost sredstev leta 2002 je bila 670 milijonov dolarjev). Kot bivši podpredsednik (1968-1980), predsednik odbora (1980-1987) in zdajšnji svetovalni zaupnik Sklada bratov Rockefeller, je David vedno bil v središču tega omrežja. Zunaj tega vozlišča pa obstaja izobilje javnih institucij, skladov, nevladnih organizacij ter vladnih svetovalnih odborov, v katere je David bil vključen, običajno v vodilnih vlogah. Te vključujejo: častni predsednik odbora Univerze Rockefeller, častno upokojeni predsednik odbora Muzeja moderne umetnosti v New York Cityju, predsednik društva Americas Society, direktor sveta US-USSR Trade and Economic Council, predsednik Trgovinske in industrijske zbornice New Yorka, predsednik odbora Advisory Committee on Reform of the International Monetary System, častni predsednik društva Japan Society, zaupnik univerze v Chicagu, zaupnik knjižnice John F. Kennedy, predsednik odbora Board of Overseas Study na Harvardu in častni član žirije pri Lower Manhattan Development Corporation's International World Trade Center Site Memorial Competition. Ta širok nabor institucij v katerih je David deloval, vključuje tudi obilje politično načrtovalnih organizacij, zvestih mednarodnim političnim in gospodarskim zadevam. Davidova vloga v teh organizacijah nikoli ni bila obrobna, njegovi položaji pa so vključevali: direktor, predsednik in častni predsednik Sveta za odnose s tujino, ustanovitelj, severnoameriški predsednik ter častni predsednik Trilateralne komisije, vseživljenjski član Skupine Bilderberg, predsednik odbora in direktor Inštituta za mednarodno ekonomijo, ustanovitelj, predsednik in častni predsednik sveta Council of the Americas in zaupnik v Carnegie Endowment for International Peace. David je prav tako soustanovitelj organizacij Dartmouth Conference, International Executive Service Corps in Global Philanthropist Circle (Banyan, 2003c, str. 30).

Davidova nagnjenost k tej skrivni politični vlogi izhaja iz njegovega odpora do normalne demokratične politike. Čeprav jasno zainteresiran za moč, je David po delu za župana La Guardia, očitno utemeljil idejo odvisnosti od muh glasovalne javnosti kot neprivačno. Zavračal je uradna vladna imenovanja, vključujoč ponudbi za obrambnega in finančnega ministra ter številne veleposlaniške položaje. Namesto tega je našel bolj gotovo pot do moči z izpolnitvijo družinske tradicije uporabe človekoljubja kot vezi med zasebnim in javnim sektorjem. Kot samooklicani »ambasador brez portfelja«, je David uporabljal svoj edinstveni dostop za obisk

nešteti voditeljev, kot del okvira poslov za Chase, del delegacije Sveta za odnose s tujino ter pogosto kot neuradni washingtonski odposlanec. Seznam je vključeval ljudi kot so: Nikita Khrushchev, Alexi Kosygin, Gamal Abdel Nasser, Deng Xiaoping, Saddam Hussein, Fidel Castro, Zhou Enlai, šah Irana ter Josip Broz Tito. Plod teh druženj je mreža moči in vpliva z Davidom v središču (Banyan, 2003c, str. 30-31; Time magazine 1980).

Gonilo večine njegovih dejavnosti preteklih 40 let je bila njegova vizija vzpostavitve bolj združene svetovne politične in ekonomske strukture, enega sveta. Za doseg tega cilja je David podpiral večrazsežne strategije, obsegajoč vodilno svetovno vlogo ZDA, Združene narode, multinacionalne korporacije, mednarodno gospodarsko povezovanje, svetovno in regionalno prosto trgovino ter svetovno vodstvo (Banyan, 2003d, str. 25).

David postavlja svojo predanost konceptu vodstva ZDA v čas, ko se je vrnil iz druge svetovne vojne, prepričan v nujnost izgradnje nove mednarodna strukture ter v moralno obvezo ZDA v zagotavljanju vodstva tem prizadevanjem (Rockefeller, 2002, str. 406). Po njegovem je bilo treba vodstvo ZDA uporabiti za izgradnjo »novega svetovnega reda«, ki bi temeljil na nadnacionalnih institucijah ter gospodarski soodvisnosti. To naj bi dosegli skozi sodelovanje z drugimi narodi, in sicer v tristranskem partnerstvu z zahodno Evropo in Japonsko, ali pa pod vodstvom mednarodnih organizacij kot so Združeni narodi (Banyan, 2003d, str. 25). David v Spominih (2002, str. 406) vztraja da: »Združene države ne morejo pobegniti pred svojimi obveznostmi. Današnji svet vzklika po vodstvu in naš narod ga mora zagotoviti. V enaindvajsetem stoletju ni prostora za izolacioniste; vsi moramo biti internacionalisti.«

David ni zasledoval svojih ciljev le svetovno, pač pa si je prizadeval vzpostaviti gospodarsko soodvisnost tudi na regionalni ravni. Večino tovrstnih prizadevanj je bilo posvečenih gospodarskemu in političnemu povezovanju obeh Amerik ali zahodne poloble. Leta 1964 se je javno pritoževal nad naraščajočo priljubljenostjo hladnega, anti-kapitalističnega nazora v južni Ameriki ter za to obtoževal neusmiljeno kampanjo Sovjetov, Castra in kitajskih komunističnih agentov (Rockefeller, 1966, str. 402, 410-411). Vztrajal je pri mnenju, da je tovrstna propaganda prepričala mnoge latinskoameriške politike v uvedbo zakonov omejevanja tujih vlagateljev. To ne preseneča, saj je David že dolgo nasprotoval modelu vladne regulacije, subvencij in protekcionizma, ki ga je večina držav Latinske Amerike sprejela v 1960-ih (Banyan, 2003d, str. 26). Leta 1965 je tako ustvaril poslovno lobistično skupino Council for Latin America, zdaj Council of the Americas. Cilj organizacije je bil, kot je David pojasnil leta 1966 v časopisu Foreign Affairs, spodbujanje in podpora gospodarskemu združevanju. V skladu s tem ciljem je Davidov temeljni namen bil objem celotne regije v matriko neoliberalne politike ter napraviti jo privlačnejšo multinacionalnim korporacijam. Trdil je, da brez integracije obstaja neučinkovita razdelitev trgov ter dragoceno podvajanje napora. Rešitev je videl v tesnem sodelovanju z latinskoameriški narodi, ki bi tako najbolje izkoristili lastne resurse in priskrbeli poziv tujim investicijam (Rockefeller, 1966, str. 410-411). V Spominih David priložnostno pohvali svojo vlogo v spremembi tega trenda kot ustanovitelj in predsedujoči človekoljubne organizacije The Americas Society, domnevno namenjene latinskoameriškim kulturnim zadevam. Leta 1983 je

Latinskoameriški svetovalni odbor organizacije (ki ga je ustanovil David) zaposlil Inštitut za mednarodno ekonomijo (v katerem je David bil član odbora), naj predlaga rešitve za uničujočo dolžniško krizo, ki je prizadela večino Latinske Amerike (kriza katere sprožitev je vključevala neposredno vlogo Davidove banke). Rezultat je bila vplivna študija »Toward Renewed Economic Growth in Latin America« (1986), ki je zagovarjala nižanje trgovinskih ovir, večjo odprtost tujim naložbam ter privatizacijo državnih podjetij in tistih pod nadzorom države. Ko se je večina držav Latinske Amerike do konca 1980-ih gibal v smeri proste trgovine, je David odtlej še z večjo zavzetostjo sledil ne samo njegovemu dolgoročnemu cilju latinskoameriškega gospodarskega povezovanja, temveč gospodarskemu povezovanju celotne poloble. Leta 1992 je na Forumu Amerik, pod pokroviteljstvom Council of the Americas, ki so se ga udeležili predsednik George H. W. Bush ter regionalni voditelji, predlagal oblikovanje območja proste trgovine zahodne poloble (Rockefeller, 2002, 434-437). Council of the Americas je danes: »...vodilna mednarodna poslovna organizacija, katere člani si delijo skupno predanost ekonomskemu in družbenemu razvoju, odprtim trgov, vladavini prava in demokracije zahodne poloble. Članstvo je sestavljeno iz vodilnih mednarodnih podjetij, ki zastopajo širok spekter področij, vključujoč bančništvo in finance, svetovalne storitve, potrošniške izdelke, energetiko in rudarstvo, proizvodnjo, medije ter tehnologijo in transport« (Council of The Americas, 2011).

V skladu s ciljem povezovanja celotne poloble, je bil David neomajen zagovornik Severnoameriškega sporazuma o prosti trgovini (NAFTA). Uspeh njegovih prizadevanj je očitno v sporazumu, doseženem v Quebecu aprila leta 2001, za začetek vzpostavljanja Prostega trgovinskega območja Amerik, ki bi do leta 2006 pokrival celotno poloblo, razen Kube. Kakorkoli pa o njegovi dokončni viziji regije David ostaja previden in razkriva zelo malo. Lahko samo domnevamo, da David, tako kot Nelson, vidi gospodarsko povezovanje regije kot korak naprej k popolnemu svetovnemu povezovanju (Banyan, 2003d, str. 27).

David je, tako kot njegov oče in brat Nelson, štel narodno državo za umirajočo institucijo. V zadnjih 40-ih letih je v številnih forumih izjavil, da svet postaja ali pa je že soodvisen tako politično kot gospodarsko (Banyan, 2003d, str. 27). Kot edini izurjeni ekonomist svoje generacije rodbine, poučevan s strani vodilnih teoretikov proste trgovine in prostega trga 1930-ih ter 1940-ih, se je David že dolgo časa zavedal, da se moč nacionalnih vlad lahko oslabi s stalnim zmanjševanjem nadzora nad gospodarskimi zadevami. V zavzemanju za odpravo omejitev za podjetja, bodisi z deregulacijo ali prosto trgovino, je vselej priznaval, da bo to spodkopalo narodno neodvisnost. Izpostavil je multinacionalne korporacije kot enega od bistvenih pogonov tega procesa. Še ena posebnost njegove pobude za gospodarsko povezovanje je bilo mnenje, da je rušenje ovir trgovini ter investicijam bistveno za svetovni red (Banyan, 2003d, str. 26). V Spominih David brez dvoma izrazi svoje mnenje o eroziji nacionalne suverenosti kot neizogibni in neustavljivi ter zapiše (2002, str. 406): »Svetovna soodvisnost ni poetična fantazija, temveč trdna stvarnost, ki so jo revolucije te države na področju tehnologije, komunikacij in geopolitike naredile nepovratno. Prost čezmejni pretok investicijskega kapitala, blaga in ljudi bo ostal temeljni dejavnik v svetovni gospodarski rasti in v krepitvi demokratičnih institucij širom sveta.«

David se obrne k mednarodnim institucijam, multinacionalnim korporacijam ter nevladnim organizacijam, naj zapolnijo to vladno vrzel. Davidovo stališče je že dolgo bilo naklonjeno mednarodnim institucijam, zlasti tistim ustanovljenim s strani ZDA. Na primer, njegovo predanost Združenim narodom je moč videti v članstvu skupin kot so United Nations Association of the USA, Allies of the United Nations ter Emergency Coalition for US Financial Support for the United Nations (Banyan, 2003d, str. 27). Med konstruktivne mednarodne dejavnosti je štel tudi Svetovno trgovinsko organizacijo, Severno ameriški prostotrgovinski sporazum, Mednarodni denarni sklad in Svetovno banko (Rockefeller, 2002, str. 406). Za multinacionalne korporacije je ugotavljal, da jim je umik državne moči z deregulacijo zagotovil veliko priložnosti za prevzem bolj politične vloge. Nevladne organizacije pa je David videl kot ključne (vključno s številnimi človekoljubnimi organizacijami pod njegovim nadzorom) v vlogi reševanja svetovnih problemov. Dejanski obseg človekoljubja 21. stoletja je postal očitnejši v 1990-ih, ko so Rockefellerjev sklad, Sklad družine Rockefeller (angl. Rockefeller Family Fund) ter Sklad bratov Rockefeller, posredno ali neposredno zagotavljali sredstva nevladnim organizacijam. Veliko nevladnih organizacij (World Development Movement, The Ruckus Society, Center for Public Integrity, itd.), ki so prejele Rockefellerjeva nepovratna sredstva, je navidezno nasprotovalo programu korporativne globalizacije, za katerega napredovanje je David storil tako veliko. Ostale pa so bile zagovornice krepitve in demokratizacije mednarodnih institucij ter zakonov. Nevladne organizacije so se, s svojo trenutno neprekosljivo zmožnostjo izogibanja običajnim diplomatskim postopkom in trditvijo, da predstavljajo »civilno družbo«, izkazale kot zelo učinkovit, splošni javnosti neodgovoren organ za spodkopavanje neodvisnosti in gradnjo svetovnega vodstva (Banyan, 2003d, str. 28). David si je za cilj zadal pritegniti, sporazumeti se in končno nadzorovati kolikor je možno nevladnih organizacij ter jih uporabiti kot bistveno tretjo silo v ustvarjanju in, v nekaterih primerih, upravljanju nastajajoče strukture svetovnega vodstva. Tiste nevladne organizacije, ki jih ni bilo mogoče deradikalizirati in prilagoditi in so še vedno vztrajale v sledenju anti-kapitalističnih programov in metod, so bile prikrajšane financiranja in prepuščene na milost in nemilost državi (George, 2001).

Tisto, kar je v Davidovi viziji »novega svetovnega reda« zares osupljivo je, da kljub svoji občasni kičasti retoriki o demokraciji, v svoj program nikoli ni vključil glasujoče javnosti. Namesto tega je uporabljal svojo moč in vpliv za prepričevanje, dobrikanje in celo prisilo političnih voditeljev ter vladnih uradnikov v podpiranje politik, za katere navadni volivci niso nikdar prosili. V delujoči demokraciji bi izvajanje tovrstne neizvoljene moči štelo za resno zadevo. Kakorkoli pa, javno sprejemljivi odnosi zagotavljajo, da tisti, ki nasprotujejo metodam in ciljem Davida Rockefellerja ostajajo marginalizirani ter lahka tarča posmeha. Globalizacijski proces, ki ga je samooklicani »ponosni internacionalist« pomagal sprostiti, se je izkazal za neustavljivega tudi zato, ker je relativno le malo političnih voditeljev pripravljeno izzvati ta »konsenz« (Banyan, 2003d, str. 29).

5.2.2.3 Trilateralna komisija

David je idejo o tristranskosti sprejel v zgodnjih 1970-ih, ko je ugotovil, da so se razmerja moči v svetu bistveno spremenila. Čeprav so bile ZDA še vedno vladajoča velesila, je bilo njeno gospodarsko vodstvo spodkopano s strani na novo oživiljenih Japonske ter zahodne Evrope. Opažal je, da je bilo treba nekaj storiti, saj so se dobri predvojni odnosi med temi regijami zaskrbnjujoče poslabšali. Rešitev je videl v vzpostavitvi »tristranske organizacije«, Trilateralne komisije, ki bi premostila nacionalne razlike ter vključila Japonsko v mednarodno skupnost (Rockefeller, 2002, str. 415-416). A cilji Davida so, opirajoč se na prvotni tristranski koncept Zbigniewa Brzezinskega, vključevali tudi: vzpostavitev nove elitne organizacije načrtovalcev politike, ki bi dopolnila, če ne zamenjala Svet za odnose s tujino, za katerega je menil, da je bil zaradi Vietnamske vojne preveč razdrobljen za učinkovito delovanje; brzdaje Nixonove administracije, ki je izkoristila razkol ustroja za zavračanje liberalno-internacionalnega programa; spodbujanje enotnosti med industrializiranimi silami kot začasno alternativo Združenim narodom (v katerih je vse bolj prevladovala skupina držav tretjega sveta) za doseg cilja bolj enotne politične in ekonomske svetovne strukture (Banyan, 2004a, str. 33).

Idejo o tristranskosti je zasnoval Brzezinski, takrat mladi profesor na univerzi Columbia, najprej na straneh s strani CIE financirane revije Encounter, nato pa leta 1970 v svoji knjigi²¹. Opozoril je na pretečo krizo, saj so hitre tehnološke spremembe v razvitem svetu povečevale gospodarsko vrzel do držav tretjega sveta. V izognitev svetovni razdrobljenosti je pozval k oblikovanju skupnosti razvitih držav, ki bi obsegala atlantske države, naprednejše evropske komunistične države ter Japonsko. Tovrsten pristop je po njegovem mnenju bil potreben zaradi očitnega upada statusa ZDA kot velesile. Zavzemal se je za dvostopenjski program, s povezovanjem ZDA, zahodne Evrope in Japonske v prvi ter naprednih komunističnih držav v drugi stopnji (Banyan, 2004a, str. 33). Brzezinski je izrecno upravičeval tristranskost kot primeren odziv številnim izgredom Nixonove administracije. Menil je, da se Nixon z obračanjem hrbta tretjemu svetu ni uspeval spoprijemati z nalezljivo nevarnostjo svetovne anarhije ter, da je povečeval tveganje socialne in politične razdrobljenosti (Brzezinski, 1971, str. 10, 12-13). Brzezinski je Nixonovemu priznavanju Kitajske ter lajšanju odnosov z ZSSR pripisoval negativen vpliv na ameriško-evropske in ameriško-japonske odnose, ustvarjal pa naj bi tudi razcep med kapitalističnimi državami. Prav tako je štel Nixonov pristop ravnotežja moči kot nerealno in temeljno nevzdržno strategijo (Brzezinski, 1972, str. 59). Ta naj bi po njegovem mnenju ponujala le malo vodstva in zgodovinske usmerjenosti (Brzezinski, 1971, str. 13).

Brez dvoma je napad Brzezinskega na Nixona bil privlačen Davidu Rockefellerju, saj je le ta že izgubljal potrpljenje do Nixonove administracije, zlasti na področju gospodarskih zadev. Nixonova "New Economic Policy" (NEP), ki je odredila nadzor plač in cen ter višje carine, je razjezila tako Davida kot večino ustroja (Banyan, 2004a, str. 34). Ta je smatral NEP kot neuspešen napor boja proti inflaciji in v nasprotju s svojo težnjo dopuščanja svobodnejših trgov

²¹ »Between Two Ages: America in the Technetronic Era«.

(Rockefeller, 2002, str. 486). To premišljeno zavračanje je Brzezinskemu toliko lažje omogočilo neposredno predstaviti svoj tristranski koncept Davidu, vpliv njunih razprav pa je razviden v Davidovi kritiki Nixonove zunanje politike (Banyan, 2004a, str. 34).

Davidova druga motivacija pri ustvarjanju Trilateralne komisije je bilo upadanje učinkovitosti Sveta za odnose s tujino, pretežno zaradi podžigajoče javne razprave glede Vietnamske vojne. Čeprav se je položaj ustroja prevesil v podporo takojšnjega umika, je Svet ostal razdeljen med privrženca in nasprotnike vojne (Banyan, 2004a, str. 34).

Leta 1972 je na srečanju Skupine Bilderberg v Knokkeju v Belgiji, David kot alternativo tvorbi nove organizacije neuspešno predlagal vključitev japonskih predstavnikov v skupino. Tako je avgusta 1972 na Rockefellerjevo družinsko posestvo v Pocantico Hills prikllical različne osebnosti iz ZDA, zahodne Evrope ter Japonske in nastala je Trilateralna komisija z Brzezinskim imenovanim za prvega direktorja. Komisija je skupaj z svojim časopisom »Dialogue« javno začela delovati leta 1973 (Banyan, 2004a, str. 34). Uradni vir (The trilateral commission, 2010) pravi: »Trilateralna komisija je bila ustanovljena leta 1973 s strani zasebnikov Japonske, Evrope (držav Evropske Unije) in Severne Amerike (ZDA in Kanada) za spodbujanje tesnejšega sodelovanja med temi osrednjimi industrializiranimi območji sveta, s skupno vodstveno odgovornostjo v širšem mednarodnem sistemu.« Prvotno članstvo iz leta 1972, izbrano s strani Davida Rockefellerja in Brzezinskega, je obsegalo okoli 200 članov iz vsega sveta, med katerimi je bila približno tretjina Severnoameričanov, tretjina Evropejcev in tretjina Japoncev (Sutton, 1995, str. 2). Ustanovna seja izvršilnega odbora komisije se je odvila v Tokiu oktobra leta 1973, maja 1975 pa je v Kjotu potekalo prvo plenarno zasedanje vseh regionalnih skupin, vsebujoč okoli 300 članov severne Amerike, Evrope in Japonske (Banyan, 2004a, str. 35). Število članov je kmalu začelo rasti in okoli leta 1980 so postavili zgornjo mejo članstva. Ta zgornja meja se je od takrat nekoliko dvignila zaradi vključitve novih držav članic v skupine (The trilateral commission, 2010). Natančen seznam članic, ki danes sestavljajo vse tri skupine Trilateralne komisije je v prilogi št. 8.

Oblikovanje Trilateralne komisije je bila pomembna zmaga za Davida Rockefellerja, saj je skoraj samostojno ustanovil novo elitno politično-načrtovalno organizacijo, ki je razširila meje obstoječe elitne politične mreže ter vključila še Japonsko. Še večjega pomena pa je bilo dejstvo, da je bila Trilateralna komisija namenjena izključno Davidovi viziji svetovnega reda in premagovanju delitev, ki so prizadele Svet za odnose s tujino. Izjave Davida in drugih članov komisije potrjujejo ideološko enotnost, zlasti zavezanost liberalnemu internacionalizmu (Banyan, 2004a, str. 35). Avtorica Holly Sklar (1980, str. 2) je zapisala: »Namen komisije je snovanje trajnega partnerstva med vladajočim razredom severne Amerike, zahodne Evrope in Japonske z namenom varovanja interesov zahodnega kapitalizma v eksplozivnem svetu. Zasebna Trilateralna komisija poskuša oblikovati javno politiko in zgraditi okvir mednarodne stabilnosti prihajajočih desetletij«. Temu primerno Poročilo delovne skupine Trilateralne komisije »Triangle papers: 14« (Cooper, Kaiser & Kosaka, 1977, str. 190, 193-194) izjavlja: »Javnost in voditelji večine držav še vedno živijo v duševnem vesolju, ki ne obstaja več – svet ločenih

narodov – in imajo velike težave v razmišljanju v smislu globalne perspektive in soodvisnosti. Liberalna predpostavka o ločitvi med političnim in gospodarskim področjem je zastarela; vprašanja povezana z ekonomijo so v srcu sodobne politike.«

Splošni konsenz je bil, da ZDA nima druge izbire, kot da sprejme tristranskost. David je trdil, da so, z upadanjem njenih gospodarske moči, ZDA velesila v zatonu in potemtakem nezmožne izpolnitve svojih svetovnih varnostnih obvez, rastoča svetovna gospodarska soodvisnost pa ji je preprečevala umik v izolacionizem. Leta 1975 je, ob komentiranju obilice odborov Združenih narodov, ustanovljenih za preučevanje dejavnosti multinacionalnih korporacij pripomnil, da nujna naloga upravljanja soodvisnega sveta ne more biti zaupana Združenim narodom, za katere je menil, da so bili zaseženi s strani nacionalističnih in proti-kapitalističnih sil (Banyan, 2004a, str. 36).

Nixonov naslednik Gerald Ford si je prizadeval biti v skladu s tem konsenzom in je v svoj kabinet imenoval dva predstavnika Trilateralne komisije, trgovinskega ministra Elliota Richardsona in ministra za promet Williama Colemana. Prav tako je podpiral posvetovanja med komisijo in administracijo. Davidu so se Fordova prizadevanja zdela pomanjkljiva in aktivno je iskal zamenjavo v vrstah demokratov. Zamenjava je bil Jimmy Carter, guverner Georgije, ki je v Belo hišo kot predsednik vstopil januarja 1977. Carter se mu je zdel idealen trilateralni kandidat, saj se je udeleževal vseh sestankov in bil navdušen član Komisije že od Davidovega osebnega povabila leta 1973 (Banyan, 2004a, str. 36). Šele v času izvolitve predsednika Carterja je bila Trilateralna komisija deležna večje medijske pozornosti. Jimmy Carter je izbral kar 25 trilateralistov za služenje v najvišjih vrstah njegove administracije. Poleg Brzezinskega, direktorja in ustanovitelja Trilateralne komisije, so bili to še podpredsednik Walter Mondale, zunanji minister Cyrus Vance, veleposlanik pri Združenih narodih Andrew Young, minister za obrambo Harold Brown in predsednik odbora Zveznih rezerv Paul Volcker (Sklar, 1980, str. 2). S tako velikim številom trilateralistov v Beli hiši ter vodenjem obrambnega ministrstva, ministrstva za zunanje zadeve in Zveznih rezerv, je David nedvomno bil prepričan, da se težave iz Nixonovega časa ne bodo ponovile. A kljub temu se Carterjeva administracija ni dolgo obdržala na oblasti. Leta 1978 je novi član Trilateralne komisije soočil Carterjevo politiko, ki je pritiskala na zaveznice ZDA iz tretjega sveta k zaustavitvi kršenja človekovih pravic. Novi član je bil Henry Kissinger, njegovi argumenti pa so pritegnili Davida, ki je že pred tem kazal nenavadno ravnodušnost do grozodejstev izvršenih s strani mnogih diktatorjev s katerimi je imel opravka v preteklih letih. Carterjev dejanski sloves v spodbujanju človekovih pravic je bil le komajda prelomen in pravzaprav zaznamovan s kar nekaj pomanjkljivostmi, zlasti v primeru Kambodže²². Toda nestrpnost Davida do Carterjeve administracije je vsebovala veliko več, saj njena zunanja politika ni izpolnjevala njegovih pričakovanj. Zdelo se je, da so spori v predsednikovi zunanjepolitični ekipi, še posebej med so-trilateralistoma Brzezinskim in zunanjim ministrom Cyrusom Vancom, povzročali neskladno zunanjo politiko. Še ena skrb Davida pa je bilo upadanje gospodarskega premoženja ZDA in oslabljen ameriško vodstvo, kot

²² Carterjeva administracija je posredno prispevala k genocidu, izvršenem s strani Rdečih Kmerov.

posledica neuspeha Carterja pri vzpostavitvi ekonomskega reda. Pritoževal se je tudi nad regulatornimi ukrepi Washingtona, ki so zmanjševali podjetniške dobičke ter produktivnost (Banyan, 2004a, str. 37).

Davidova želja po spremembi režima se je kmalu izpolnila, in sicer leta 1980, ko si je republikanski kandidat Ronald Reagan zagotovil precejšnjo zmago nad Carterjem. Vloga Davida v porazu Carterja je dobro znana. Ta je v sodelovanju s Henryjem Kissingerjem in nekdanjim predsednikom Sveta za odnose s tujino, Johnom J. McCloyem, pritiskal na Carterja, naj sprejme nedavno odstavljenega iranskega šaha na zdravljenje v ZDA. To dejanje je sprožilo krizo talcev na ameriškem veleposlaništvu v Teheranu, ki je Carterju izjemno škodila. Ali je David pričakoval tovrsten izid ni znano (Banyan, 2004a, str. 37). V Spominih David ne skriva svojih nagibov in trdi, da si je šah zaslužil bolj častno obravnavo s strani najmočnejše države na svetu (Rockefeller, 2002, str. 374). Reaganova administracija je kmalu odpravila številne težave, za katere je David obsojal Carterja, čeprav je mnogo njenih ključnih članov bilo nezaupljivih do Komisije. Reagan je sprejel Kissingerjev pogled, ki je vključeval močno podporo anti-komunističnim diktaturam, posebno v Srednji Ameriki, ter obenem sprejem napadalne drže proti komunističnim državam. S kombinacijo agresivne retorike in večanja proračuna za obrambo je Reagan obnovil nekaj občutka o ZDA kot velesili in jo postavil ob bok Združenim narodom (Banyan, 2004a, str. 37-38). Navkljub Reaganovi prvotni nezaupljivosti in volilni kampanji, ki je bila kritična do Trilateralne komisije, se David (2002, str. 418) spominja: »Reagan je nazadnje prišel do razumevanja trilateralne vrednosti in pozval celotno članstvo na sprejem v Beli hiši aprila 1984.«

Meje vpliva Trilateralne komisije so postale bolj očitne med prvo Bushevo administracijo. Tam je bilo zlasti na vladni ravni razmeroma malo trilateralistov, po nekaterih navedbah le 6, George H. W. Bush pa je izstopil iz Komisije in Sveta za odnose s tujino že leta 1978. A vendar je bila Busheva predanost trilateralnemu programu očitna v podpori proste svetovne trgovine in NAFTE, ciljev ki jih je podpiral tudi David Rockefeller. Zunanjepolitično Bush ni izpolnil pričakovanj liberalno-internacionalistične vizije Komisije in njenega ustanovitelja (Banyan, 2004a, str. 38). Z operacijo »Desert storm« je po mnenju nekaterih, Bush prepustil silam izolacionizma še večjo priložnost (Talbot, 1991, str. 57).

Clintonova administracija je za razliko od Busheve vsebovala bistveno višje trilateralno članstvo ter izkazovala občutno višjo raven zvestobe ciljem Komisije. Zdelo se je kot, da je Clinton sprejel priporočila trilateralnega poročila, naslovljenega »Triangle paper No.41: Global Cooperation After The Cold War«, kot svoj program zunanje politike. Soavtor poročila je bil Joseph Nye, ki je kasneje postal pomočnik obrambnemu ministru v Clintonovi administraciji. Program se je posledično odrazil v Clintonovi strategiji širitve, objavljene leta 1993 s strani svetovalca za nacionalno varnost in trilateralista Anthonyja Lakea. Ta je zagovarjal, da morajo večje tržne entitete delovati skupaj pri preprečevanju ekonomskih katastrof, z nadgradnjo mednarodnih ekonomskih institucij in zavzemanjem za prosto trgovino (Banyan, 2004a, str. 38).

30 let po ustanovitvi, se je v luči dramatično skrhanih odnosov med ZDA in Evropo, učinkovitost spodbujanja usklajene politike treh regij znašla v dvomu. To gre pripisati predvsem agresivno imperialističnemu programu predsednika ZDA, Georgea W. Busha, ki je bil navidezno pripravljen žrtvovati tristransko razmerje z razhajanjem v Komisiji med podporniki iz ZDA ter pretežno evropskimi nasprotniki njegovih planov invazije na Irak. Njegova enostranskost je precej drago stala Davida Rockefellerja in njegov program gradnje bolj enotne skupnosti (Banyan, 2004a, str. 38).

Baracka Obama je za kandidaturo pripravil ključni član in soustanovitelj Trilateralne komisije, Zbigniew Brzezinski, ki je hkrati predsednikov glavni svetovalec za področje zunanje politike. Obama je imenoval kar enajst članov Komisije na ključne položaje svoje administracije. Uradni spisec članov Trilateralne komisije navaja, da prihaja 87 članov iz ZDA, Obama pa je v manj kot dveh tednih od svojega ustoličenja imenoval kar 12 % le teh. Položaji članov komisije predstavljajo prevlado nad izvršilno vejo oblasti z dolžnostmi kot so finančni minister (Tim Geithner), veleposlanica pri Združenih narodih (Susan Rice), svetovalec nacionalne varnosti (gen. James L. Jones), namestnik svetovalca za nacionalno varnost (Thomas Donilon), predsednik odbora Economic Recovery Committee (Paul Volcker), direktor nacionalnega obveščevalnega urada (adm. Dennis C. Blair), pomočnik zunanjega ministra za Azijo in Pacifik (Kurt M. Campbell), namestnik zunanjega ministra (James Steinberg) ter posebni odposlanci ministrstva za zunanje zadeve (Richard Haas, Dennis Ross in Richard Holbrooke) (Wood, 2011).

Če povzamemo, so od Carterjeve administracije naprej, trilateralisti zasedali mesta šestih izmed osmih predsednikov svetovne banke (trenutno Robert Zoellick), osmih izmed desetih trgovskih predstavnikov ZDA, predsednika in/ali podpredsednika vsake izvoljene administracije (razen Obama/Biden), sedmih izmed dvanajstih zunanjih ministrov ter devetih izmed dvanajstih obrambnih ministrov (Wood, 2011).

5.2.2.4 Nelson proti Davidu

Na tem mestu je pomemben pregled razlik med vizijama Nelsona in Davida. Medtem, ko je vizija Nelsona bila vijugasta, podvržena neposrednem svetovanju njegove skupine svetovalcev in njegovi želji, da doseže Belo hišo, se je David trdno držal nekaj temeljnih strategij, in sicer vodstva ZDA, tristranskosti, ekonomskega združevanja in proste trgovine, le te pa je prilagajal kot so to narekovale okoliščine. Prav tako je na najbolj učinkovit način uporabil Rockefellerjev človekoljubni imperij, vzpostavljajoč številne politično-načrtovalne skupine ob zavzemanju vodilnih položajev v že obstoječih, s čimer si je zagotovil neprimerljivo osnovo za vplivanje na vlado. Strategija Davida razkriva še nekaj temeljnega o bogastvu in moči, in sicer, da ni pomembno koliko denarja nekdo ima, saj stvarna moč velikega bogastva ne more biti uresničena, razen če se ga uporabi za zasego in nadzor tistih organizacij, ki proizvajajo ideje in politiko, ki vodi vlade in posledično ljudi, ki v njih služijo. Zanesljivo je mogoče trditi, da je v nasprotju z obrobno vlogo svojega brata Nelsona, Davidov prispevek k »novemu svetovnemu redu« znaten, celo osrednji. On ni bil le glavni arhitekt, temveč je ravnal tudi kot glavni graditelj le tega.

Medtem, ko je Nelson lahko le govoril o »novem svetovnem redu« ter, da ga bo kot predsednik vzpostavil, je David dejansko uporabil svoj neizvoljen in nikomur odgovoren, močan položaj za pretvorbo besed v vladno politiko (Banyan, 2004a, str. 75).

5.2.3 John D. Rockefeller III. (1906–1978)

Poleg Winthropa in Abby, sta Laurance in John Davison Rockefeller III. (v nadaljevanju JDR III.) pozabljeni otroka Johna D. Rockefellerja mlajšega. To ne preseneča glede na pomembnejši javni vlogi Nelsona in Davida, ki sta brez dvoma zasenčila svoje brate in sestro v smislu politične moči in vpliva. JDR III. je bil v času svojega življenja komajda vidna javna osebnost, kljub temu, da je bil častni dedič Rockefellerjevega bogastva ter nosil ime ustanovitelja Standard Oila. Svoje mesto je zasedel v Rockefellerjevem človekoljubnem omrežju, predsedoval je namreč Rockefellerjevemu skladu in Splošnemu odboru za izobraževanje, kasneje pa ustanovil društvo Asia Society ter Populacijski svet (angl. Population Council). Udejstvovati se je začel konec 1920-ih, ko je poleg Rockefellerjevega sklada in Splošnega odbora za izobraževanje, bil tudi član odbora v organizacijah: Rockefellerjev inštitut za medicinske raziskave (zdaj Univerza Rockefeller), China Medical Board in Bureau of Social Hygiene (Banyan, 2004b, str. 29).

5.2.3.1 Asia Society

Med drugo svetovno vojno je JDR III. služil v ameriški mornarici, kasneje pa kot kulturni svetovalec Johnu Foster Dulesu, ki je takrat vodil pogajanja ZDA za mirovni sporazum z Japonsko. Iz tega obdobja delovanja v službi vlade je JDR III. razvil temeljit in trajen interes za Azijo. V 1950-ih je, odločen v izboljšanje odnosov med Japonsko in Ameriko, oživil takrat umirajoče društvo Japan Society, kar se je izkazalo za težje kot le pokroviteljstvo in finančna podpora društvu, kajti politično okolje se je spremenilo. Prav tako si je prizadeval za obnovo in nadgradnjo vladnih in nevladnih odnosov med ZDA in večino Azije. Organizaciji Institute for Pacific Relations (IPR), ki je uživala podporo Rockefellerjevega sklada, je bila očitana domnevna podpora v širjenju komunizma na Kitajskem. Vodilni v obtožbah proti le tej in skladom na splošno je bil Special House Committee to Investigate Tax-Exempt Foundations (Reece Committee), kateremu je uspelo, čeprav le začasno, zadržati delovanje le teh. JDR III. se je temu skušal izogniti s preoblikovanjem organizacije in razpršitvijo odgovornosti na vrsto novih ali že obstoječih organizacij. Akademske funkcije so bile prenesene na Far Eastern Association, medtem ko je kulturno vlogo prevzela njegova stvaritev, Asia Society, ki je začela z delovanjem leta 1956. Čeprav ga je javno zanimala le gradnja kulturnih odnosov med ZDA in Azijo, je JDR III. imel v mislih drugačno dolgoročno funkcijo društva. Dobro se je zavedal potrebe in koristi celovitega pristopa do zunanjih zadev v regiji ter dejstva, da so v sredini 1950-ih politični dejavniki omejevali svobodo človekoljubnega delovanja. Čeprav le navidezno predan kulturnim projektom, je kot vlogo društva načrtoval pravočasno rast v še druge dejavnosti (Harr & Johnson, 1991, str. 90-98). Danes je Asia Society »vodilna svetovna pan-azijska organizacija, ki si prizadeva za krepitev odnosov in spodbujanje razumevanja med ljudmi, voditelji in institucijami ZDA in Azije. Prizadevajo si za širjenje znanja in izboljšanje dialoga, spodbujanje

kreativnega izražanja in novih idej v umetnosti in kulturi, politiki in poslu ter izobraževanju» (Asia Society, 2010).

5.2.3.2 Populacijski svet in populacijska politika

Druga stvaritev JDR III. je bil Populacijski svet, katerega je ustanovil leta 1952. Z drugimi ustanovitelji zgodnjega »eko-establišmenta«, ki je obsegal Populacijski svet ter Varstveni sklad (angl. Conservation Foundation) Lauranca Rockefellerja, je bil združen v mnenju ohranjanja naravnih virov. Šlo je za zaščito pred izkoriščanjem le teh s strani malih podjetij in posameznikov, z namenom vzdrževanja tekoče dobave virov v dolgoročno korist izključno večjim poslovnim entitetam. Nadzor nad prebivalstvom je tvoril neizogiben del programa ohranjanja, kar je JDR III. sprejel z očitnim navdušenjem še od svojih dni v uradu Bureau of Social Hygiene, financiranega s strani Rockefellerjev (Barkley & Weissman, 1970; Weissman, 1970).

Že davnega leta 1894, ko je bilo naftno bogastvo rodbine še na začetni stopnji, je njegov oče, John D. Rockefeller mlajši, kot študent na univerzi Brown napisal esej z naslovom »The Dangers to America Arising from Unrestricted Immigration«. Javno poslanstvo takrat novoustanovljenega Rockefellerjevega sklada se je glasilo: »Spodbujanje blaginje človeštva po vsem svetu«, le ta pa je imel pomembno vlogo v ameriški in svetovni populacijski politiki. Eden izmed prvih projektov Rockefellerjevega sklada v 1920-ih je bilo financiranje društva American Eugenics Society, ena izmed prvih štipendij pa je bila leta 1923 dodeljena svetu Social Science Research Council za študijo o tehnikah nadzora rodnosti. Projekt Rockefellerjevega sklada, prav tako iz 1920-ih, je bil financiranje institucije gospe Margaret Sanger, imenovane Planned Parenthood Federation of America, ki se je v začetku imenovala American Birth Control League. Leta 1936 je Sklad na univerzi Princeton, z namenom preučevanja političnih vidikov sprememb števila prebivalstva, ustanovil Office of Population Research ter na čelo imenoval Franka Notesteina, ki je bil član društva Eugenics Society. Kmalu je Rockefellerjev sklad postal največji donator za projekte evgenike²³. Investiral je več sto tisoč dolarjev v različne evgenične in populacijske projekte kot so društvo American Eugenics Society, Cold Spring Harbor²⁴ ter organizacija American Breeder's Association. Navdušenje družine Rockefeller v 1920-ih nad evgeniko pa se ni zaustavilo le na ameriških obalah. Denar Rockefellerjevega sklada je igral zelo pomembno vlogo v financiranju nemške evgenike tekom 1920-ih. Začenši ranih mesecev 1922. pa do 1926. je Sklad, preko svoje pisarne v Parizu, daroval kar 410 tisoč dolarjev stotini nemškim znanstvenikom s področja evgenike. Leta 1926 pa je podaril vsoto 250 tisočih dolarjev za ustanovitev Berlinskega inštituta za psihiatrijo, Kaiser Wilhelm, kar bi bilo danes (leta 2005)

²³ Evgenika je psevdoznanost, beseda, ki jo je leta 1883 v Angliji skoval Darwinov rojak Francis Galton na podlagi Darwinove knjige »O izvoru vrst« iz leta 1859. Darwin v tej knjigi vsili uporabo Malthusove teorije na celotni rastlinski in živalski svet. Gre za obliko sprejetja ideje maltuzijanstva v obliki »družbenega darvinizma« (Engdahl, 2005, str. 146-148). Evgenika je uporabna znanost ali bio-socialno gibanje, ki zagovarja uporabo praks, katerih cilj je izboljšanje genske sestave prebivalstva in se navadno nanaša na človeško populacijo.

²⁴ Zemljišče za izgradnjo inštituta na Long Islandu je daroval železniški tajkun in močan podpornik evgenike, E.H. Harriman. Inštitut Carnegie je na tem zemljišču zgradil laboratorij, v katerem se je za namen planiranja zbiral podatke o milijonih družinah Američanov (Engdahl, 2005, str. 149).

enakovredno 26-im milijonom ameriških dolarjev. To je bila neverjetno velika vsota, zlasti za Nemčijo, ki sta jo v 1920-ih opustošili Weimarska inflacija in gospodarska kriza. Denar Rockefellerjevega sklada je sestavljal glavnino sredstev nemških evgeničnih raziskav ter jih tudi usmerjal. Velikodušnost Sklada do nemških znanstvenikov v tistem času očitno ni poznala meja. Leta 1929, sredi velikega zloma ameriške borze in sredi gospodarske krize v Nemčiji, je Inštitutu Kaiser Wilhelm, z namenom raziskave možganov, podaril 310 tisoč dolarjev, a to je bila le prva v nizu donacij, ki so sledile. Vodilni psihiater na Inštitutu v tem času je bil Ernst Rudin, človek ki si je ustvaril kariero kot arhitekt²⁵ sistematičnega evgeničnega programa Hitlerja. Leta 1932 je Rudin, ki ga je financirala rodbina Rockefeller, bil imenovan za predsednika World Eugenics Federation. Rockefellerjev sklad je prenehal z financiranjem večine nacističnih evgeničnih raziskav šele po invaziji na Poljsko leta 1939 (Engdahl, 2005, str. 145-155).

Temelj obsedenosti JDR III. s svetovno prenaseljenostjo je torej bila evgenika. Obsedenost je, zahvaljujoč njegovemu ogromnemu vplivu in neizmerni finančni moči, s katero je preko Rockefellerjevega sklada financiral znanstvene raziskave, imela neizmerne posledice še za generacije po njegovi smrti. JDR III. je bil zasvojen z mračno Malthusovo psevdo-znanostjo in obseden s strahom pred naraščanjem prebivalstva. Njegov mentor na elitni univerzi Princeton, profesor ekonomije Frank Fetter, je bil član društva American Eugenics Society. Leta 1928, ko je bil JDR III. v četrtem letniku univerze, ga je njegov oče, John D. Rockefeller mlajši, imenoval v odbor družinske organizacije za nadzor rodnosti, Bureau of Social Hygiene, leta 1931 pa je postal tudi član odbora v Rockefellerjevem skladu. V tem organu so evgeniki, kakršna sta bila Raymond Fosdick in Frederic Osborn, ustanovna člana društva American Eugenics Society, spodbujali njegovo zanimanje za problem naraščanja števila prebivalstva. JDR III. je bil leta 1952 pripravljen začeti svoje življenjsko delo, ali kot je to sam imenoval, prispevek k enemu od svetovnih problemov. Z vložkom 1,4 milijona dolarjev lastnega denarja ter z denarjem Rockefellerjevega sklada je v New Yorku ustanovil Populacijski svet, ki naj bi spodbujal raziskave prenaseljenosti in z njo povezanimi vprašanji. Prvi direktor novoustanovljenega Populacijskega sveta je postal stari družinski prijatelj in vodilni evgenik Frederick Osborn, ki je vse do konca 1960-ih ostal osrednja osebnost v Svetu. Tekom naslednjih 25 let je Svet porabil vrtoglavih 173 milijonov dolarjev za namene zmanjšanja števila svetovnega prebivalstva ter postal daleč najvplivnejša organizacija za spodbujanje evgeničnih projektov po svetu. Leta 1952, torej istega leta kot je JDR III. zasnoval Populacijski svet, je Margaret Sanger z denarjem Rockefellerjevega sklada ustanovila svetovno inačico svoje organizacije imenovano International Planned Parenthood Federation. Leta 1962 pa je prijatelj družine Rockefeller in bogati zagovornik nadzora prebivalstva, Hugh Moore, ustanovil World Population Emergency Campaign (Engdahl, 2005, str. 145-165).

Toda JDR III. je vedno pazil, da ne bi bil preveč ekspliciten ter prikazoval svoje cilje kot idealistične (Banyan, 2004b, str. 30). Že leta 1961 je v govoru na konferenci Organizacije za

²⁵ Rudin je bil vodja nacističnega evgeničnega programa prisilne sterilizacije in glavni arhitekt nacističnega Zakona o sterilizaciji iz leta 1933. Rudin je od svojih kolegov dobil prikladen vzdevek – Reichführer za sterilizacijo (Engdahl, 2005, str. 153).

prehrano in kmetijstvo Združenih narodov dejal, da je nadzor prebivalstva po pomembnosti takoj za nadzorom jedrskega orožja, kot največji problem današnjosti. Menil je, da porast prebivalstva uničuje človekove dosežke na področju njegovih vzvišenih potreb (Engdahl, 2005, str. 166). V njegovi knjigi »The Second American Revolution« je prenaseljenost enačil z jedrsko vojno ter zagovarjal mnenje, da je to počasen način, da postane planet neprimeren za bivanje in, da v resnici noben problem dolgoročno ni bolj temeljnega pomena. S tem, da je zmožna reševati te obsežne probleme na domačem ozemlju, je zapisal, bo ZDA bolj pripravljena igrati ustvarjalno vlogo mednarodno (Rockefeller, 1973, str. 62-63). Njegovo opozorilo o eksploziji prebivalstva se zrcalili tudi drugi člani Rockefellerjeve rodbine in njenih organizacij. Poročilo Sklada bratov Rockefeller, »Prospect for America«, je izpostavilo možnosti skrajnega nacionalizma, ki naj bi izhajal iz nastalih nemirov hitro rastočega prebivalstva (Weissman, 1970). David Rockefeller je prav tako, v skladu z mnenjem rodbine ter z morda bolj razkrivajočo govorico kot JDR III., trdil, da je populacija problem tako gospodarske kot politične stabilnosti (Banyan, 2004b, str. 30-31).

Programi izvajanja nadzora prebivalstva držav v razvoju, kljub gostoti prebivalstva in porabi virov na teh območjih, ki sta pogosto manjša od tistih v zahodni Evropi ali severni Ameriki, ne presenečajo. Očitni cilj populacijskih aktivistov ustroja je namreč ohranjanje svetovnega ravnovesja, kjer se s ponujanjem prednosti bogatejšim državam, zagotavlja izkoriščanje virov držav v razvoju z le malo konkurence domačega ljudstva. Z roko v roki zagovarjanju nadzora populacije, je JDR III. bil navdušeni okoljevarstvenik, a vendar na način, ki je kazal premik od zaskrbljenosti zagotavljanja tekoče dobičkonosnosti, do ohranjanja materialne koristi njegovega družbenega razreda. Temu je sledil s pozivi za številne vrste okoljske zakonodaje, regulacije ter izvajanja, kakor tudi za energetska ohranjanje (Banyan, 2004b, str. 31).

5.2.3.3 Vizija Johna D. Rockefellerja III.

Ideologija JDR III. je temeljila na zagovarjanju vrlin večje vključenosti človekoljubnih organizacij v področje vladanja. Ena izmed skrbi v njegovi knjigi »The Second American Revolution« je bilo neravnovesje med vlado, poslovnim sektorjem in človekoljubnostjo. Vlada je, kot se je pritoževal, postala zelo močna, prav tako poslovni sektor, neprofitni sektor pa je ostal šibek. Kot ključno rešitev je predlagal konzervativno, dolgoročno politiko decentralizacije in privatizacije številnih funkcij vlade. S privatizacijo je imel v mislih premik čim večih funkcij in odgovornosti k zasebnemu sektorju, doseganje tega cilja pa je predvidel z deregulacijo in sprostitvijo protimonopolnih predpisov. Da bi spodbudil človekoljubje kot socialni instrument, se je zavzemal za spremembe davčne zakonodaje z namenom lažjega prispevanja skladom (Rockefeller, 1973, str. 106-110, 117, 119, 120, 125-130). Navodila JDR III. so bila tako sestaven del programa erozije nacionalne neodvisnosti. Prizadeval si je za manjšanje moči vlade in povečevanje moči zasebnih skupin, nudenje pomoči usklajenim mednarodnim prizadevanjem za nadzor rasti prebivalstva in podpiranje vrste ukrepov mednarodnega nadzora, namenjenih preprečevanju okoljske škode (Weissman, 1970).

JDR III. je umrl v prometni nesreči 10. julija 1978, njegova smrt pa je nastopila sredi ostrega spora z Nelsonom o nadzoru Rockefellerjevega človekoljubnega imperija, zlasti Sklada bratov Rockefeller. Nelson je umrl šest mesecev pozneje (Banyan, 2004b, str. 31).

5.2.4 Laurance Rockefeller (1910–2004)

Laurance za svojo pot ni izbral vloge javne osebe, temveč je deloval skozi vrsto organizacij, ki so mu omogočale doseg želenih ciljev (Banyan, 2004b, str. 31). Diplomiral je iz filozofije na Princetonu, ob opustitvi študija na Harvardski pravni fakulteti pa je leta 1934 zavzel Rockefellerjev sedež na New Yorški borzi. Tam je kmalu prikazal svojo poslovno ostroumnost z nakupom deležev v številnih podjetjih letalske in vesoljske industrije, vključno z McDonnell-Douglas, od katerih so se vsa okoristila na račun vojnih in kasnejših hladno-vojnih povečanj državnih izdatkov za obrambo (Chernow, 1998, str. 658,659). Kar 42 let, od leta 1940 do leta 1982, je bil ustanovni zaupnik Sklada bratov Rockefeller, od leta 1958 do 1968 glavni izvršilni direktor, kasneje pa 22 let predsednik odbora od leta 1968 do 1980, dlje kot katerikoli voditelj Sklada v zgodovini. Bil je tudi ustanovni zaupnik Sklada družine Rockefeller v letih od 1967 do 1977. Laurance je bil vodilna osebnost na novem področju tveganega kapitala, ki se je začelo z skupnim partnerstvom petih bratov ter sestre Abby leta 1946. To partnerstvo je leta 1969 preraslo v uspešno podjetje Venrock Associates, ki je zagotovilo pomembna zgodnja sredstva družbama Intel in Apple Computers ter mnogim drugim tehnološkim podjetjem, vključujoč številna iz področja zdravstvenega varstva. Skozi naložbena leta so se njegovi interesi gibali v letalski in vesoljski industriji, elektroniki, visoko temperaturni fiziki, sestavljenih materialih, optiki, laserjih, obdelavi podatkov, termioniki, instrumentaciji ter jedrski energiji (Laurance Rockefeller, 2011).

Čeprav bivši predsednik odbora Sklada bratov Rockefeller in na trenutke vključen v številne organizacije, vključujoč Svet za odnose s tujino, je Laurance dal prednost lastni smeri človekoljubnosti. Ta je obsegala od ustanovitve organizacije American Conservation Association (predhodno Conservation Foundation) leta 1958, do stalne finančne podpore skupinam kot so Center for Psychology and Social Change (CPSC), California Institute for Integral Studies (CIIS), Natural Resources Defense Council in Center for Science in the Public Interest. Nekatere izmed naštetih organizacij so bile očitno aktivistično okoljevarstvene, medtem ko so se ostale tikale bolj ezoteričnih zadev. Na primer, leta 2001 je organizaciji CIIS, katere častni zaupnik je bil, dal dotacijo v višini 190 tisoč dolarjev za projekt inštituta imenovan »New Story of the Universe«. Laurance je vzburl kar nekaj duhov z njegovim dodobra oglaševanim financiranjem NLP raziskav v 90-ih letih, izmed katerih nekatere trajajo še danes. Od leta 1993 do 1995 je Laurance priskrbel 500 tisoč dolarjev organizaciji CPSC, ki jo je vodil harvardski psiholog dr. John Mack in je pritegnila ogromno polemik z svojo podporo teoriji ugrabitve. Leta 1995 je 30 tisoč dolarjev priskrbel za projekt sklada BSW Foundation, ki ga je ustanovila Marie Galbraith, žena investicijskega bankirja in nekoč veleposlanika ZDA v Franciji, Evana Galbraitha, za pripravo poročila o najbolj zanesljivih NLP dokazih. Poročilo imenovano »Unidentified Flying Objects Briefing Document: The Best Available Evidence«, pripravljeno s pomočjo institucij

Center for UFO Studies, Fund for UFO Research in Mutual UFO Network, je šlo v roke le imenovanim voditeljem sveta. Leta 1999 je s petmestno dotacijo preskrbel BLT Research Team Inc. za preučevanje žitnih krogov (Banyan, 2004b, str. 32,33). Umrli je zaradi pljučne bolezni v svojem 94. letu, 11. julija 2004 (Laurance Rockefeller, 2011).

SKLEP

Z gotovostjo lahko trdimo, da je rodbina Rockefeller ravno toliko del preteklosti, kot je del sedanosti in bo prihodnosti. »Novi svetovni red«, mreža zasnovana na njihovi viziji soodvisnosti, ki je zrastle na neizmernem naftnem bogastvu patriarha rodbine, Johna D. Rockefellerja, je povezala svet na način iz katerega ni povratka. Rodbina, ki je bila ves čas korak pred konkurenti tako političnega kot ekonomskega spektra, si je uspela zagotoviti pogoje zakonitega ohranjanja neizmernega bogastva ter le tega ob močni podpori prostega svetovnega trga uspela preplesti v neizsledljivo matriko skladov, multikorporacij, nevladnih organizacij in naddržavnih institucij. Težko si je zamisliti tolikšen vpliv, če upoštevamo, da so Rockefellerji krojili svoje cilje neodvisno od volje glasovalne javnosti. Ta je skozi leta neposredno čutila posledice ter mnogokrat do le teh bila zelo kritična. Vštejemo še dejstvo, da »demokratizacija« sveta s strani Rockefellerjev in njihove klike vsebuje mnoge pomanjkljivosti. To so ljudje, ki so velikokrat postajali še bolj izkoriščani in socialno nezaščiteni, in katerim je ostala le tolažba politično-ekonomske retorike o prednostih privatizacije, tujih investicij in svetovnega monopoliziranja. Po drugi strani bi bilo nepravilno zanikati dejstvo, da je rodbina sodelovala v marsikaterem pozitivnem družbenem udejstvovanju, od akademskega pa vse do teološkega. A vsekakor je vsako udejstvovanje imelo svojo ceno, največkrat v obliki nadzora. Prav ta pretkana dvoličnost je, ob očitno korporativnem interesu, rodbini omogočila uvrstitev v sam vrh družbeno priznane človekoljubnosti.

Ekonomska moč rodbine je očitna, saj so prvotno naftno poslanstvo prenesli na vsa mogoča področja, vključujoč svetovno bančništvo, farmacijo, transport, prehransko industrijo, težko in rudarsko industrijo, telekomunikacije ter še mnogo drugih. Obenem pa so politično moč še iz časov starega Johna D. imeli možnost izvajati skozi številne zasebne forume, katerih priporočila so kmalu našla pot v zakonske odredbe in katerih člani so pristno vzdrževali tako imenovani koncept »vrtečih se vrat«, torej prehoda iz zasebnega v javni sektor ter nazaj. Forumi kot so Svet za odnose s tujino, Trilateralna komisija, Skupina Bilderberg in drugi, ki zasedajo pomembno svetovno vlogo in so tesno povezani z ostalimi vodilnimi svetovnimi forumi, so popoln način za vpliv na uradne politične odločitve. Vsekakor ne gre spregledati dejstva, da raznovrstne forume rodbina že več kot stoletje dobrodušno financira. Tako ji je uspelo tihoma, po zakonitih poteh, ustvariti družbo, ki jo poznamo danes. Družbo v kateri se vsakodnevno prepletata ekonomija in politika, družbo ki zmede marsikaterega ekonomista, saj se trg, kljub močni retoriki o prednostih ekonomije prostega trga, ni izkazal v vlogi zagotavljanja dobrobiti prebivalstvu, družbo v kateri je razkorak med najbogatejšimi in najrevnejšimi največji ter družbo v kateri je jasno vidna erozija pravic naroda, da sam odloča o lastnem ekonomskem in političnem udejstvovanju.

Zaključek mi ponuja samo dve možnosti, ki sta hkrati tudi nadvse pomembni vprašanji. Ali je to naravna smer razvoja ekonomsko-političnega udejstvovanja svetovne civilizacije, ali pa jo, vključno z Rockefellerji, kroji določena skupina ljudi, ki deluje izključno v svojo korist in v mnogih primerih proti najboljšim interesom svetovnega prebivalstva? Le prihodnost pozna odgovor.

LITERATURA IN VIRI

1. Allen, G. (1976). *The Rockefeller file*. Seal Beach: '76 Press.
2. Allen, G., & Abraham, L. (1971). *Non dare call it conspiracy*. Seal Beach: Concord Press.
3. Alsop, S. (1960). *Nixon & Rockefeller: A double portrait*. New York: Doubleday.
4. *Asia society*. Najdeno dne 21. novembra 2010 na spletnem naslovu <http://asiasociety.org/about>
5. Banyan, W. (2003a). Rockefeller internationalism – 1/6. *Nexus magazine*, 10(3), 19-22.
6. Banyan, W. (2003b). Rockefeller internationalism – 2/6. *Nexus magazine*, 10(4), 27-32.
7. Banyan, W. (2003c). Rockefeller globalism – 3/6. *Nexus magazine*, 10(5), 27-31.
8. Banyan, W. (2003d). Rockefeller internationalism – 4/6. *Nexus magazine*, 10(6), 25-29.
9. Banyan, W. (2004a). Rockefeller internationalism – 5/6. *Nexus magazine*, 11(1), 33-38,75.
10. Banyan, W. (2004b). Rockefeller internationalism – 6/6. *Nexus magazine*, 11(2), 29-36.
11. Barkley, K. & Weissman, S. (1970). The eco-establishment. Najdeno 11. januarja 2011 na spletnem naslovu <http://peoplesgeography.com/links/the-eco-establishment/>
12. Barrett, G. (1947, 26. marec). Rockefeller check given for U.N. site. *New York Times*, 8.
13. *Bilderberg press release 2009*. (2009, 19. maj). Bilderberg meetings. Najdeno 17. novembra 2010 na spletnem naslovu <http://www.conspiracyarchive.com/NWO/bilderberg-members-2009-press-release.pdf>
14. Brzezinski, Z. (1971). Half past Nixon. *Foreign Policy*, 1(3), 3-21.
15. Brzezinski, Z. (1972). Opinion: the balance of power delusion. *Foreign policy*, 1(7), 54-59.
16. Catlin, G.E.G. (1969). *The Atlantic commonwealth*. Harmondsworth: Penguin.
17. Chase Manhattan bank. (b.l.) V *Answers.com*. Najdeno 10. decembra 2010 na spletni strani <http://www.answers.com/topic/jpmorgan-chase-co>
18. Chernow, R. (1998). *Titan: the life of John D. Rockefeller, Sr.* London: Warner Books.
19. Collier, P., & Horowitz, D. (1976). *The Rockefellers: an American dynasty*. New York: Holt, Rinehart & Winston.
20. Cook, B.W. (1981). *The declassified Eisenhower: a divided legacy*. New York: Doubleday.
21. Cooper, R.N., Kaiser, K., & Kosaka, M. (1977). Towards a renovated international sytem. *The triangle papers*, 1(14), 181-293.
22. *Council of the Americas*. Najdeno 12. januarja 2011 na spletnem naslovu <http://coa.counciloftheamericas.org/page.php?k=about>
23. *Council on foreign relations*. Najdeno 16. decembra 2010 na spletnem naslovu <http://www.cfr.org>
24. Dye, T.R. (1976). *Who's running America?*. New Jersey: Prentice Hall.
25. Engdahl, F.W. (2005). *Sjeme uništenja – geopolitika genetski modificirane hrane i globalno carstvo*. Zagreb: Detecta.
26. Engdahl, F.W. (2008). *Semena uničenja: prikrit načrt genskega spreminjanja*. Celje: Mavrica.
27. Estulin, D. (2009). *Istinita priča o družbi Bilderberg*. Zagreb: TELEDisk.
28. *Families of philanthropy*. (b.l.). The Rockefeller family philanthropic timeline. Najdeno 17. januarja 2011 na spletnem naslovu <http://www.familiesofphilanthropy.com/rockefellerl.html>

29. Fosdick, R.B. (1958). *Chronicle of a generation*. New York: Harper & Bros.
30. Francois Micheloud. Najdeno 13. novembra 2010 na spletnem naslovu <http://www.micheloud.com/FXM/SO/rock.htm>
31. George, S. (2001, avgust). The Genoa protests: democracy at the barricades. *Le Monde diplomatique*. Najdeno 12. januarja 2011 na spletnem naslovu <http://mondediplo.com/2001/08/02genoa>
32. Grose, P. (2006). *Continuing the inquiry: the council of foreign relations from 1921 to 1996*. New York: Council on foreign relations.
33. Harr, J.E., & Johnson, P.J. (1991). *The Rockefeller conscience: an American family in public and in private*. New York: Scribner.
34. John D. Rockefeller jr. (b.l.) V *Answers.com*. Najdeno 10. decembra 2010 na spletni strani http://www.answers.com/topic/john-d-rockefeller-jr#cite_ref-2
35. Klein, H.H. (1914). *Standard oil or the people – the end of corporate control in America*. New York: Tribune Building.
36. Knight, P. (2003). *Conspiracy theories in American history: an encyclopedia*. Santa Barbara: ABC-CLIO.
37. Knowles, J. (1973). *The Rockefeller financial group*. New York: MSS Modular Publications.
38. Laurance Rockefeller. (b.l.). V *Wikipedia*. Najdeno 11. januarja 2011 na spletni strani http://en.wikipedia.org/wiki/Laurance_Rockefeller
39. Persico, J.A. (1982). *The imperial Rockefeller: a biography of Nelson A. Rockefeller*. New York: Simon & Schuster.
40. Rand, A., Branden, N., Greenspan, A., & Hessen, R. (1986). *Capitalism: the unknown ideal*. New York: Signet.
41. Rockefeller, D. (1966). What private enterprise means to Latin America. *Foreign affairs*, 44(3), 403-416.
42. Rockefeller, D. (2002). *Memoirs*. New York: Random House.
43. Rockefeller, J.D. III. (1973). *The second American revolution: some personal observations*. New York: Harper & Row.
44. Rockefeller, N.A. (1951). Widening boundaries of national interest. *Foreign affairs*, 29(4), 523-538.
45. Rockefeller, N.A. (1960). Purpose and policy. *Foreign affairs*, 38(3), 370-390.
46. Rockefeller, N.A. (1968). Policy and the people. *Foreign affairs*, 46(2), 231-241.
47. Rockefeller, N.A. (1970). *Our Environment can be saved*. New York: Doubleday.
48. Shoup, L.H., & Minter, W. (1977). *The imperial brain trust*. New York: Monthly review press.
49. Sklar, H. (1980). *Trilateralism: the trilateral commission and elite planning for world management*. Boston: South end press.
50. Standard Oil Company. (b.l.) V *Ohio history central*. Najdeno 12. januarja 2011 na spletni strani <http://www.ohiohistorycentral.org/entry.php?rec=988>
51. Sutton, A.C. (1976). *Wall street and the rise of Hitler*. New York: '76 Press.
52. Sutton, A.C. (1995). *Trilaterals over America*. Tab books.
53. Talbott, S. (1991). Post-victory blues. *Foreign affairs*, 71(1), 53-69.

54. *The Rockefellers*. (b.l). No American family was as powerful, as admired – or as hated. Najdeno 19. decembra 2010 na spletnem naslovu http://www.pbs.org/wgbh/amex/rockefellers/peopleevents/p_rock_jjr.html
55. *The Rockefeller archive center*. (1979). The Rockefellers virtual family tree. Najdeno 15. januarja 2011 na spletnem naslovu <http://www.rockarch.org/bio/famtree.php>
56. *The trilateral commission*. Najdeno 12. decembra 2010 na spletnem naslovu <http://www.trilateral.org>
57. Time magazine (1980, 1. september). *Business: the change at David's bank*. Najdeno 23. decembra 2010 na spletnem naslovu <http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,922132-1,00.html>
58. Turner, M. (1982). *The vice president as policy maker: Rockefeller in the Ford White House*. Connecticut: Greenwood Press.
59. *US Highways*. Najdeno 20. februarja 2011 na spletnem naslovu <http://www.us-highways.com/sohist1911.htm>
60. Vankin, J. (1992). *Conspiracies, cover-ups and crimes: from JFK to the CIA terrorist connection*. New York: Dell Pub Co.
61. Way, A.L. (2007, 18. marec). The American system of government: politics and government in the U.S.A. Najdeno 10. novembra 2010 na spletnem naslovu <http://www.proconservative.net/CUNAPolSci201PartOneC.shtml>
62. Weissman, S. (1970). Why the population bomb is a Rockefeller baby. Najdeno 18. januarja 2011 na spletnem naslovu <http://pulsemedia.org/2009/10/03/why-the-population-bomb-is-a-rockefeller-baby>
63. Wood, P. (2009, 30. januar). *Obama: Trilateral commission endgame*. Najdeno 21. januarja 2011 na spletnem naslovu http://www.augustreview.com/news_commentary/trilateral_commission/obama:_trilateral_commission_endgame_20090127110/#

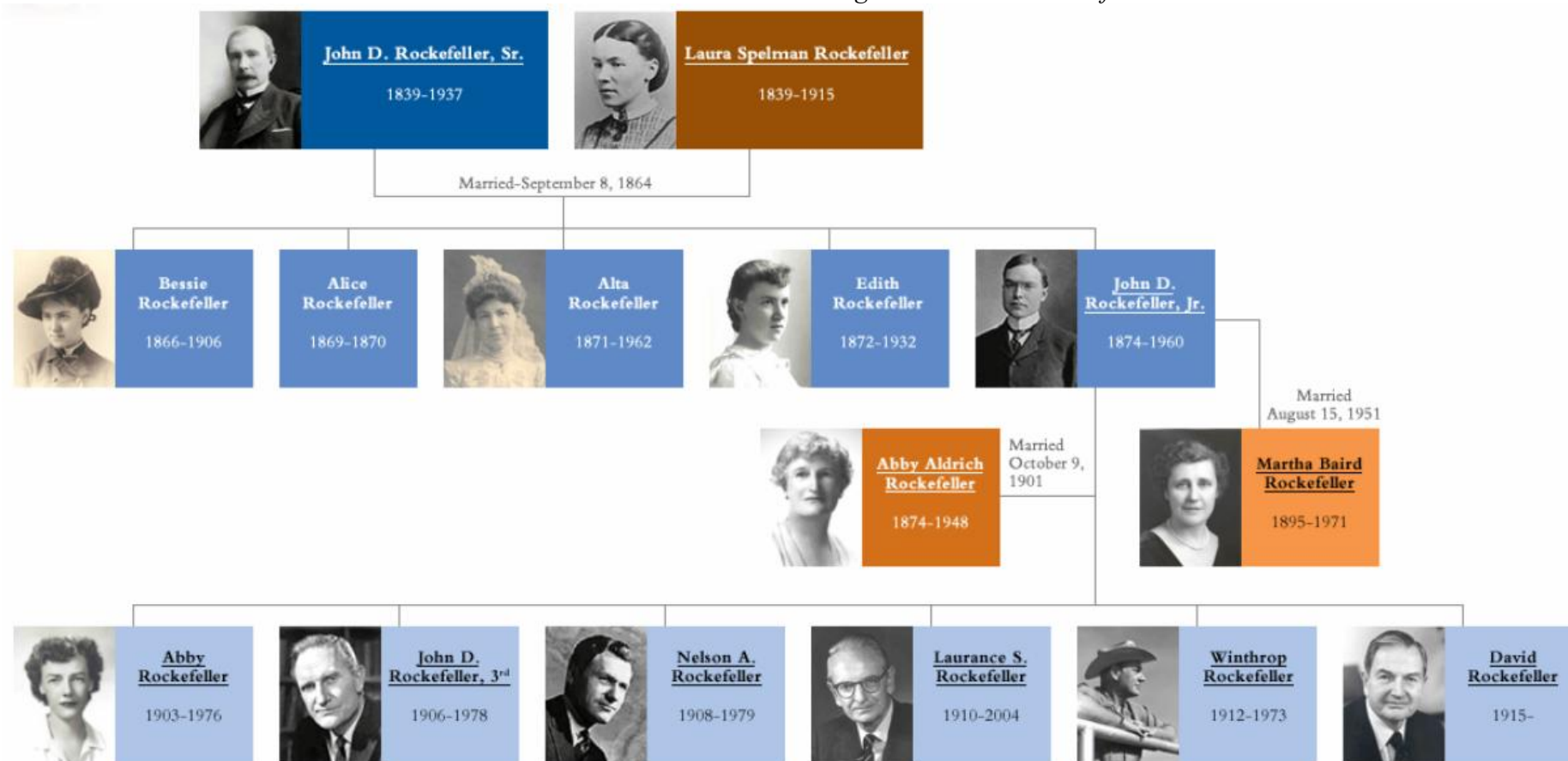
PRILOGE

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Družinsko drevo obravnavanega dela rodbine Rockefeller.....	1
Priloga 2: Kaj se je zgodilo s Standard Oil?.....	2
Priloga 3: Človekoljubni podvigi rodbine Rockefeller	3
Priloga 4: Časovni pregled udejstvovanj Rockefellerjevega sklada	5
Priloga 5: Rockefellerjeva podjetja	6
Priloga 6: Člani Sveta za odnose s tujino	9
Priloga 7: Korporativni program Sveta za odnose s tujino	11
Priloga 8: Države članice Trilateralne komisije	13
Priloga 9: Časovna premica rodbine Rockefeller.....	14
Priloga 10: Članek v New York Timesu iz leta 1947.....	20

Priloga 1: Družinsko drevo obravnavanega dela rodbine Rockefeller

Slika 1: Družinsko drevo obravnavanega dela rodbine Rockefeller

Vir: The Rockefeller archive center, Y. Karsh, The Rockefellers virtual family tree, 1979.

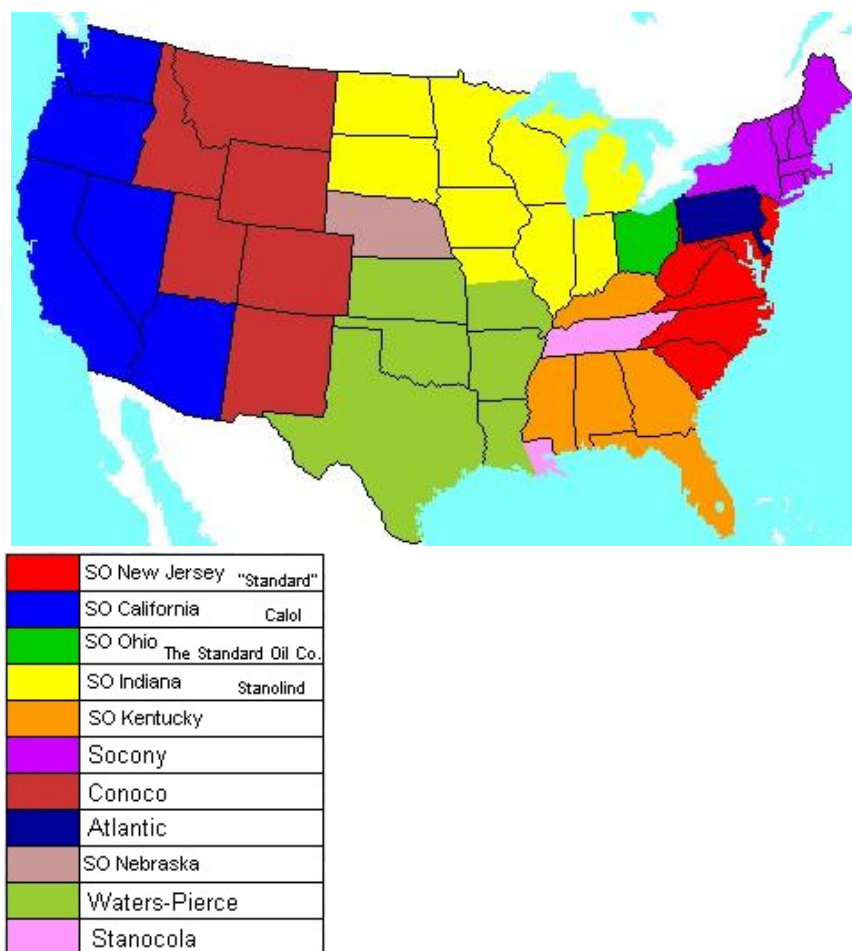
Priloga 2: Kaj se je zgodilo s Standard Oil?

Tabela 1: Seznam največjih družb po razdružitvi Standard Oil trusta

<i>Standard Oil Company of New York (Socony)</i>	<i>Atlantic Refining (Atlantic)</i>	<i>Standard Oil of New Jersey (Jersey Standard, »Standard«)</i>
<i>Standard Oil of Ohio (The Standard Oil Company)</i>	<i>Standard Oil of Kentucky (Kyso)</i>	<i>Standard Oil of Indiana (Stanolind)</i>
<i>Standard Oil Company of Louisiana (Stanocola)</i>	<i>Waters-Pierce</i>	<i>Standard Oil of Nebraska</i>
<i>Continental Oil Company (Conoco)</i>	<i>Standard Oil of California (Socal)</i>	

Vir: US Highways, 2011.

Slika 2: Ozemlje ZDA razdeljeno po pristojnostih razdruženih entitet Standard Oil trusta leta 1911

Vir: US Highways, 2011.

Ostalih 24 podjetij nastalih z razpadom Standard Oil trusta:

Anglo-American Oil Company, Buckeye Pipe Line Company, Borne-Scrymser Company, Chesebrough Manufacturing Company, Colonial Oil Company, Crescent Pipe Line Company, Cumberland Pipe Line Company, Eureka Pipe Line Company, Galena-Signal Oil Company, Indiana Pipe Line Company, National Transit Company, New York Transit Company, Northern Pipe Line Company, Ohio Oil Company (»The Ohio«), Prairie Oil & Gas Company, Solar Refining Company, Southern Pipe Line Company, South Penn Oil Company, Southwest Pennsylvania Pipe Lines Company, Standard Oil of Kansas, Swan & Finch Company, Union Tank Lines, Vacuum Oil Company, Washington Oil Company (US Highways, 2011).

Priloga 3: Človekoljubni podvigi rodbine Rockefeller

Tabela 2: Spisek Rockefellerjevih človekoljubnih podvigov po področjih delovanja

<i>Splošno področje</i>	<i>Področje ekonomskega razvoja</i>
David Rockefeller Fund, Inc. (1989-)	Agricultural Development Council (1953–1985)
The JDR 3rd Fund (1963–1979)	American International Association for Economic and Social Development (1946–1968)
The Laurance S. Rockefeller Fund (1991-)	Downtown-Lower Manhattan Association (1958-)
Rockefeller Brothers Fund (1940-)	International Basic Economy Corporation (1947–1985)
Rockefeller Family Fund (1967-)	International Executive Service Corps
The Rockefeller Foundation (1913-)	New York City Partnership
Rockefeller Philanthropy Advisors (1891-)	Synergos Institute
Sealantic Fund (1938–1973)	Winrock International
Winthrop Rockefeller Foundation (1974-)	
<i>Področje mednarodnega razumevanja</i>	<i>Področje izobraževanja</i>
Americas Society	China Medical Board of New York, Inc.
Asia Society, Inc	General Education Board (1903–1964)
Asian Cultural Council	International Education Board (1923–1938)
International House, New York	Rockefeller Archaeological Museum, Jerusalem
Japan Society, Inc	Spelman College
Ramon Magsaysay Award Foundation	United Negro College Fund

se nadaljuje

nadaljevanje

<i>Trust for Mutual Understanding</i>	<i>University of Chicago</i>
<i>United Nations</i>	<i>The Oriental Institute</i>
<i>Področje medicine, javnega zdravstva in religije</i>	<i>Področje družbene dobrobiti</i>
<i>International Health Board (1913–1951)</i>	<i>Bureau of Social Hygiene, Inc. (1913–1940)</i>
<i>Memorial Sloan-Kettering Cancer Center</i>	<i>The Davison Fund, Inc. (1930–1942)</i>
<i>Rockefeller Sanitary Commission for the Eradication of Hookworm Disease (1909–1914)</i>	<i>Fund of the Four Directions (1990-)</i>
<i>The Rockefeller University</i>	<i>Laura Spelman Rockefeller Memorial (1918–1929)</i>
<i>Baptist Churches and Schools</i>	<i>National Urban League</i>
<i>Riverside Church</i>	<i>The Population Council Inc.</i>
<i>Union Church of Pocantico Hills</i>	<i>Rockefeller Public Service Award Spelman Fund of New York (1929–1949)</i>
<i>Področje ohranjanja in okolja</i>	<i>Področje umetnosti in restavratorstva</i>
<i>Acadia National Park</i>	<i>Abby Aldrich Rockefeller Folk Art Museum</i>
<i>American Conservation Association (1958-)</i>	<i>American School of Classical Studies at Athens</i>
<i>American Farmland Trust</i>	<i>Arts, Education, and Americans, Inc. (1977–1992)</i>
<i>Greenacre Foundation (1971-)</i>	<i>Colonial Williamsburg</i>
<i>Jackson Hole Preserve, Inc. (1940-)</i>	<i>Historic Hudson Valley</i>
<i>Maine Coast Heritage Trust</i>	<i>Lincoln Center for the Performing Arts</i>
<i>New York Zoological Society</i>	<i>Martha Baird Rockefeller Fund for Music (1957–1982)</i>
<i>Palisades Interstate Park Commission</i>	<i>Metropolitan Museum of Art</i>
<i>Rockefeller State Park Preserve</i>	<i>Museum of Modern Art</i>
<i>Stone Barns Center for Food & Agriculture</i>	<i>Museum of Primitive Art (1954–1976)</i>
	<i>The Wendell Gilley Museum of Bird Carving</i>

Vir: The Rockefeller archive center, 2011.

Priloga 4: Časovni pregled udejstvovanj Rockefellerjevega sklada

- (1884)**...Dotacija Johna D. Rockefellerja omogoči delovanje Spellman College for African American Women.
- (1900)**...John D. Rockefeller podari 80 milijonov dolarjev za ustanovitev univerze v Čikagu.
- (1901)**...Odpre se Rockefellerjev inštitut za medicinske raziskave, ki se kasneje preimenuje v Univerzo Rockefeller.
- (1903)**...Splošni odbor za izobraževanje prejme dotacijo za usmerjanje in raziskavo javnega izobraževanja.
- (1909)**...Ustanovi se Rockefeller Sanitary Commission for the Eradication of Hookworm Disease.
- (1914)**...Ustanovljen je China Medical Board z namenom vzpostavitve sistema moderne medicine na Kitajskem.
- (1915)**...Sklad nameni dotacijo podpora izkoreninjenja rumene mrzlice.
- (1917)**...Sklad na Kitajskem ustanovi The Peking Union Medical College.
- (1921)**...Univerzi Harvard in Michigan prejmeta dotacije za ustanovitev Schools of Public Health.
- (1925)**...Sklad podari Johnu Griersonu sredstva, ki vodijo k razvoju dokumentarnega filma.
- (1930)**...Dictionary of American Biography in kritična besedila o Spencerju in Chausserju prejmejo dotacije za objavo.
- (1932)**...Sklad financira psihiatrične oddelke univerz Chicago, Duke, Harvard, McGill, Tulane, Yale in drugih.
- (1935)**...Po 16-ih letih raziskav in 14-ih milijonih dolarjev, je v laboratoriju Sklada razvito cepivo za rumeno mrzlico.
- (1936)**...Dr. H.W. Florey prejme od Sklada dotacijo za raziskavo klinične uporabe penicilina.
- (1938)**...The Authors League of America, vključno z Tennessee Williamsom, prejme dotacije Rockefellerjev.
- (1940)**...Sklad podari 60 tisoč dolarjev za ustanovitev Berkshire Music Center v Tanglewoodu.
- (1944)**...Princeton Office of Population Research prejme 2 milijona dolarjev dotacije za študijo populacije in njene korelacije z državami v razvoju.
- (1946)**...Massachusetts Institute of Technology prejme dotacijo za razvoj Vannevar Bushevega mehanskega diferencialnega analizatorja, predhodnika računalnika.
- (1948)**...Kitajski strokovnjaki prejmejo sredstva Sklada za namene študije kitajskih populacijskih problemov.
- (1952)**...112 tisoč dolarjev dotacije omogoči Dorothy Thomas in Simonu Kaznetsu analizirati spremembe prebivalstva v ZDA.
- (1954)**...Sklad financira The American Shakespeare Festival v Stanfordu.
- (1958)**...Dotacija je namenjena Jane Jacobs in drugim avtorjem, vključenim v urbanistični aktivizem.
- (1961)**...The Southern Regional Center prejme 250.000 sredstev za preučevanje rasnih odnosov.
- (1966)**...Sklad ustanovi The International Maize and Wheat Improvement Center.
- (1971)**...Sklad ustanovi Consulting Group on International Agriculture Research.

(1973)...Številni programi študije žensk prejemajo podporo Sklada, vključno z študijo na Harvard Divinity School.

(1980)...Ustanovljen je The International Clinical Epidemiology Center.

(1983)...Columbia University, University of California (Berkeley) in Stanford University prejmejo 1 milijon dolarjev dotacije za skupne študije sovjetske zunanje politike in vedenja.

(1991)...Začne se program z namenom usposabljanja prihodnjih generacij v ustvarjanju ekološko prijaznega razvoja.

(1995)...Znanstvenikom so namenjena sredstva za kloniranje gena z odpornostjo na bakterijsko pegavost na rižu.

(2001)...Ustanovljen je projekt za razvoj notranjih sosesk mesta, Projekt Living Cities.

(2001)...40 milijonska donacija omogoči ustanovitev programa Teachers for the New Era, katerega poudarek je na reformi izobraževanja učiteljev.

(2006)...Sklad prispeva 3,5 milijona dolarjev za obnovo New Orleansa po razdejanju orkana Katrina (Families of philanthropy, 2011).

Priloga 5: Rockefellerjeva podjetja

V naslednjih nekaj tabelah so prikazana ostala podjetja pod vplivom rodbine Rockefeller. V levem stolpcu je družba z okrajšano, staro obliko firme, oziroma firmo v navedeni literaturi. Desni stolpec pa predstavlja današnjo firmo krovne družbe. Razmerje nekdanje družbe do današnje je raznovrstno in presega okvir diplomske naloge, zato sem se omejil le na izpostavitve krovne družbe.

Tabela 3: Družbe, v katerih je rodbina imela nadzorni delež in/ali dva ali več vodilnih položajev

Nekoč	Danes
<i>Exxon</i>	<i>Exxon Mobil Corporation</i>
<i>Mobil Oil</i>	<i>Exxon Mobil Corporation</i>
<i>Standard of California</i>	<i>Chevron Corporation</i>
<i>Standard of Indiana</i>	<i>BP p.l.c.</i>
<i>International Harvester</i>	<i>Navistar International Corporation</i>
<i>Inland Steel</i>	<i>ArcelorMittal</i>
<i>Marathon Oil</i>	<i>Marathon Oil Corporation</i>
<i>Quaker Oats</i>	<i>PepsiCo Inc.</i>
<i>Wheeling-Pittsburgh Steel</i>	<i>Severstal</i>
<i>Freeport Sulphur</i>	<i>Freeport-McMoRan Copper & Gold Inc</i>

Vir: G. Allen, *The Rockefeller file*, 1976, str. 24.

Tabela 4: Družbe, ki so preko lastništva deležev finančnih institucij, oddelkov za upravljanje premoženja ali skladov bile pod nadzorom rodbine

<i>IBM</i>	<i>IBM</i>
<i>Texaco</i>	<i>Chevron Corporation</i>
<i>IT&T</i>	<i>ITT Corporation</i>
<i>Westinghouse</i>	<i>CBS Corporation</i>
<i>Boeing</i>	<i>The Boeing Company</i>
<i>International Paper</i>	<i>International Paper</i>
<i>Minnesota Mining & Manufacturing</i>	<i>3M Company</i>
<i>Sperry Rand</i>	<i>Unisys Corporation</i>
<i>Xerox</i>	<i>Xerox Corporation</i>
<i>National Cash Register</i>	<i>NCR Corporation</i>
<i>National Steel</i>	<i>United States Steel Corporation</i>
<i>American Home Products</i>	<i>Pfizer Incorporated</i>
<i>Pfizer</i>	<i>Pfizer Incorporated</i>
<i>Avon</i>	<i>Avon Products, Inc.</i>
<i>Merck</i>	<i>Merck & Co., Inc.</i>

Vir: G. Allen, *The Rockefeller file*, 1976, str. 25.

Tabela 5: Prevozne družbe, ki so bile pod vplivom rodbine

<i>Trans World Airlines</i>	<i>AMR Corporatrion</i>
<i>Eastern Airlines</i>	<i>1926-1991</i>
<i>United Airlines</i>	<i>United Continental Holdings, Inc.</i>
<i>National Airlines</i>	<i>Pan American World Airways (do 1991)</i>
<i>Delta</i>	<i>Delta Air Lines, Inc.</i>
<i>Braniff</i>	<i>1928-1982</i>
<i>Northwest Airlines</i>	<i>Delta Air Lines, Inc.</i>
<i>Consolidated Freightways</i>	<i>... - 2002</i>

Vir: G. Allen, *The Rockefeller file*, 1976, str. 25.

Tabela 6: Preostale družbe, ki so bile pod neposrednim ali posrednim vplivom rodbine

AT&T	AT&T Inc.
Motorola	Motorola Inc.
Safeway	Safeway Inc.
Honeywell	Honeywell International, Inc.
General Foods	Kraft Foods Inc.
Hewlett-Packard	Hewlett-Packard Company
Burlington Industries	International Textile Group

Vir: G. Allen, *The Rockefeller file*, 1976, str. 25.

Tabela 7: Družbe Rockefellerjeve skupine, ki so imele medsebojno povezane direktorate

Allied (Chemical)	Honeywell International, Inc.
Anaconda Copper	British Petroleum p.l.c.
DuPont	E. I. du Pont de Nemours and Company
Monsanto	The Monsanto Company
Olin Mathison	The Olin Corporation
Borden	IBE Business Enterprise AG
National Distillers	Quantum Corporation
Shell	Royal Dutch Shell plc
Gulf	Chevron Corporation
Union Oil	Royal Dutch Shell plc
Dow	News Corporation
Celanese	Celanese Corporation
Pittsburgh Plate Glass	PPG Industries
Cities Service	Petróleos de Venezuela, S.A.
Stauffer Chemical	Akzo Nobel N.V.
Continental Oil	ConocoPhillips Company
Union Carbide	Dow Chemical Company
American Cyanamid	Pfizer Incorporated
American Motors	Chrysler Group LLC
Bendix	Honeywell International, Inc.
Chrysler	Chrysler Group LLC
S. Kresge	Sears Holdings Corporation
R. H. Macy	Macy's, Inc.
C.I.T. Financial	CIT Group, Inc. (do 2009)
S.	S Corporation

Vir: G. Allen, *The Rockefeller file*, 1976, str. 26.

Priloga 6: Člani Sveta za odnose s tujino

Tabela 8: Predsedniški kandidati (člani CFR) izbrani v svojih strankah kot službeni kandidati za funkcijo predsednika države

Ime in priimek	Leto
John W. Davis	1924
Herbert Hoover	1928–1932
Wendell Wilkie	1940
Thomas Dewey	1944-1948
Adlai Stevenson	1952-1956
Dwight Eisenhower	1952-1956
John F. Kennedy	1960
Richard Nixon	1960, 1968, 1972
Jimmy Carter	1976-1980
John Anderson	1980
George W. Bush	1980, 1988-1992
Walter Mondale	1984
Michael Dukakis	1988
Bill Clinton	1992-1996

Vir: D. Estulin, *Istinita priča o družbi Bilderberg*, 2009, str.122-123.

Tabela 9: Direktorji CIE (člani CFR)

Direktor CIE	Leto	Predsednik ZDA
Richard Helms	1966-1973	Johnson
James R. Schlesinger	1973	Nixon
William E. Colby	1973-1976	Nixon
George W. Bush	1976-1977	Ford
Stansfield Turner	1977-1981	Carter
William J. Casey	1981-1987	Reagan
William H. Webster	1987-1991	Reagan
Robert M. Gates	1991-1993	Bush st.
R. James Woolsey	1993-1995	Bush st.
John Deutsch	1995-1996	Clinton
George Tenet	1997-2004	Bush ml.

Vir: D. Estulin, *Istinita priča o družbi Bilderberg*, 2009, str.122-123.

Tabela 10: Obrambni ministri (člani CFR)

Obrambni minister	Leto	Predsednik ZDA
Neil McElroy	1957-1959	Eisenhower
Thomas S. Gates	1959-1961	Eisenhower
Robert S. McNamara	1961-1968	Kennedy/Johnson
Melvin Laird	1969-1973	Nixon
Elliot Richardson	1973	Nixon
Donald Rumsfeld	1975-1977	Ford
Harold Brown	1977-1981	Carter
Casper Weinberger	1981-1987	Reagan
Frank C. Carlucci	1987-1989	Reagan
Richard Cheney	1989-1993	Bush st.
Les Aspin	1993-1994	Clinton
William J. Perry	1994-1997	Clinton
William Cohen	1997-2001	Clinton
Donald Rumsfeld	2001-2006	Bush ml.
Robert M. Gates	2006-	Bush ml./Obama

Vir: D. Estulin, *Istinita priča o družbi Bilderberg*, 2009, str. 122-123.

Tabela 11: Finančni ministri (člani CFR)

Ime in priimek	Predsednik ZDA
Robert B. Anderson	Eisenhower
Douglas C. Dillon	Kennedy/ Johnson
Henry H. Fowler	Johnson
David M. Kennedy/ George P. Schultz	Nixon
William E. Simon	Nixon/Ford
W. Michael Blumenthal	Carter
G. William Miller	Carter
James A. Baker III	Reagan
Nicholas F. Brady	Reagan/Bush st.
Lloyd M. Bentsen	Clinton
Robert E. Rubin	Clinton
Paul H. O'Neil/ John W. Snow/ Henry Paulson	Bush ml.

Vir: D. Estulin, *Istinita priča o družbi Bilderberg*, 2009, str. 122-123.

Priloga 7: Korporativni program Sveta za odnose s tujino

Korporativni program Sveta je pod vodstvom Jamesa W. Owensa (glavni izvršilni direktor in častni predsednik (2004 – 2010) družbe Caterpillar Inc., trenutni predsednik odbora Sveta za odnose s tujino imenovanega Committee on Corporate Affairs) namenjen mednarodnemu članstvu uglednih svetovnih korporacij. Le te imajo možnost pošiljati svoje višje vodstvene delavce na več kot tristo letnih prireditev Sveta. Tam imajo le ti možnost vpogleda in interakcije z vodilnimi misleci in praktikanti vladnih, političnih, akademskih in poslovnih krogov (Council on foreign relations, 2010).

Tabela 12: Ustanovitelji korporativnega programa Sveta za odnose s tujino

Bank of America Merrill Lynch	Chevron Corporation	Exxon Mobil Corporation	Goldman Sachs Group, Inc.
Hess Corporation	JPMorgan Chase & Co	McKinsey & Company, Inc.	The Nasdaq OMX Group

Vir: Council on foreign relations, 2010.

Tabela 13: Predsedniški krog korporativnega programa Sveta za odnose s tujino

American Express	Barclays Capital	Bennett Jones LLP	BP p.l.c.
CA Technologies	Citi	Credit Suisse	Eni
Fortress Investment Group LLC	Guardsmark LLC	HP	Kingdom Capital Management
Kohlberg Kravis Roberts & Co.	Korn/Ferry International	Lazard	Lockheed Martin Corporation
Mars, Inc.	McGraw-Hill Companies, The	Moody's Investors Service	Morgan Stanley
New Media Investments	Nike, Inc.	Omnicom Group Inc.	Parsons Corporation
Reliance Industries Limited	Rio Tinto	Rockefeller Group International, Inc.	Shell Oil Company
Soros Fund Management	Standard Chartered Bank	Toyota Motor North America, Inc.	UBS AG
Veritas Capital LLC	Weiss Multi-Strategy Advisors, LLC		

Vir: Council on foreign relations, 2010.

Tabela 14: Premium članstvo korporativnega programa Sveta za odnose s tujino

ACE Limited	AEA Investors LP	Airbus Americas, Inc.	Alcoa, Inc.
Allen & Overy LLP	Allied World Assurance Company, Ltd.	Apollo Management, LP	ARAMARK Corporation
Aramco Services Company	AREVA Inc.	Arnhold and S. Bleichroeder Holdings, Inc./First Eagle	Investment Management, LLC
Arnold & Porter LLP	AT&T	Baker Capital Corp.	Baker, Nye Advisers, Inc.
Baldwin-Gottschalk Group, The	Banco Mercantil	Bank of New York Mellon Corporation, The	BASF Corporation
BGR Group	Bingham McCutchen LLP	Blackstone Group L.P., The	Bloomberg
BNP Paribas	Boeing Company, The	Booz & Co.	Booz Allen Hamilton Inc.
Bunge Limited	Canadian Imperial Bank of Commerce	Caterpillar	Caxton Associates
Chartis	Cisneros Group of Companies	CIT Group Inc.	Clarium Capital Management, LLC
Cleary Gottlieb Steen & Hamilton LLP	CNA	Coca-Cola Company, The	ConocoPhillips Company
Continental Properties	Control Risks Group	Corsair Capital	Covington & Burling
Craig Drill Capital Corporation	Crédit Agricole Corporate and Investment Bank	De Beers	Deere & Company
Deloitte.	Deutsche Bank AG	Duke Energy Corporation	DynCorp International
Economist Intelligence Unit	Energy Intelligence Group, Inc.	Equinox Partners, L.P.	Estee Lauder Companies Inc.
Federal Express Corporation	Freeport-McMoRan Copper and Gold Inc.	Future Pipe Industries, Inc.	General Atlantic LLC
General Electric Company	Gibson Dunn & Crutcher, LLP	GlaxoSmithKline	Google, Inc.
Granite Associates LP	Greenberg Traurig, LLP	Harbinger Capital Partners	Hitachi, Ltd.
IBM Corporation	Indus Capital Partners, LLC	Intesa Sanpaolo	Invus Group, LLC
ITOCHU International Mannheim LLC	Jacobs Asset Management, LLC	Kroll	MacAndrews & Forbes Holdings Inc.
	Marathon Oil Company	Marsh & McLennan Companies, Inc.	Marubeni America Corporation

se nadaljuje

nadaljevanje

MBIA Insurance Corporation	MeadWestvaco Corporation	Medley Global Advisors	Merck & Co., Inc.
Microsoft Corporation	Milbank, Tweed, Hadley & McCloy LLP	Mitsubishi Heavy Industries America, Inc.	Mitsubishi International Corporation
Mitsui & Co. (U.S.A.), Inc.	Moore Capital Management LLC	Munich Re America Corporation	New York Life International, Inc.
News Corporation, The	Northrop Grumman	NYSE Euronext	Occidental Petroleum Corporation
Olayan Group, The	PepsiCo, Inc.	Pfizer Inc.	Pillsbury Winthrop Shaw Pittman LLP
PricewaterhouseCoopers LLP (PwC)	Principal Financial Group	Prudential Financial	Raytheon Company
Rho Capital Partners	Rothschild North America, Inc.	Sandalwood Securities, Inc.	Siguler Guff & Company L.P.
Silver Lake Partners	Simpson Thacher & Bartlett LLP	Sony Corporation of America	Standard & Poor's
Starwood Capital Group	Sullivan & Cromwell LLP	T. Rowe Price Group	Tata Group, The
Telefonica Internacional U.S.A.	Thomson Reuters	Time Warner Inc.	Tishman Speyer Properties, Inc.
TOTAL S.A.	U.S. Chamber of Commerce	United Technologies Corporation	Verizon Communications
Visa Inc.	Volkswagen Group of America, Inc.	Vornado Realty Trust	Walmart
Warburg Pincus LLC	Wyoming Investment LLC	Xerox Corporation	Zephyr Management, L.P.
Ziff Brothers Investments LLC			

Vir: Council on foreign relations, 2010.

Tabela 15: Partnerji korporativnega programa Sveta za odnose s tujino

AARP	Banca d'Italia	Hemispheric Partners	Japan Bank for International Cooperation
Oxford Analytica Inc.	Thunder 11	Turkish Industrialists' and Businessmen's Association	

Vir: Council on foreign relations, 2010.

Priloga 8: Države članice Trilateralne komisije

- **Evropska skupina:** Avstrija, Belgija, Luksemburga, Bolgarija, Ciper, Češka Republika, Danska, Estonija, Finska, Francija, Nemčija, Grčija, Madžarska, Irska, Italija, Norveška,

Poljska, Portugalska, Romunija, Slovaška, Slovenija, Španija, Švedska, Nizozemska in Združeno Kraljestvo.

Zgornja meja 170 članov: Nemčija 20, Francija/Italija/Združeno Kraljestvo 18, Španija 12 in ostali od 1 do 6.

- **Severnoameriška skupina:** ZDA, Kanada in Mehika.

Zgornja meja 120 članov: Kanada 20, Mehika 13 in ZDA 87.

- **Azijsko-Pacifiška skupina:** Japonska, Koreja, Avstralija, Novi Zelandija ter ASEAN države: Indonezija, Malezija, Filipini, Singapur in Tajska.

Ustanovitev Azijsko-Pacifiške skupine leta 2000 je članstvo 85-ih razširilo na zdajšnjih več kot 100 članov. Sodelovali so tudi že triletni udeleženci iz Ljudske republike Kitajske, Hong Konga in Tajvana, Komisija pa je pred kratkim pričela z sprejemanjem članov iz Ljudske republike Kitajske ter Indije (Council on foreign relations, 2010).

Priloga 9: Časovna premica rodbine Rockefeller

(1839)...8. julija se v Richmondu (New York), potujočemu trgovcu novitet in zdravil Williamu Avery Rockefellerju (Billu) ter pobožni baptistki Elizi Davison Rockefeller, rodi John Davison Rockefeller.

(1849)...Obtožbe posilstva prisilijo Billa Rockefellerja, da preseli svojo družino v Owego (New York), blizu meje s Pennsylvanio.

(1853)...Družina Rockefeller se spet preseli, in sicer k sestri Billa Rockefellerja in njenega moža v Strongville (Ohio), v predmestju Clevelanda.

(1855)...Bill Rockefeller se poročil z 25 let mlajšo Margaret Allen ter začne skrivnostno življenje bigamista. Pod pritiskom svojega očeta John D. Rockefeller zapusti srednjo šolo dva meseca pred zaključkom. Vpiše se v poklicno šolo, kjer študira dvostavno knjigovodstvo, krasopis, bančništvo in gospodarsko pravo. 26. septembra, pri svojih 16-ih letih, dobi svojo prvo zaposlitev pri trgovskem podjetju Hewitt & Tuttle.

(1859)...28. avgusta Edwin Drake najde nafto v Titusvillu (Pennsylvanija), kar sproži »naftno mrzlico« v regiji. Objavljena je Darwinova knjiga »O izvoru vrst«, vpliv knjige pa bo čutiti ne samo v znanosti, temveč tudi v gospodarstvu in družbi.

(1861)...Začne se državljanska vojna. Rockefeller se, kot tudi nekateri drugi severni poslovneži, izogne bojevanju. Vojna sprva pretrese industrijo, a v končni fazi le pospeši gospodarski razvoj na Severu ter prispeva k meteorskemu vzponu Rockefellerja.

(1863)...Pri 24-ih se Rockefeller skupaj s partnerjema Mauricom Clarkom in Samuelom Andrewsom vključi v naftno dejavnost. Andrews, Clark & Co. zgradijo rafinerijo v naraščajočem Clevelandskem industrijskem območju The Flats, ki bo kmalu povezano z vzhodno obalnimi železniškimi vozlišči družb Atlantic Railroad in Great Western Railroad.

(1864)...8. septembra se Rockefeller poroči z Lauro Celestia (»Cettie«) Spelman.

(1865)...Pri 25-ih letih Rockefeller izplača svoja partnerja in ustanovi največjo rafinerijo Clevelanda, Rockefeller & Andrews. Laura rodi prvega otroka, hčerko Elizabeth »Bessie«.

(1868)...Rockefeller sklene pomemben dogovor z železnicami, s katerim si zagotovi popuste na določeno količino pošiljk. Prvi od mnogih, s katerimi je bil ta dogovor dosežen, je Jay Gould, lastnik družbe Erie Railroad. Rockefellerji se preselijo na Euclid Avenue, Clevelandsko »vrsto milijonarjev«.

(1870)...Rockefeller ustanovi največjo družbo v državi, Standard Oil of Ohio, z 1 milijonom dolarjev kapitala. Nova družba obvladuje 10 % delež rafiniranja nafte v ZDA.

(1871)...Laura rodi drugega otroka, hčerko Alto.

(1872)...Rockefellerjev ugled je omadeževan s škandalom sheme South Improvement Company, tajnega zavezništva med velikimi rafinerijami in železnicami. A vseeno ta sistem uporabi za prepričevanje ostalih rafinerij za prodajo Standard Oilu. Po tako imenovanem »Clevelandskem masakru« ima Rockefeller v lasti 22 od 26-ih rafinerij v mestu. Laura rodi tretjo hčerko, Edith.

(1873)...18. september: »Črni četrtek«. Sesutje borze sproži depresijo, ki bo trajala šest let. Standard Oil izkoristi gospodarsko recesijo in pokupi rafinerije pittsburskega, philadelphijskega, newyorškega in pennsylvanijskega naftnega območja.

(1874)...Laura rodi sina, Johna D. mlajšega.

(1877)...38 letni Rockefeller, še vedno relativno neznan javnosti, nadzoruje skoraj 90 % nafte rafinirane v ZDA.

(1879)...Pri 40-ih je Rockefeller uvrščen med 20 najbogatejših v državi.

(1881)...»Atlantic Monthly« objavi »Story of a Great Monopoly« Henryja Demarest Lloyd. V članku predstavljen kritičen pogled na Standard Oil ima nekaj vpliva med bralci.

(1882)...Nastane Standard Oil trust. Rockefeller ustanovi zelo centralizirano strukturo z ogromno močjo, a vendar nejasnega pravnega obstoja. Standard Oil gradi svoj sistem distribucije, racionalizira dobavo in prodajo nafte ter prodaja pod ceno konkurentov.

(1883)...Rockefellerji se preselijo v vilo na 4 West 54th Street v New Yorku.

(1885)...Standard Oil se preseli v nove prostore na 26 Broadway v New Yorku. Naslov bo postal sinonim za poslovni imperij Rockefellerjev.

(Sredina 1880-ih)...Standard Oil se širi na čezmorske trge zahodne Evrope in Azije, kjer prodaja več nafte kot v ZDA.

(1888)...V luči naraščajočega protimonopolnega javnega mnenja, ekonomska koncentracija postane tema predsedniške kampanje in obe strani ga obsodita. New Yorški Senadni odbor začne preiskavo Standard Oila. Rockefeller je poklican pred odbor, kjer poda dvoumno pričanje.

(1889)...Rockefeller prispeva k ustanovitvi fakultete Baptist College v Chicagu. Univerza v Chicagu postane njegov prvi človekoljubni podvig. Andrew Carnegie objavi »The Gospel of Wealth«, kjer trdi, da imajo premožni moralno obvezo delovati kot oskrbniki družbe.

(1890)...2. julija Kongres sprejme zakon Sherman Antitrust Act, ki prepoveduje truste in kombinacije omejevanja trgovine ter določi kazni za kršitelje. Zakon ostaja v veljavi še danes.

(1893)...Borzni trg se zruši in začne se prva velika industrijska depresija. Zapiranje bank in množična brezposelnost povečujejo družbeno napetost. Rockefellerji se v Chicagu udeležijo

World's Columbian Exposition. Rockefeller kupi 160 hektarjev v hribih Pocantico (Severni Tarrytown, New York) na reki Hudson. Posestvo se bo sčasoma razširilo na 1200 hektarjev. John D. Rockefeller mlajši se vpiše na univerzo Brown v Providencu (Rhode Island).

(1895)...Edith se poroči z Haroldom McCormikom, sinom čikaškega milijonarja in razvijalca žetvenega stroja, Cyrusa McCormicka. Rockefeller se odloči postopoma in na skrivaj upokojiti iz Standard Oila.

(1896)...Henry Ford sestavi svoj prvi avtomobil. Ravno, ko elektrika začenja nadomeščati petrolej kot razsvetljavo, se pojavi bencin, ki poveča povpraševanje po nafti. John D. Rockefeller mlajši začne z delom na 26 Broadway, a prvih nekaj let bo njegova vloga tam nepomembna in slabo opredeljena. Standard Oil prispeva 250 tisoč dolarjev za predsedniško kampanjo republikanca Williama McKinleya proti demokratu Williamu Jenningsu Bryanu, podporniku antitrustovske zakonodaje. Kandidatova nasprotna stališča o trustih polarizirajo javno mnenje o tem vprašanju.

(Pozna 1890-a)...Standard Oil doseže svoj vrhunec. Dividende podjetja porastejo za 31 %, nadzor trga pa postane nesporen.

(1898)...Med letoma 1898 in 1902 mnogi sledijo poslovnemu modelu Rockefellerja in ustanovi se 198 trustov v gospodarskih panogah premoga, sladkorja in ostalih.

(1901)...J.P. Morgan od Andrewa Carnegieja kupi Carnegie Steel, kar vodi k oblikovanju U.S. Steel, prve milijardne korporacije in mejnik konsolidacije poslovanja. V septembru je ubit predsednik McKinley. Podpredsednik Theodore Roosevelt postane predsednik. Njegova odločna protimonopolna politika bo ciljala na družbe, kot so Standard Oil. 9. oktobra se John D. Rockefeller mlajši poroči z Abby Aldrich na posestvu Warwick, Rhode Island. Ustanovljen je Rockefellerjev inštitut za medicinske raziskave. Inštitut, ki se danes imenuje Univerza Rockefeller, bo postal vodilni na področju eksperimentalne medicine.

(1902)...Rockefellerji ustanovijo Odbor za splošno izobraževanje, katerega namen je promocija rasno nediskriminatornega izobraževanja na Jugu. Novembra »McClure's Magazine« objavi prvega od devetnajstih delov zgodovine Standard Oila, novinarka Ide Tarbell.

(1903)...Abby rodi hčerko »Babs« (Abby), tisk pa jo poimenuje kot »najbogatejšega dojenčka«.

(1905)...John D. Rockefeller starejši se odloči zgraditi dvorec na svojem posestvu v Pocantico. Kykuit (nizozemsko za »prežo«) bo zahteval osem let gradnje ter mnoge spremembe in popravke.

(1906)...Abby rodi Johna D. III. Oče Johna D. Rockefellerja starejšega, Bill, umre v 96. letu. Napadi predsednika Roosevelta na Rockefellerje in Standard Oil se stopnjujejo. Rockefeller je označen kot »hudodelec velikega bogastva«. Javno mnenje proti Rockefellerjem doseže vrhunec. Po letih težav s srcem v svojih 40-ih letih umre najstarejša hčerka John D. Rockefellerja starejšega, Bessie.

(1907)...Vlada ZDA ima vloženih sedem različnih tožb proti Standard Oilu. Obtožbe trdijo, da je Standard Oil več kot dvajsetkrat večji od svojega največjega konkurenta.

(1908)...»The World« Williama Randolph Hearsta objavi zgodbo, ki razkriva bigamijo Billa Rockefellerja. 8. julija Abby rodi Nelsona. Ameriška vlada začenja največjo protimonopolno tožbo proti Standard Oilu. Rockefeller financira kampanjo na Jugu za boj proti bolezni trakulje, ki bo do leta 1927 izkoreninjena.

(1910)...John D. Rockefeller mlajši zapusti Standard Oil, da bi se posvetil človekoljubju. Imenovan je za delovodjo porote New York's White Slavery Special Jury, da razišče pretok mladih žensk prisiljenih v prostitucijo.

(1911)...15. maja Vrhovno sodišče ZDA napove svojo odločitev demontaže Standard Oila. Podjetju je ukazano naj odsvoji svoje hčerinske družbe v roku šestih mesecev.

(1912)...Abby rodi Winthropa.

(1913)...Edith odpotuje v Zürich k psihiatru Carlu Jungu na zdravljenje zaradi depresije. Rockefellerjev sklad se vključi v »spodbujanje blaginje človeštva po vsem svetu«. Rockefeller nameni prvo leto sklada 100 milijonov dolarjev. Bogastvo Rockefellerjev doseže vrhunec 900-ih milijonov dolarjev, delno zaradi odprave Standard Oila. Časopisi dnevno ocenjujejo Rockefellerjevo bogastvo. 26. septembra se začne stavka sindikata United Mine Workers. Devet tisoč delavcev Rockefellerjevega Colorado Fuel and Iron, največje rudarske operacije na področju, začne stavkati. Rudarji in njihove družine so izseljene in vzpostavijo veliko šotorsko kolonijo.

(1914)...6. aprila John D. Rockefeller mlajši priča pred House Subcommittee on Mines and Mining glede stavke rudarjev. Izrazi podporo zaposlovanju ne glede na članstvo v sindikatu in ponovno poudari svojo podporo poslovodstvu. 20. aprila se zgodi »Ludlowski pokol«. V 14 urnem spopadu med rudarji in narodno gardo umre najmanj 24 rudarjev, med njimi dve ženski in enajst otrok. John D. Rockefeller zanika vsakršno odgovornost. 30. aprila predsednik Wilson pošlje Zvezne čete za zavezitev izbruha nasilja v šotorskih taboriščih v Coloradu. V aprilu in maju aktivist Upton Sinclair organizira demonstracije proti Rockefellerju. Protestniki sestopijo na Kykuit. Več članov revolucionarnega sindikata Workers of the World Union umre, ko bomba, verjetno namenjena John D. Rockefellerju, eksplodira. Avgusta se začne prva svetovna vojna. Rockefellerji darujejo milijone mednarodnim organizacijam za pomoč. V decembru sindikat United Mine Workers prekliče svojo stavko brez dosega cilja.

(1915)...25. januarja John D. Rockefeller priča pred U.S. Commission on Industrial Relations. Ta omehča svoje stališče do delavskih sindikatov in se zaobljubi, da bo izboljšal položaj v Ludlowu. V marcu Laura »Cettie« Spelman Rockefeller umre v starosti 75. Avgusta Abby rodi Davida. V septembru John D. Rockefeller in njegov svetovalec MacKenzie King v visoko publiciranem duhu obiščeta rudarje.

(1917)...John D. Rockefeller starejši začne prenos svojega premoženja na njegovega sina Johna D. Rockefellerja mlajšega, ki postane glavni upravičenec.

(1919)...Predsednik Wilson razglasi Mount Desert Island za nacionalni park. V naslednjem desetletju bo John D. Rockefeller mlajši daroval 4500 hektarjev, kar bo sčasoma postalo nacionalni park Acadia.

(1921)...Edith se vrne v ZDA po osmih letih bivanja v Švici.

(1925)...John D. Rockefeller mlajši se v imenu muzeja umetnosti Metropolitan ponudi za nakup srednjeveškega muzeja v zgornjem Manhattnu, Bernard Cloisters.

(1926)...John D. Rockefeller mlajši začne obnovo okraja Colonial Williamsburg.

(1929)...V oktobru se zruši borza, kar pohabi narodno gospodarstvo in izbriše več kot polovico bogastva Rockefellerjev. V novembru se odpre Muzej moderne umetnosti. Abby je, skupaj z prijateljicami Lillie P. Bliss in Mary Quinn Sullivan, ena od ustanoviteljev.

(1930)...Otvoritev cerkve Riverside v New Yorku po šestih letih obnove in 26 milijonskim jamstvom John D. Rockefellerja mlajšega. Nelson se poroči z Mary Todhunter Clark le nekaj dni po končanem študiju na Dartmouth College.

(1931)...V času velike depresije se začne gradnja 14-ih zgradb Centra Rockefeller. V naslednjih osmih letih bo projekt zagotavljal zaposlitev 75 tisočim delavcem.

(1932)...Ugrabljen je sin Charlesa Lindbergha. Primer odmeva med ameriškimi bogatimi družinami, ki postanejo bolj varnostno ozaveščene. Edith zaradi raka umre v starosti 60-ih let. Dva tisoč ljudi se zbere v poklon pred njeno vilo.

(1934)...Mehiški umetnik Diego Rivera, najet za stensko poslikavo Centra Rockefeller, je odpuščen, ko zavrne zamenjati Leninov obraz. Njegova poslikava bo kljub protestom uničena manj kot leto kasneje.

(1937)...John D. Rockefeller starejši umre samo tri leta pred zaželenim ciljem 100-ih let. Preprost pogreb poteka v cerkvi Riverside. V poslovalnicah, rafinerijah in družbah, ki so nekoč sestavljale Standard Oil, se delo ustavi za pet minut.

(1938)...Nelson je imenovan za predsednika Centra Rockefeller.

(1939)...Začne se druga svetovna vojna.

(1940)...Predsednik Franklin Roosevelt imenuje Nelsona za koordinatorja medameriških zadev z namenom zaježitve nacističnega vpliva v Latinski Ameriki.

(1941)...Napaden je Pearl Harbor in ZDA vstopijo v vojno.

(1943)...Predsednik Roosevelt, po dveh desetletjih zakulisnega lobiranja s strani Johna D. Rockefellerja mlajšega, podpiše razglas o ustanovitvi Jackson Hole National Monument v Tetons Grandu (Wyoming).

(1945)...Winthrop, ki se je vpisal v vojsko leta 1941, na ladji preživi japonski bombni kamikaze napad.

(1946)...Po vojni se bratje tretje generacije Rockefeller (John D. III, Nelson, Laurance, Winthrop in David) vrnejo v družinski urad Centra Rockefeller z željo opredelitve posameznikovih vlog. Rockefellerji ponudijo Združenim narodom za njihov sedež del zemljišča na njihovem posestvu Pocantico. Ko se načrt izjalovi, Nelson prepriča John D. Rockefellerja mlajšega v nakup zemljišča na vzhodnem bregu reke East v New York Cityju, ki ga potem darujejo Združenim narodom.

(1948)...Winthrop se poroči z razvezano Barbaro »Bobo« Sears, par pa se razveže po dveh letih. Abby umre v starosti 74 let. John D. Rockefeller mlajši proda Center Rockefeller svojim sinovom.

(1951)...John D. Rockefeller mlajši se poroči z Martho Baird Allen, vdovo starega študijskega prijatelja in sošolca.

(1952)...Winthrop se preseli v Arkansas, eno izmed najrevnejših držav. John D. Rockefeller mlajši proda premoženje družinskega posestva v Pocantico svojim sinovom in prične končno razdelitev svojega premoženja ter nameni 73 milijonov v dobrodelne namene in 57 milijonov Skladu bratov Rockefeller. Eisenhower je izvoljen. Nekaj mesecev kasneje se Nelson pridruži njegovi administraciji.

(1955)...Nelson igra osrednjo vlogo v Ženevi na vrhu »Eisenhower – Khrushchev«. Skupaj s Henryjem Kissingerjem sestavi predlog za medsebojni zračni pregled sovjetskih in ameriških

vojnih ustanov, ki ga poimenuje »open skies«. Nelson odstopi iz Eisenhowerjeve administracije in se vrne predsedovanju Centra Rockefeller.

(1958)...Nelson kot republikanec začne kampanjo za guvernerja New Yorka. Vodi dinamično kampanjo in premaga demokratskega nasprotnika za več kot 500.000 glasov.

(1960)...John D. Rockefeller III. je vodilni zbiralec finančnih sredstev za gradnjo ambicioznega novega kompleksa objektov uprizoritvene umetnosti v New Yorku, Centra Lincoln. John D. Rockefeller mlajši umre v 86. letu starosti. Nelson se kratek čas poteguje za nominacijo republikanske stranke za predsednika, vendar izgubi proti Richardu M. Nixonu.

(1961)...Nelson napove, da se ločuje od svoje žene. Dva dni kasneje prejme novico, da je njegov sin Michael izginil v odpravi antropološke raziskave v Novi Gvineji. Michaelovo telo ne bo nikoli najdeno.

(1962)...Nelson je z lahkoto izvoljen za drugi mandat guvernerja New Yorka. Nixon po porazu v guvernerski kampanji Kalifornije napoveduje umik iz politike.

(1963)...Maja se Nelson poroči z Margaretto »Happy« Murphy, bivšo ženo družinskega prijatelja. Poroka ogrozi njegova predsedniška prizadevanja. V novembru je umorjen John F. Kennedy, Nelson pa se odloči, da bo kandidiral za predsednika.

(1964)...Začne se gradnja milijardnega vladnega kompleksa na South Mall v Albanyju (New York). Spomladi republikanska stranka pripravi predizborne volitve, Barry Goldwater proti Nelsonu, kar sproži borbena kampanja. Happy v juniju, na predvečer odločilnih predizbornih volitev Kalifornije, rodi prvega sina. Goldwater ravno še porazi Nelsona. V novembru je na splošnih volitvah Lyndon Baines Johnson izvoljen za predsednika z 61 % zmago nad Goldwaterjem.

(1966)...Nelson je ponovno izvoljen za tretji mandat guvernerja New Yorka. Winthrop je izvoljen za guvernerja Arkansasa, kjer bo služil 2 mandata.

(1968)...V aprilu je umorjen Marthin Luther King Jr. 30. aprila se po umiku predsednika Johnsona, Nelson odloči za vstop v republikanske predizborne volitve, kjer izgubi kandidaturo proti Nixonu. Junija je umorjen Robert F. Kennedy.

(1970)...Nelson je ponovno izvoljen za četrti mandat guvernerja New Yorka.

(1971)...V septembru Nelson zavrne pogajanje z zaporniki za časa upora v največji strogo varovani kaznilnici v severnem delu države New York, Attici. Incident doseže vrhunec v napadu državne policije, katerega posledica je smrt 10-ih talcev in 29-ih zapornikov.

(1973)...Nelson predlaga ostro zakonodajo proti drogam v državi New York, ki zahteva dolge zaporne kazni za drobne zločine. Winthrop zaradi raka umre v starosti 60-ih let. Nelson napove svoj odstop s položaja guvernerja.

(1974)...V luči afere Watergate je predsednik Nixon prisiljen odstopiti. Predsednik Gerald Ford imenuje Nelsona za podpredsednika. Po izčrpnem zaslišanju, osredotočenem na potrditev premoženja Rockefellerjev, novi podpredsednik zapriseže.

(1975)...Predsednik Ford izbere Boba Dola pred Nelsonom Rockefellerjem za mesto republikanskega kandidata za podpredsednika.

(1976)...David Horowitz in Peter Collier objavita knjigo »Rockefellers: American Dynasty«. Knjiga se osredotoča na zamere tretje generacije in povzroči razkol v družini. »Babs« umre

zaradi raka v 72. letu starosti. Kykuit, posestvo Rockefellerjev, je imenovano za nacionalno zgodovinsko znamenitost, za javnost pa bo odprto leta 1994.

(1978)...John D. III umre v prometni nesreči star 72 let.

(1979)...Januarja Nelson v škandaloznih okoliščinah in družbi mlade pomočnice umre zaradi srčnega infarkta pri svojih 70-ih letih.

(1985)...Center Rockefeller je imenovan za nacionalno zgodovinsko znamenitost (The Rockefellers, 2010).

Priloga 10: Članek v New York Timesu iz leta 1947

Slika 3: Rockefellerji podarijo 8,5 milijonov dolarjev generalnemu sekretarju Združenih narodov, Trygvu Liu, kot človekoljubno darilo za nakup zemljišča v New Yorku, ki bi služilo kot sedež Združenim narodom

\$8,500,000 FOR CAPITAL OF THE UNITED NATIONS

Secretary General Trygve Lie shaking hands with John D. Rockefeller 3d after receiving check from him yesterday for New York site. Looking on is Mayor O'Dwyer.

The New York Times

se nadaljuje

ROCKEFELLER GIVES CHECK FOR U. N. SITE

Continued From Page 1

by Mayor O'Dwyer and Herschel V. Johnson, deputy United States delegate to the United Nations, marked also the first anniversary of the United Nations in New York and brought the organization's fifteen-month search for a permanent home to its official end.

President Truman commemorated the event with a special message from the White House, in which he sent greetings on behalf of the United States Government and declared that the "American people are deeply grateful that the seat of the United Nations has been located in their country."

Considerable fanfare was expected as part of the natural trappings attending important occasions but the emphasis was on simplicity and brevity. Stenographers and receptionists climbed on furniture to get a glimpse of Mr. Rockefeller handing the \$8,500,000 check—drawn on the Chase National Bank—to Mr. Lie.

Mr. Rockefeller's words—fifty-three in all, made up his "speech"—were spoken in a low voice that was almost inaudible in the scuffling of about 100 observers, officials and press, radio and news-reel representatives packed around. The eldest son in the Rockefeller family said "Father considers it a privilege to have had a part in the development" of the permanent home of the United Nations.

"The future of this country and the lives of our children and our children's children are interwoven with the success of the United Nations," Mr. Rockefeller said.

Mr. Lie's "speech" was thirteen words longer. The Secretary General thanked the Rockefellers for their "magnificent gift" and declared that "we intend to go ahead and create on the East River site a dignified and appropriate headquarters for the United Nations which will stand for generations to come as a great monument to peace and security." The Rockefeller family "can be proud of its contribution to this cause," Mr. Lie asserted.

Mayor O'Dwyer's remarks were the briefest. The Mayor declared that New York was "very proud to be a party to this enterprise" and "we, too, are thinking of the children of today and of future generations all over the world."

ROCKEFELLER CHECK GIVEN FOR U. N. SITE

John D. 3d Presents Draft for
\$8,500,000 to Lie—President
Truman Hails Action

By GEORGE BARRETT

The East River site for the future world capital was formally turned over here yesterday to the United Nations and dedicated by its donor, John D. Rockefeller Jr., to the "hope of the people of the world."

In brief ceremonies held in a small, crowded room on the sixty-third floor of the Empire State Building, John D. Rockefeller 3d, representing his 73-year-old father, presented a check for \$8,500,000 to Trygve Lie, Secretary General of the United Nations, as the philanthropist's gift for the purchase of most of the six-block river tract north of Forty-second Street. The head of the Rockefeller family is in Arizona and could not attend the ceremony.

The ten-minute affair, attended

Continued on Page 8, Column 1